

რაჭველები

№5 (68) 1.05.2015 - 1.06.2015

ფასი: 2 ლარი

მომცემი: შპს "რაჭველები"

თავისუფლების დაუბრუნებელი სურვილით აღვსილი ქვეყნის ეპოპეა

გაგა ეპითიკა
სერგეილიკა
იქვლეკული
განდა დავმოვანი
გელათი და
ხელნახეკი
უდაკეკიტი
უსაფრთხო აღვილვა
გადაეგენა

83 9

ღირსეული სარეკარი ქიორლებს

შირ რესვიანვილი

რამდენ იტყვიან იტყვიან გეიკი - უმანსკნული ქარტიველი პარტიონი ლამრენტი ზეფეკიკი

მანსკნული
განდვილილი
ტმოს
ქსონიკა

ISSN 1512-150X
9 771512 150002

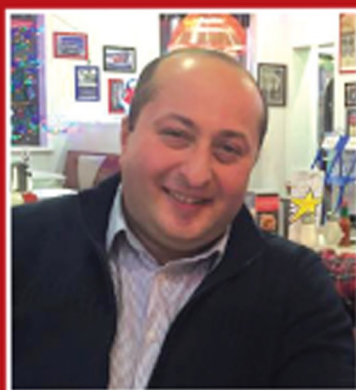
ოკის ქარხეხსული ნეღისვი

**საადგილობრო აქცია რეში
რედაქციამ ადგილობრის
ბრწყინვალე დღესასწაულზე
სასაჩუქრე ამანათები
გააბზავნა.**

**აქციის მხარდამჭერები იყვნენ
რედაქციის და თითოეული
რატველის ერთგული
ადამიანები. დიდი რატველები:
ავთანდილ ჩალაქა, ვიქტორ
ორდინიქა, ზაზა კაციტაქა,
ირაკლი მებრატველიქა,
ვალერიან ბრქელიშვილი,
რეზო ბერაქა**

ავთანდილ ჩალაქა

ირაკლი მებრატველიქა

ვიქტორ ორდინიქა

რეზო ბერაქა

ზაზა კაციტაქა

ვალერიან ბრქელიშვილი

სარჩევი

ანდრიამ მხურვალედ შესთხოვა
უფალს, ჯვარზე აღსრულების
ღირსი გაეხადა..... 2

„თამარს ვაქებდეთ მეფესა“ 3
თავისუფლების დაუოკებელი
სურვილით აღვსილი
ქვეყნისეპოპეა 4

ხუთი ათეული წლის
გადმოსახედიდან 6

ღირსი ექვთიმე აღმსარებელი
კერესელიძე..... 9
ამაოებამ თუ შეგანუხათ — მამა
გიორგი თევდორაშვილი..... 13

ღირსეული საჩუქარი
ჭიორლებს — შიო (საშა)
რეხვიაშვილი 14

წერილი რედაქციას 18

ფსიქოლოგიის როლი სამხედრო
საქმეში 20

აუტი — გივი სიხარულიძე 22
დროს რას უზამ, დროს —
გივი სიხარულიძე 23

რაჭიდან იტალიამდე — იტალიის
გმირი - უკანასკნელი
ქართველი პარტიზანი
ლავრენტი ჯაფარიძე 24

კადრებად გადაშლილი
ომის ქრონიკა..... 26

1 მაისი - შემობრუნების
დასაწყისი 30

ომის ქარცეცხლი წედისში 32

მრავალჟამიერ, ჩემო მაია 37

დაბრუნებული საუნჯე 38

რა არის წინამდებარე
ჯირკვლის ანთება (პროსტატა)
და როგორ ვუმკურნალოთ?

თამარ იაშვილი 40

მთავარი რედაქტორი —
ნინო რახვიაშვილი
ტელ: 599 74 68 10
დამფუძნებელი —
გონა გუტაშვილი
ტელ: 599 53 58 94
კომპიუტერული უზრუნველყოფა
დალი ჯვარაშვილი
ტექსტი ააწყო
თამარ გოგიანიძე
მისამართი: თბილისი, ლესელიძის
ქ. №27, მე-2ს., 790 74 68 10
ელ-ფოსტა: nino153@mail.ru

ჟურნალი “რაჭველები” ემიგრანტ
რაჭველებს და არა მარტო მათ,
გთავაზობთ თანამშრომლობის პროექტს _
გამოგვიგზავნეთ მასალები, ფოტოსურათები,
რითაც შეძლებთ მოეფეროთ თქვენს
მონატრებულ ქვეყანას, ოჯახებს და ამავე
დროს მხარში დაუდგეთ ჟურნალს.
ტელ: 599 74-68-10

მეირფასო მკითხველო!
გაცნობებთ, რომ რედაქციაში შემოსული მასალების სიზუსტეზე პასუხს აგებს ავტორი. რაც შეეხება
სარეკლამო ტექსტს, მთელი პასუხისმგებლობა რეკლამის შემკვეთს ეკისრება.

ჟურნალში მასალების განთავსება ფასიანია!

წმ. ანდრია მხუკვალედ მესობოვა უფალს, ჯვარზე აღსრულების ღირსი გახდა

წმ. ანდრიას, პეტრე მოციქულის ძმას, უფალმა იესო ქრისტემ პირველს მოუწოდა, ამიტომ მას ეწოდა პირველწოდებული. წმიდა ანდრიამ სიყრმიდანვე შეიყვარა უფალი და როცა ისრაელში ქუხილივით გაისმა წმიდა იოანე ნათლისმცემლის ხმა, ნეტარი მოციქული მისი უახლოესი მოწაფე გახდა. მაცხოვრის გამოჩენისას, წმიდა იოანემ ანდრიას და იოანე ღვთისმეტყველს მიმართა: „აჰა, ტარივი ღმრთისაი“. ამ სიტყვებზე ორივენი თან გაჰყვნენ იესოს. შემდეგ კი ანდრია ძმასთან, პეტრესთან მივიდა, მესიის პოვნა ახარა, ისიც იესოსთან მიიყვანა და მას დაუმოწაფა.

მაცხოვრის ამაღლების შემდეგ, „რაჟამს ნილ იგდეს მოციქულთა“ საქადაგებლად, ღვთისმშობელს ივერიის მოქცევა ხვდა წილად, მაგრამ, რადგან მისი მიცვალების ჟამი მოახლოებული იყო, ძე ღვთისამ უბრძანა, იერუსალიმში დარჩენილიყო, საქართველოში კი ანდრია პირველწოდებული გაეგზავნა თავისი ხელთუქმნელი ხატი. ყოვლადწმიდა ქალწულმა მოუწოდა წმიდანს და ღვთის ნება აუწყა, შემდეგ ფიცარი მოითხოვა, „დაიბანა პირი და დაიდვა პირსა ზედა თვისსა“. ფიცარზე ღვთისმშობელი გამოისახა ყრმა იესოთი. ეს სინმიდე ზეციურმა დედოფალმა ანდრიას გადასცა და დიდ ღვანლს შემდგარი, აკურთხა. წმიდა ანდრიამ გაიარა საბერძნეთი, მცირე აზია, შემდეგ კი შავი ზღვისპირეთს მიაშურა, „შევიდა ქუეყანასა ქართლისასა, რომელსა დიდაჭარა ეწოდების“.

ნეტარს მრავალი განსაცდელი დაატყდა თავს ურწმუნოთაგან, მაგრამ ღვთისა და პატიოსანი ხატის მეოხებით ყველაფერი მადლობით დაითმინა, „ვიდრემდის ყოველნივე მოაქცივნა და მოიყვანა სარწმუნოებად“. იმ ადგილას, სადაც მოციქულმა ღვთისმშობლის ხატი დაასვენა, „ფრიად შუენიერი და დიდი“ წყარო აღმოცენდა. ამ სასწაულმა მრავალ წარმართს გაუნათა გონება და შეუდგნენ ქრისტეს მაცხოვრებელ სწავლებას. მოციქულმა ახალმოქცეულთ დაუდგინა მღვდლები და დიაკვნები. „დაუდგინა წესი და საზღვარი სარწმუნოებისა“, აუგო ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის ტაძარი, სადაც ფიცარზე ზეციური დედოფლის ნაბოძები ხატიდან სასწაულებრივ გადასული ასლი დააბრძანა. ამის შემდეგ უფლის რჩეულმა გადაიარა ფერსათის მთა და აქ ჯვარი აღმართა (სწორედ ამის გამო ეწოდა ამ მთას „რკინის ჯვარი“). მოციქული შემდეგ სოფელ აწყურში მივიდა, რომელიც ადრე სოსანგეთად იწოდებოდა. ამ დროს ამ მხარის გამგებელი იყო ქვრივი სამძივარი, რომელსაც ერთადერთი ვაჟი ჰყავდა. სწორედ ამ დროს მას შვილი მოჰკვდომოდა. ქვრივს შეატყობინეს, რომ იქ იყო ერთი ადამიანი, რომელიც უცნობ ღმერთზე ლოცულობდა. ამ ცნობამ მას გულში იმედი ჩაუსახა და მოციქული თავისთან იხმო. წმიდა ანდრიამ ქვრივი დედაკაცის ერთადერთი ძე მკვდრეთით აღადგინა. გახარებულმა ქალმა მადლობით ირწმუნა უფალი იესო ქრისტე, თავის შვილთან ერთად მოინათლა და სამცხის მთავრებს წერილი მისწერა, ამ ამბავს ატყობინებდა და ყველას თავისთან იხმოებდა. „ვითარცა ესმა მესხთა ამბავი ესე საკვირველი, მსწრაფლ შეკრბეს ყოვლით კერძო

და იქმნა სიმრავლე ერისა ფრიადი“. მოვიდნენ საკერპოს მსახურნიც. ხალხი ორად გაიყო; ნაწილი იძახდა, „ჯერ არს თაყუანის-ცემად, რომელმა ესე ვითარი სასწაული აღასრულა“, სხვები კი კვლავ ცრუ ღმერთების ერთგულნი რჩებოდნენ. ცილობა რომ ჩაეცხროთ, გადაწყვიტეს, საკერპოში ღვთისმშობლის ხატი შეებრძანებინათ, შემდეგ კი კარი დაეხშოთ. წმიდა ანდრიამ აწყურში მოაწყო ეკლესია და მცირე ეკვდერში ღვთისმშობლის ხელთუქმნელი ხატი დაასვენა, შემდეგ კი ახალმოქცეულ სამწყსოს განეშორა და გზა განაგრძო: იყო კლარჯეთში, არტაანკოლაში, პართეთში, სომხეთში,

შემდეგ კი იერუსალიმში წავიდა. იერუსალიმთან ანდრია სვიმონ კანანელთან და მატათასთან ერთად ისევ საქართველოში დაბრუნდა. ისინი ქართლში შევიდნენ, განამტკიცეს ქრისტიანობა და „დაჰყვნენ დასავლეთით, განვლეს ტაოს კერძო ქვეყანა ვიდრე ჭოროხამდე“, იყვნენ სამეგრელოსა და სვანეთში. სვიმონი და ანდრია აფხაზეთში წავიდნენ „ხოლო დიდი ანდრეა სვიმონითურთ... შევიდეს ქუეყანასა აფხაზეთისასა და უქადაგეს სიტყუა იგი ღუთის-მეცნიერებისა და მრავალთა სიხარულით შეიწყნარეს ქადაგება იგი და მუნ დაუტევა ნეტარმან ანდრეა სვიმონ კანანელი სხვათა თანა მოწაფეთა და თავად ჯიქეთისა ქუეყანად ავიდა“. ჯიქეთის მკვიდრმა მოსახლეობამ არა მარტო უარი განაცხადა მისი ქადაგების მიღებაზე, არამედ მოციქულის მოკვლაც კი გადაწყვიტა. მათი სიჯიუტე და უხეში გონება რომ დაინახა, მოციქულმა მიატოვა ისინი და წავიდა. წმიდა ანდრია მოციქული სკვითთა ქვეყანაში, დღევანდელ რუსეთშიც ყოფილა. მდინარე დნეპრს აჰყოლია იმ ადგილამდე, სადაც ამჟამად ქალაქი კიევი მდებარეობს.

უკანასკნელი ქალაქი, სადაც მოციქულმა იქადაგა, პატრა (საბერძნეთი) იყო, წმიდანის ლოცვით ამ ქალაქში უამრავი ადამიანი მოექცა ქრისტეს სჯულზე, მაგრამ ქალაქის თავი ეგაეტი კვლავ ერთგული რჩებოდა ცრუ ღვთაებისა. უღმრთო ხელისუფალმა ბრძანა, ჯვარს ეცვათ უფლის რჩეული. წმიდანი სიხარულით შეხვდა განაჩენს და თავისით ავიდა ჯვარზე. ტანჯვა რომ გაეხანგრძლივებინა, ეგაეტმა ბრძანა, ძელზე კი არ მიეღურსმნათ, არამედ დაეკიდათ ნეტარი. წმიდა მოციქული ორი დღე ქადაგებდა ირგვლივ შეკრებილთა წინაშე. ბოლოს, წმიდანის მადლმოსილი სიტყვებით შეძრულმა ხალხმა მოითხოვა, ჯვრიდან ჩამოეხსნათ იგი. უღმრთო ეგაეტმა განკარგულება გასცა, გაეთავისუფლებინათ წმიდანი, მაგრამ ანდრიამ მხურვალედ შესთხოვა უფალს, ჯვარზე აღსრულების ღირსი გახდა. მეომრები დიდხანს ამაოდ ცდილობდნენ მის ჩამოხსნას. შევთხოვით ჩვენს შემწესა და მფარველს წმიდა ანდრიას:

წმიდაო მოციქულო, მოციქულთა უპირატეს ნოდებულო ანდრია, ევედრე ღმერთსა ჩვენთვის, რათა სოფელსა მშვიდობა მოანიჭოს და სულთა ჩვენთა დიდი წყალობა!

„თამარს ჰაქაბლათ მეფესა“

ქართველთა უზარმაზარი სამფლობელო დარჩა სრულქმნილ თამარს (1184-1210), რომელიც თუმცა ასაკით პატარა იყო, „ვითარცა ქალი იყო ქალთაგან უმშვენიერესი“. იგი იყო თავმდაბალი, გულმონყალე, ტკბილად მოსაუბრე, თავისი ხალხისა და ქვეყნის პატრონი. უმდიდრესი ხელმწიფე იყო, მაგრამ თვითონ მოკრძალებული ცხოვრებით ცხოვრობდა.

თამარის გამეფების წელსვე სახელმწიფო საკითხებთან დაკავშირებით დაპირისპირება გაჩნდა. გაჩნდა სამოქალაქო ომის დაწყების საშიშროება, მაგრამ სიბრძნით სწორუბოვარმა თამარმა გონიერება გამოიჩინა და მოახერხა მონინააღმდეგეს მის წინაშე მუხლი მოეყარა, სანაცვლოდ კი თვითონაც მოუწია დათმობებზე წასულიყო.

1185 წელს მეფემ რუს უფლისწულ იურიზე (ანუ გიორგი) იქორწინა. ქართველებმა მისი სარდლობით მრავალი ირანული ქალაქი აიღეს. მოგვიანებით, გიორგის შეუწყნარებელი ხასიათის გამო, თამარი იძულებული გახდა ქმარს გაჰყროდა.

1189 წელს მეფემ მეორედ იქორწინა ოსთა მეფის ძეზე, დავით სოსლანზე. თამარსა და დავითს ვაჟი შეეძინათ მას გიორგი-ლაშა უწოდეს. ვაჟის დაბადება დიდი ზარ-ზეიმით აღინიშნა. დიდსულოვანმა მეფემ დიდძალი წყალობა გაიღო, მრავალი შესანიშნავი გაავსო ეკლესიები. ერთი წლის შემდეგ თამარსა და დავითს მეორე შვილი, რუსუდანი შეეძინათ.

ქართველებმა მრავალ ბრძოლაში მოახერხეს გამარჯვების მოპოვება, ისინი იბრძოდნენ ძველი ქართული მიწების შემომტკიცებისთვის. რამდენჯერმე მარცხიც იწვნის, მაგრამ XIII

საუკუნეში მძლავრი ნაბიჯებით შემოდგეს ფეხი საერთაშორისო ასპარეზზე. ქართველთა აღზევებას არ ურიგდებოდა მაჰმადიანური სამყარო და აქტიურად ემზადებოდა ქართველთა დასამხოებად. მათ წერილიც გამოუგზავნეს ქართველებს, რომელიც ქრისტიანობაზე ხელის აღებასა და უომრად დანებებაზე მოუწოდებდა. თამარმა და დავითმა ჯარი საომრად განაწყვეს. პირველსავე შეტაკებაზე შედრკნენ თურქები, მაგრამ ძლიერი ბრძოლა დიდხანს გაგრძელდა. ფიცხელი ბრძოლის შემდეგ ქართველებმა ბასიანში მაინც შეძლეს მტერზე გამარჯვება. მათ დიდი ნადავლი მოიპოვეს და თურქთა დროშები თამარის ფეხებთან დაყარეს. ბასიანის ბრძოლის შემდეგ საზეიმო განწყობილება სუფევდა საქართველოში. არ გასულა დიდი ხანი და გარდაიცვალა დავით სოსლანი. მგლოვიარე მეფემ თანამოსაყდრედ თავისი ძე, გიორგი-ლაშა დაისვა.

„მზე იგი მზეთა“ თამარი გახლდათ სამაგალითო ქრისტიანი, მან საეკლესიო საქმეებსაც მიხედა, რადგან ქრისტიანულ ეკლესიას ზნეობრივი რყევა შეამჩნია. აურაცხელი საბოძვარი გასცა ხალხისთვისაც. შენდებოდა ტაძრები, ციხესიმაგრეები, ხიდები. გაჩნდა „თამარის ციხე“, „თამარის ხიდი“, „თამარის ხატი“, „თამარის ეკლესია“

თამარის გარდაცვალების თარიღად მეცნიერები რამდენიმე წელს ასახელებენ. მძიმე სენით დაავადებული მეფის გარდაცვალება მთელმა საქართველომ იგლოვა. ქვეყანამ დაკარგა დედა და დედოფალი სრულიად სახელმწიფოსი. ეს იყო კლასიკური ხანა საქართველოს ისტორიაში.

დღემდე თამარ მეფის ოთხი პორტრეტი შემორჩენილი. მათ შორის ერთ-ერთი ბეთანიის ტაძარს ამშვენებს.

XII-XIII საუკუნეების ქართული კულტურის, ვარძიის მშენებლობის ისტორიაში რამდენიმე პერიოდი გამოიყოფა. ერთ-ერთი ეტაპი თამარის მეფობის დასაწყისია.

ქართულმა ეკლესიამ თამარ მეფე წმიდანად შერაცხა. 14 მაისს მისი ხსენების დღე საქართველოში საქართველოს ავტოკეფალიის აღდგენიდან, 1917 წლიდან აღინიშნება.

მთელ საქართველოს ვულოცავთ ამ მაღლიან დღეს და ვუსურვავთ თამარის მსგავსნი ვყოფილიყავით სიბრძნით, უსპატიაკანი ზნეობით, „უკლეპალი გონებითა“ და ყველა სხვა სიკეთით.

სოფიკო აბულაძე

თავისუფლების დაუოკებელი სურვილით აღვსილი ქვეყნის ეპოქაა

1800 წელს რუსეთის იმპერატორმა პავლე I-მა იმპერიასთან ქართლ-კახეთის შეერთებისმანიფესტიგამოსცა. ეს, ფაქტობრივად, საქართველოს სამეფოს გაუქმებას ნიშნავდა. გენერალმა კნორინგმა ქართველ ხალხს ჯარით გარშემორტყმულ სიონში წაუკითხა იმპერატორის განაჩენი. ქვეყანა, რომელსაც თითქმის ათი საუკუნე მართავდა ბაგრატიონთა დინასტია, რუსი მთავარმართებლის ხელში გადადიოდა.

იმპერია ნაბიჯ-ნაბიჯ სპობდა საქართველოს თვითმყოფადობას: გაუქმდა ქართული ეკლესიის ავტოკეფალია; ქართული წირვა-ლოცვა რუსულით შეიცვალა; გაიძარცვა საეკლესიო სინმინდეები, განადგურდა ძეგლები; რუსული ენა დამკვიდრდა მმართველობის ორგანოებში, სასამართლოებში, სასწავლებლებში; განგებ აღვივებდნენ ეთნიკურ შუღლს საქართველოში მცხოვრებ ხალხთა შორის; რუსეთში გადაასახლეს ბევრი გამორჩეული

მამულიშვილი, რომელთაც ხმა აიმაღლეს იმპერიის პოლიტიკის წინააღმდეგ; დანესდა ცენზურა.

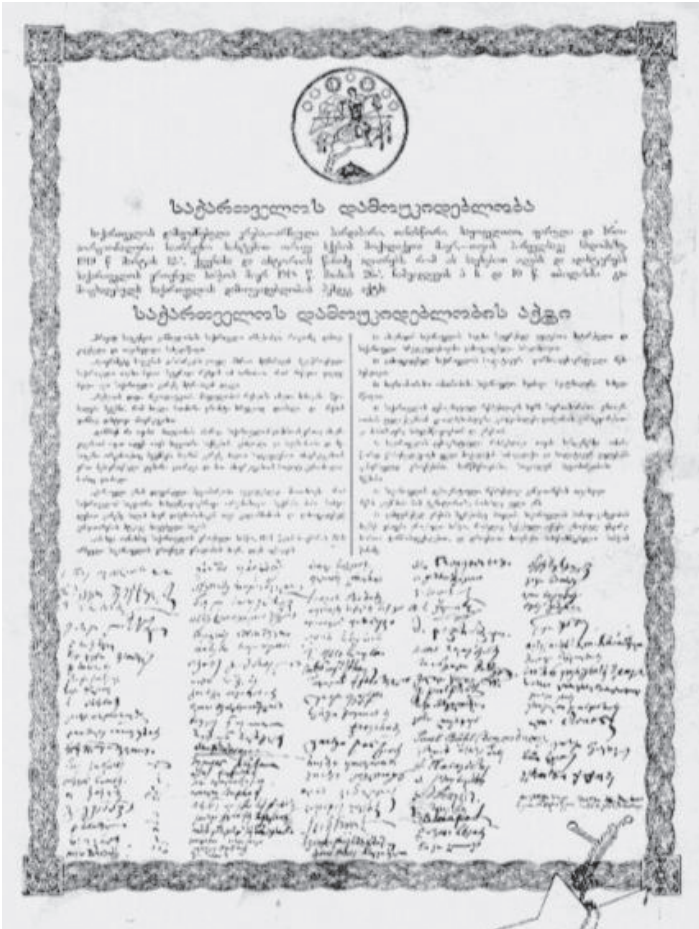
ქართველები უდრტვინველად არ შეგუებიან დამოუკიდებლობის დაკარგვას, მაგრამ აჯანყებებსა და შეთქმულებებს რუსეთის უზარმაზარი იმპერიის წინააღმდეგ შედეგი არ მოჰყოლია. ქართველებმა დროებით ჩააგეს ხმლები და, წარსულის სევდით განმსჭვალულებმა, მწერლობაში ჰპოვეს ნავსაყუდელი.

ასე დაიწყო საქართველოში რომანტიზმის ხანა. XIX საუკუნის 60-იანი წლებიდან კი თერგდალეულთა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა გაიშალა.

„ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნესო“, - ლელთ ღუნიას ეს სიტყვები მთავარ იდეად გასდევდა XIX საუკუნის მეორე ნახევრის ქართულ აზროვნებას. „ერის დაცემა მაშინ იწყება, როცა ის თავის წარსულს ივინყებს“,

ამიტომაც თერგდალეულები ყოველნაირად ცდილობდნენ ეროვნული სულის გაღვივებას, თითქოს მომავალი დამოუკიდებლობისთვის ამზადებდნენ ქვეყანას. შექმნეს წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება, გამოუშვეს ქართული ჟურნალ-გაზეთები, აღადგინეს ქართული თეატრი, დააფუძნეს ქართული სათავადაზნაურო ბანკი. 1905 წლიდან კი უკვე ამკარად დაიწყო ბრძოლა საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღსადგენად.

ისევე, როგორც ყველა სხვა იმპერიამ, მეფის

რუსეთმაც ამონურა თავისი ძალები. სახელმწიფოს შიგნით გაჩენილი წინააღმდეგობები 1917 წლის რევოლუციაში გადაიზარდა და საბოლოოდ დაასამარა რომანოვთა სამხსნიანი დინასტია. რუსეთს კავკასიისთვის აღარ ეცალა. საქართველოს ბედის შესაცვლელად ხელსაყრელი დრო დადგა. პირველმა ეს შესაძლებლობა ქართულმა ეკლესიამ გამოიყენა. 1917 წლის მარტში სიონის ტაძარში საზეიმოდ გამოცხადდა საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენა. თავისუფლებამდე ერთი ნაბიჯილა დარჩა.

ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ პეტერბურგიდან სამშობლოში დაბრუნდნენ ქართველი სოციალ-დემოკრატები - მენშევიკები, რომელთაც მანამდე რუსეთის დროებით მთავრობაში სხვადასხვა პოსტი ეკავათ. რევოლუციურ პეტერბურგთან შედარებით თბილისი ოაზისს ჰგავდა, მაგრამ პრობლემებმა აქაც მალე იჩინა თავი. რუსეთის ახალ ხელისუფლებას აღარ სურდა გერმანიასა და თურქეთთან ომის გაგრძელება. კავკასიის ფრონტი დაიშალა, საქართველოს კი თავისი არც ხელისუფლება ჰყავდა და არც არმია, თავი რომ დაეცვა.

მენშევიკებმა 1918 წელს მოიწვიეს სეიმი, რომელსაც ამიერკავკასიის სამივე ქვეყნის მართვა

უნდა ედო თავს. სეიმმა გამოაცხადა, რომ ამიერკავკასია რუსეთს გამოეყო. მაგრამ ჩრდილოელმა მეზობელმა „საჩუქარი“ მოუმზადა თავისუფლების გზაზე შემდგარ ქვეყნებს. საბჭოთა რუსეთმა ბრესტ-ლიტოვსკში დადო ზავი, რომლითაც ბათუმის, ყარსისა და არდაგანის ოლქებს გერმანიის მოკავშირე თურქებს უთმობდა.

თურქებთან მოსალაპარაკებლად ბათუმში ახალშექმნილი სეიმის მრავალეროვანი დელეგაცია ჩავიდა. მოლაპარაკება, რაღა თქმა უნდა, უშედეგო აღმოჩნდა. თავი იჩინა ამიერკავკასიის ქვეყნების ინტერესთა სხვადასხვაობამაც: თუ საქართველო და სომხეთი ვერ ეგუებოდნენ თავიანთი მინა-წყლის დაკარგვას, აზერბაიჯანი ერთმორწმუნე თურქეთთან წინააღმდეგობას არ აპირებდა.

როცა საკითხის მოგვარების ყველა იმედი ამოიწურა, ქართულმა დელეგაციამ გამოიხატა გადარჩენის ერთადერთი გზა - დამოუკიდებლობა. საქართველო არ ცნობდა ბრესტ-ლიტოვსკის ზავს და გერმანიის მოკავშირე გახდებოდა, ხოლო გერმანიის მეორე მოკავშირე, თურქეთი, იძულებული იქნებოდა, შეეგუებოდა ვითარებას.

სოციალ-დემოკრატების პოლიტიკური პროგრამა ეროვნული იდელებისგან შორს იყო, მაგრამ საქართველოს ხელისუფლებაში ყოფნის ექვსმა თვემ მათ ცხადად დაანახა, რომ არავითარი ზოგადსაკაცობრიო იდეა არ იდგა მამულიშვილურ ვალზე მაღლა.

აი, რას წერდა მაშინდელი მოვლენების ერთ-ერთი მონაწილე ზ. ავალიშვილი: „ამ განსაკუთრებულ წუთში როგორ არ გვესმინა ისტორიული სტიქიების გუგუნი, როგორ არ ყურადგველო იმათი ხმა, ვინც დიდი ხანია აღარ არის... აი, დამოუკიდებლობამ კარზე მოაკაკუნა და როგორ არ შევეგებოთ აღტაცებით! თუ ეს წუთი გაუშვით, რა პასუხი გავცეთ იმათ, ვინც ჩვენს შემდეგ მოვა!..“

და 1918 წლის 26 მაისს თბილისში საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ მიიღო საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი, რომლის პირველ პუნქტში ეწერა ის, რაზეც საუკუნეების მანძილზე ოცნებობდა უამრავი მამულიშვილი:

„ამიერიდან საქართველოს ხალხი სუვერენულ უფლებათა მატარებელია და საქართველო სრულუფლებიანი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა“.

სუთი ათეული წლის გადმოსახედიდან

დავით კერესელიძე დაიბადა 1965 წლის 25 მაისს. 1982 წელს წარჩინებით დაამთავრა თბილისის №117 საშუალო სკოლა. 1980-81 წლებში იყო ფეხბურთის ახალგაზრდული ნაკრების კაპიტანი. 1988 წელს დაამთავრა თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ვაჭრობის, ეკონომიკისა და საქონელმცოდნეობის ფაკულტეტი მატერიალურ-ტექნიკური მომარაგებისა და დაგეგმვის სპეციალობით. მიენიჭა ეკონომისტის კვალიფიკაცია. 1993 წელს დაამთავრა ამავე უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი და განაწილებით დაიწყო მუშაობა „საქლითონბითუმ ვაჭრობის“ რესპუბლიკურ გაერთიანებაში ეკონომისტად. შემდგომ მუშაობდა სახელმწიფოებრივ სამართლებრივ განყოფილებაში იურისტ-კონსულტანტად. 1992 წელს მუშაობდა რესპუბლიკურ გაერთიანება „საქლითონბითუმ ვაჭრობასთან“ არსებული საბროკერო ფირმა „ლითონი-1“-ში დირექტორის თანამდებობაზე. 1993 წელს დააარსა კონცერნი „კოდაკო“ მეგობრებთან ერთად, სადაც არჩეულ იქნა პრეზიდენტად. 1999 წელს არჩეულ იქნა საქართველოს პარლამენტის წევრად. 1999-2004 წლებში იყო რეგიონალური პოლიტიკისა და თვითმმართველობის კომიტეტის, რეგიონთა ეკონომიკური განვითარების ქვეკომიტეტის თავმჯდომარე, ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში უზოპოგლოდ დაკარგულთა მოკვლევის დროებითი კომისიის წევრი. 2001 წელს გახდა პოლიტიკური გაერთიანება „ახალი მემარჯვენეების“ დამფუძნებელი. იყო გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის წევრი, მუდმივმოქმედი საპარლამენტო და საპარლამენტათშორისო დელეგაციის წევრი. ამჟამად ბატონი დავითი დაკავებულია ლითონ-პროდუქციის იმპორტით საქართველოში. აქვს უძრავი ქონების ბიზნესი. არის შ.პ.ს. „უნიცენტრის“ დირექტორთა საბჭოს თავმჯდომარე, დამფუძნებელი. ჰყავს მეუღლე და ხუთი შვილი.

გილოცავთ

ვინ და როგორი პიროვნებაა დავით კარასელიძე, როგორ ყალიბდებოდა მისი ვაჟკაცური ხასიათი, როგორი ბუნება აქვს მას...

დავითი კეთილშუნებოვანი და ქველმოქმედი ადამიანია. ის რაჭის წიაღიდან მოდის, უყვარს მამა-პაპის საძვალე, მიწა, ჰაერი, წყალი, იქ არ გაზრდილა, მაგრამ სისხლის ყივილი მოსვენებას არ აძლავს. ფიქრი მუდამ რაჭის კეთილდღეობისკენ გაუბრუნდება. იგი საუკეთესო მებრძოლი, მშვიდი, მუშა, მამა, ძმა, ბიძა და ბაბუაა. გამორჩეული ადამიანია. ღონიერი რაჭული ფანჯარებიდან მოდის. მოყვანისადმი სიყვარული, მათზე ზრუნვა, უღალატოა წინაპრებისგან მემკვიდრეობით მოწყობა.

თანაკლასელები გვიამბობენ

დავით კერესელიძემ, ჩემი სკოლის მეგობარმა შინაარსიანი და დატვირთული გზა განვლო. იგი გამორჩეული იყო პიროვნული ღირსებით, ვაჟკაცობით, ტრადიციების პატივისცემით, ქველმოქმედებით. დათო კეთილშობილი პიროვნებაა. ყველგან გამორჩეული იყო, ლიდერისათვის საჭირო ყველა თვისება ჰქონდა: გონება, ნიჭი, გარეგნობა, ვაჟკაცური თვისებები, მეგობრებთან ურთიერთობა, რაჭული სიღინჯე, წინდახედულობა და სამართლიანობა. დღეს ის წარმატებული ბიზნესმენი და ყოველმხრივ ღირსეული პიროვნებაა. პირველი კლასიდან ვმეგობრობთ, პატარები რომ ვიყავით, რამდენი რამ არ ვიცოდით, რამდენი რამ იყო რთული ჩვენთვის, მაგრამ დათო მუდამ თითოეული ჩვენგანის გვერდით იდგა და ასეა დღემდე. იგი არის ჭეშმარიტი მეგობარი, რომელიც ყველას სიხარულს და გასაჭირს იზიარებს. მეგობარი, რომელიც ყოველთვის ყველაფერს ხვდება და უსიტყვოდ ესმის ჩვენი.

მართლაც რა კარგია, როცა ასეთი ადამიანის გვერდით გინეც ყოფნა, როგორც არის ჩვენი დათო:

„არის წუთი როდესაც სულ არავინ გნამს, ის კი ჩნდება ნუგეშად, როგორც ღვიძლი ძმა, გააღერებს, გენდობა, შენ მხარდამხარ დგას მეგობარი მეგობარს უმსუბუქებს დარდს.“

ეს სიტყვები სწორედ, რომ დავითის სულს მიესადაგება.

რუსუდან შუბლაძე

თანაკლასელი.

1980 წელი

დავით კერესელიძე თანაკლასელებთან ერთად

35 წლის შემდეგ

2015 წელი

კაპიტანი რაჟითი

დავითი სპორტულ ცხოვრებაში აქტიურად იყო ჩართული. იგი საქართველოს თექვსმეტწლამდე ასაკის ნაკრების კაპიტანი იყო ფეხბურთში. 1981 წელს საქართველოს საფეხბურთო ნაკრები იუნიორთა შორის საბჭოთა კავშირის ჩემპიონები გახდნენ. მასხენდება თამაშის დროს დავითი მოტეხილი ხელით როგორ გაუძღვა საქართველოს ნაკრებს რუსეთის ნაკრებთან საბრძოლველად და გამარჯვების გოლიც გაიტანა. შემდეგც აშკარად მეტყველებდა კაპიტანისა და გუნდის ბრძოლისუნარიანობაზე. იგი წამდვილად ღირსეული კაპიტანი იყო. დინამოდან მოწვევაც მიიღო, მაგრამ უნივერსიტეტში სწავლა და შემდგომში ბიზნესსაქმიანობა დაისახა

გორჩა ცოლოფურაშვილი

დავით კერესელიძე

35 წლის შემდეგ

დავით კერესელიძე და გორჩა ცოლოფურაშვილი

გილოცავთ

მიზნად, თუმცა კომპენსაცია იმით მოახდინა, რომ წლების განმავლობაში საფეხბუთო სკოლას „კოდაკო“ პატრონობდა, რომელიც 1997 წელს საქართველოს ჩემპიონატის უმაღლეს ლიგაში გადაიყვანა. დღეს ეს გუნდი „ვიტ-ჯორჯიას“ სახელით ასპარეზობს. დავითი სპორტშიც ყოველთვის გამორჩეული იყო. ვინც მას პირადად იცნობს და მოედანზე მასთან ერთად უთამაშია, უეჭველად დამეთანხმება, რომ მისი დარი ფეხბურთელები ბევრნი არ არიან. ფეხბუთი დღესაც მისი მოწოდება და ჰობია.

თანაგუნდელი და უახლოესი მეგობარი გორა ცოფურაშვილი საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე.

ორი რაკითი

მე და დავით კერესელიძე მეგობრები ვართ. 2000 წელს ერთობლივად დავაფუძნეთ პოლიტიკური მოძრაობა „ახალი მემარჯვენეები“ და იმ დღიდან ერთად მოვდივართ. მეგობრობაში და საქმეში უღალატო და ერთგული კაცია. ჩვენ არა მხოლოდ მეგობრობა, არამედ განვლილი პოლიტიკური გზის გამოცდილება და რაჭული წარმომავლობა გვაერთიანებს. იგი ჩემი მეგობარი და ღირსეული ქართველი მამულიშვილია.

დავით საგანელიძე საქართველოს პარლამენტის წევრი. უმრავლესობის ლიდერი.

ჩვენი რათო

„გვიყვარდეს კაცნო ერთმანეთი“ — ეს არის დავით კერესელიძის ცხოვრების კრედო. რამხელა სიბრძნეა ამ სიტყვებში ჩაქსოვილი. ის არის კაცი, რომელიც სხვა ადამიანების სულის მესაიდუმლეა. ინვის სხვათა გასათბობად, გზის გასანათებლად — „მხოლოდ მაშინ ვარ ბედნიერი, როცა ვარ შენუხებუნი“. ასეთად დაიბადა და ცხოვრობს რაჭის ქომაგი და მოტრფიალე კაცი.

2015 წლის აღდგომას კერესელიძეების დიდი ოჯახი მისი თაოსნობითა და შემწეობით წმინდა მინაზე შეხვდა. დავითი სანთლებით ხელში, წმინდა ცეცხლის გადმოსვლის დროს ჩუმად ლოცვად დავარდნილი წმინდანთა სულების წინაშე ჩურჩულებდა და შესთხოვდა განგების ძალას, ქართველთათვის სამარადჟამოდ ტკივილის დავინყებას, შვილთა სიმრავლეს, იარების მოშუშებას, მოძმის გატანას, უშურველობას, წრფელ გულს, სიკეთეს, სიყვარულს, ჩვენი ქვეყნის, საქართველოს დღეგრძელობასა და მზეგრძელობას.

„დადგა ჟამი ქართველთა სულის გამრთელების ჯვარი მოდის, ღმერთი მოდის, ივერიაჲ!“

უფალმა დალოცოს დავით კერესელიძე ოჯახთან ერთად. კურთხეული და ღვთისგან დალოცვილი ყოფილიყოს მისი სავალი გზა.

ღირსი ექვთიმე აღმსარებელი (კერესელიძე)

ღირსი ექვთიმე აღმსარებელი (კერესელიძე) (1944); ღირსი ექვთიმე
დიდი (473); მონაგანი: ინა, პინა, ღა რიმა (I-II); წმინდა მონაგანი:
ბასა, ევსეპი, ევტიქი და ბასილიდა (303).

ღირსი ექვთიმე აღმსარებელი (ესტატე კერესელიძე) დაიბადა 1865 წელს რაჭაში, სოფელ სადმელში, სოლომონ და მართა კერესელიძეების კეთილმორწმუნე ოჯახში. სადმელის სამრევლო სასწავლებლის დასრულების შემდგომ რაჭაში არსებული მძიმე ეკონომიკური პირობების გამო თხუტმეტი წლის ყმანვილი ესტატე გაემგზავრა ჯერ ქუთაისში, — შემდგომ თბილისში, სადაც ერთი სასტუმროს მზარეულის თანაშემწედ დაინიშნა მუშაობა. აქ მან გაიცნო წმინდა ილია მართლის (ჭავჭავაძე) ხაზინადარი და მოურავი, მაქსიმე როსტომის ძე შარაძე. მათ სხვა მორწმუნე ახალგაზრდებთან ერთად თბილისში დააარსეს უფასო „სალმრთო წიგნთ-საკითხავი“, რომლის მიზანი მოსახლეობაში მართმადიდებელი სარწმუნოების განმტკიცება და ძველი ქართული საეკლესიო გალობის შესწავლა და გავრცელება იყო. „სალმრთო წიგნთსაკითხავს“ სულიერ ხელმძღვანელობას უწევდა წმინდა მღვდელმთავარი ალექსანდრე ოქროპირიძე (1907).

ძველ ქართულ საეკლესიო გალობას საძმოს წევრები სწავლობდნენ ცნობილი მგალობლის, თავად მელქისედეკ ნაკაშიძისაგან, რომელიც ათონის წმინდა მთის ქართველთა სავანეში იყო განსწავლული.

1890-იანი წლებიდან მაქსიმე შარაძემ და ესტატე კერესელიძემ წმინდა ილია მართლის შუამდგომლობით შეიძინეს სტამბა, რომლის საშუალებითაც ინტენსიურად შეუდგნენ საღრმთო წიგნების ბეჭდვასა და

გავრცელებას. მაქსიმეს და ესტატეს მიმონერა ჰქონდათ ათონის წმინდა მთაზე ქართველთა სავანის ბერებთან და მათგან ივერთა მონასტრის წიგნთსაცავიდან გადმონერილი წმინდათა ცხოვრებასა და ქადაგებებს ლეზულობდნენ, ბეჭდავდნენ და უფასოდ ავრცელებდნენ. მათ თავიანთი სტამბის საშუალებით ოცდახუთი წლის განმავლობაში დასტამბეს ოთხი ათასამდე სასულიერო შინაარსის სხვადასხვა გამოცემა. ხალხი სამართლიანად უწოდებდა მათ სტამბას „ბერების სტამბას“, რადგან იქ მომუშავე ადამიანები გამოირჩეოდნენ კეთილმსახურებითა და წმიდა ცხოვრებით.

1981 წელს მაქსიმესა და ესტატეს ცნობილმა მომღერალმა და მუსიკოსმა ფილიმონ ქორიძემ ევროპული სანოტო დამწერლობა შეასწავლა. ესტატე კერესელიძეს განსაკუთრებული ნიჭი და ლამაზი კალიგრაფია აღმოაჩნდა და ამიტომ ფილიმონ ქორიძე მას ანდობდა საგალობელთა სანოტო ხელნაწერების გადათეთრებას.

მე-19 საუკუნის დასაწყისში საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის ძალადობით გაუქმებას სავალალო შედეგები მოჰყვა: იძარცვებოდა და ნადგურდებოდა უძველესი

ესტატე კერესელიძე ბერად აღკვეცამდე

გელათის მონასტრის ბერდიაკონი ექვთიმე 1910-იანი წლები

ეკლესიის ფასდაუდებელი საუნჯე. ქართული საეკლესიო გალობაც გარდაუვალი საფრთხის წინაშე დადგა. საჩქაროდ უნდა გამონახულიყო ქართული საეკლესიო ტილოების დაფიქსირების გზა და საშუალება, რადგან ძველი საგალობო დამწერლობის მცოდნენი დღითიდღე მცირდებოდნენ და ეს მრავალსაუკუნოვანი მუსიკალური საგანძური სამუდამოდ იკარგებოდა. წმიდა მღვდელმთავარ გაბრიელის თაოსნობით 1884 წელს ქუთაისში დაარსებულმა ქართული გალობის აღმდგენმა კომიტეტმა შეკრიბა ძველი ქართული გალობის მცოდნე სასულიერო პირები და ერისკაცნი. ფილიმონ ქორიძემ ათასობით საგალობელი გადაიტანა ნოტებზე, რომლის დაბეჭდვას საკუთარი ხარჯებით თავს იდებს ესტატე კერესელიძე და მაქსიმე შარაძე.

1907 წელს, წმინდა ილია მართლის მოწამებობრივი აღსასრულიდან ექვსი თვის თავზე გარდაიცვალა მაქსიმე შარაძე. ეს უდიდესი დანაკარგი ესტატე კერესელიძისათვის აუნაზღაურებელი დარჩა. დაღონებულ ესტატეს განსაცდელი უერთგულესი მეგობრის დაკარგვისთანავე ეწვია — მარტოდ დარჩენილ მოღვაწეს სტამბისა და მისი ქონების გაყოფას სთხოვდნენ; მისდა სავალალოდ, ქონების ჩამონათვალში უძვირფასესი ხელნაწერებიც შედიოდა, რომელთა ნაწილი ჩამოართვეს და უცნობი მიმართულებით წაიღეს. საბედნიეროდ, აღმოჩნდა, რომ სანოტარო კრებულები საქართველოს

საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების წინგოსაცავში მოხვდა, რომლის ხელმძღვანელი იმხანად წმინდა ექვთიმე ღვთისკაცი (თაყაიშვილი) იყო.

ესტატე კერესელიძემ მალე ჟურნალ „შინაური საქმეების“ რედაქტორის, მღვდელმონაწამე სვიმონ მჭედლიძის დახმარებით სტამბა და ხელნაწერები

მორჩილად განწესდა გელათის მონასტერში, ხოლო ამავე წლის 23 დეკემბერს ღირსი ექვთიმე მთანმინდელის სახელზე ბერად აღკვეცა ილუმენმა ანთიმოზმა. 1913 წლის მაისიდან იგი იეროდიაკონია. ამ დროიდან იწყება მამა ექვთიმეს ყველაზე დაძაბული მოღვაწეობა. გელათი იყო ის ადგილი, სადაც ჯერ კიდევ ტიპიკონის სრული წესების დაცვით სრულდებოდა ღვთისმსახურება. მამა ექვთიმემ გადაწყვიტა, ზედმინვენით მოენესრიგებინა ფილიმონ ქორიძის ნოტებზე გადატანილი საგალობლები და ტიპიკონის მიხედვით გაეწყო. ამისთვის მრავლად შეიძინა სანოტო ფურცლები და შეუდგა უმძიმეს და უდიდეს საქმეს — ხელნაწერი ნოტების მოწესრიგებასა და გადათეთრებას.

1917 წელს ექვთიმე იმერეთის ეპისკოპოსის გიორგის მიერ ხელდასმული იქნა მღვდელ — მონაზვნად. დამოუკიდებელი საქართველოს სახელმწიფო ჰიმინი, მისი ავტორის — კოტე ფოცხვერაშვილის თხოვნით, 1918 წელს მამა ექვთიმემ დასტამბა.

1921 წელს ქუთაისში კომუნისტური ხელისუფლების მოსვლისთანავე მამა ექვთიმე დააპატიმრეს, როგორც ახალი წყობისათვის არასაიმედო პიროვნება. საბედნიეროდ, ბრალდების არქონის გამო რამდენიმე თვეში იგი გაათავისუფლეს. ეს იყო უმძიმესი პერიოდი დევნისა და შვეინროების; გელათის ბერები ყოველდღე ელოდნენ შეურაცხყოფასა და დარბევას. მღვდელ-მონაზონი ექვთიმე ამ წლებშიც კი აგრძელებდა საგალობელთა კრებულებზე მუშაობას. „მე ამაში ვპოულობ დიდ სიმდიდეს, ეს ოქრო-ვერცხლზე და თვალ-მარგალიტზე უძვირფასესი საუკუნო საუნჯეა!.. მე წარმოდგენილი მაქვს ჩემი თავი, როგორც ოქროსმჭედელი და თვალ-მარგალიტის დამლაგებელი! მე ხანდახან გაკვირვებაში

**ესტატე კერესელიძის
განსაკუთრებული ნიჭი და
ლაპაზი კალიგრაფია აღმოაჩნდა
და ამიტომ ფილიმონ ქორიძე მას
ანდოვდა საგალობელთა სანოტო
ხელნაწერების გადათეთრებას.**

ქუთაისში გადაიტანა. სამწუხაროდ, არსებული მძიმე ვითარების გამო, მათი თანამშრომლობა ვერ მოხერხდა. ქუთაისში ესტატემ კვლავ სცადა სანოტო კრებულების დაბეჭდვა, მაგრამ უბინაობის გამო, გაიძარცვა ყუთები, სადაც დაბეჭდილი ფურცლები ინახებოდა და დამწუხრებულმა მხოლოდ რამდენიმე მათგანს მიაგნო ქუთაისის ბაზარში ხორცის გამყიდველთან. მალევე, ბახმაროში ყოფნისას, გარდაიცვალა დიდი მოღვაწე ფილიმონ ქორიძე. მთელი ოცდაათი წლის ნაშრომი — ათეულობით ხელნაწერი — ექვთიმეს პასუხისმგებლობაში დარჩა. მხოლოდ მან იცოდა ამ საგანძურის ნამდვილი ფასი. ესტატე კერესელიძემ საბოლოოდ აირჩია მონაზვნობის გზა, რომლისთვისაც სიყრმიდანვე განიმზადებდა თავს. მას სულიერ ხელმძღვანელობას უწევდა იმ დროის უდიდესი მოსანგრე, ღირსი მამა ალექსი შუშანია.

1912 წლიდან იმერეთის ეპისკოპოსის გიორგი ალადაშვილის კურთხევით ესტატე კერესელიძე

მოვდივარ: ვინ მოუშვა ჩემამდე ეს ძვირფასი სიმდიდრე, რომ მე უღირსი ამაში ხელს ვურევ!“ — ამბობდა წმინდა მამა.

1923 წელს მთავრობის მიერ გელათის მონასტერი გაუქმებულად გამოცხადდა. მონასტრის წინამძღვარს, არქიმანდრიტ ნესტორ ყუბანეიშვილს, მისცეს რამდენიმე დღის ვადა, რათა ბერებს დაეტოვებინა მონასტერი. მამა ექვთიმემ იმის შიშით, რომ საგალობელთა ხელნაწერები არ განადგურებულიყო, ორმოცამდე უზარმაზარი კრებული ქუთაისში საიმედო ოჯახში გადამალა.

1924 წელს კომკავშირელებმა საძირკვლამდე დაანგრეს წმინდა მეფის, დავით აღმაშენებლის, სახელობის საკათედრო ტაძარი. იმავე წელს უღმრთოთა ხელით დახვრეტილ იქნა ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი ნაზარი ერთგულ სასულიერო პირებთან ერთად, სასულიერო პირთა დევნა-განადგურების ისტერიამ პიკს მიაღწია.

მამა ექვთიმე იძულებული გახდა დაეტოვებინა გელათი და ხელნაწერები შედარებით უსაფრთხო ადგილას გადაეტანა. განსაცვიფრებელია, ასეთ დროს, როდესაც თბილისი-ქუთაისის გზაზე სრულიად უმიზეზოდ მოიკლა ათასობით ადამიანი, როგორ მოახერხა მამა ექვთიმემ ერთი ურემი ხელნაწერების ქუთაისიდან მცხეთაში მარტოდ-მარტომ გადატანა. ამ პერიოდიდან მღვდელ-მონაზონი ექვთიმე განწესებულ იქნა სვეტიცხოვლის ტაძარში, სადაც საგულდაგულოდ გადამალა სასწაულებრივად გადარჩენილი ხელნაწერები. 1925 წელს, როდესაც საქართველოს

ზედაზნის მონასტრის ილუმენი ექვთიმე 1930-იანი წლები

მუზეუმის ერთ-ერთმა თანამშრომელმა ბეთანიის ბერებთან — არქიმანდრიტ იოანე მაისურაძესა და გიორგი მხეიძესთან საუბრისას მწუხარება გამოთქვა ფილიმონ ქორიძის მიერ ჩაწერილი ძველი ქართული საგალობლების დაკარგვის გამო და როდესაც მათგან შეიტყო, ხსენებული ხელნაწერები ზედაზნის მონასტერში ილუმენ ექვთიმესთან ინახებაო, იმავე დღეს ზედაზნის მონასტრისკენ გაეშურა.

შეიქმნა კომისია, რომელმაც ამ ხელნაწერების განსაკუთრებული ფასეულობა და დიდი ისტორიული მნიშვნელობა დაადასტურა. მამა ექვთიმემ 1935 წლის ნოემბერში სახელმწიფო მუზეუმს გადასცა 34 სანოტო კრებული, რომელიც 5 532 საგალობლისა და რამდენიმე სასულიერო შინაარსის ხელნაწერისგან შედგებოდა. ყველა ეს საგალობელი ამჟამად დაცულია კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში.

1944 წლის ზამთარში ზედაზნის მონასტერში მარტო მცხოვრები მამა ექვთიმეს სანახავად ახულ სამთავრობოს მონასტრის დედაბნ წმინდანი უკვე სასიკვდილოდ დასწავლავალი დახვდათ. მამა ექვთიმემ დალოცა დედაბი და მშვიდობით შავკადრა სული უფალს. იგი დაკრძალეს ზედაზნის მონასტრის ეზოში, საკურთხეველთან.

მამა ექვთიმე იძულებული გახდა დაეტოვებინა გელათი და ხელნაწერები შედარებით უსაფრთხო ადგილას გადაეტანა.

კათოლიკოს-პატრიარქი ამბროსი მეტეხის ციხეშია დატყვევებული, ხოლო საქართველოს ეკლესიის უკლებლივ ყველა მსახური საშინელ დევნას განიცდის, საღმრთო განგებულებით, მამა ექვთიმე კვლავაც აგრძელებს საეკლესიო გალობის იშვიათი ნიმუშების გადარჩენას. სვეტიცხოვლის ტაძრის წიგნთსაცავში მან მიაკვლია ძლისპირთა უძველეს ნევერებულ კრებულს. ძველი ქართული სამუსიკო დამწერლობის საუკეთესო მცოდნე მოღვაწემ ეს საგალობლებიც ხუთხაზიან სანოტო სისტემაზე გადაიტანა.

1929 წლიდან ექვთიმე ზედაზნის მონასტერში განაწესეს. მან ახლა იქ აიტანა ქართული გალობის ხელნაწერები და დიდ რკინის ყუთებში საიმედოდ დაცული მინაში დაფლა. თბილისის „მეტეხის“

მამა გიორგი თევდორაშვილი

ამაოებამ თუ შეგაწუსათ...

მარტმა სიცივით თუ შეგაწუსათ, ლურჯი აპრილი თბილი დასატეთ ცოლმა წუწუნით თუ შეგაწუსათ, ეველა გრძნობები სახლში დასარჯეთ ბავშვმა თხოვნებით თუ შეგაწუსათ, ზომიერება უმაღლესად აწვავლეთ ქვეყნის ხმაურმა თუ შეგაწუსათ, ცნობიერება მადლით აღავსეთ.

გლახაკმა თხოვნით თუ შეგაწუსათ, უევედრელობით ზური აჭამეთ სევდამ უეცრად თუ შეგაწუსათ, ცრუ სიუვარული ზირქვე დაამხეთ ბილწმა ფიქრებმა თუ შეგაწუსათ, გონება ქრისტეს სიტყვით აღავსეთ ფარისევლობამ თუ შეგაწუსათ, ამჟამობა კვირტში გაახმეთ.

მამულის ჭირმა თუ შეგაწუსათ, სარვევლები ირგვლივ გამარჯვლეთ მშობლების კიცხვამ თუ შეგაწუსათ, შვილები მათი რჩევით აღსარდეთ მიცვალებულმა თუ შეგაწუსათ, ჯვართან სახელეები ცრემლით დაანთეთ უბედურებამ თუ შეგაწუსათ, ბედნიერებით გარეთ გააგდეთ.

უმადურობამ თუ შეგაწუსათ, მადლიერებით სული ახარეთ მოყვასის წინსვლამ თუ შეგაწუსათ, შური თვალიდან რისხვით განაგდეთ უიმედობამ თუ შეგაწუსათ, კაცის იმედი წამში აღავსეთ ხალხის განკითხვამ თუ შეგაწუსათ, სხვისი აუცი მშვიდად დაფარეთ.

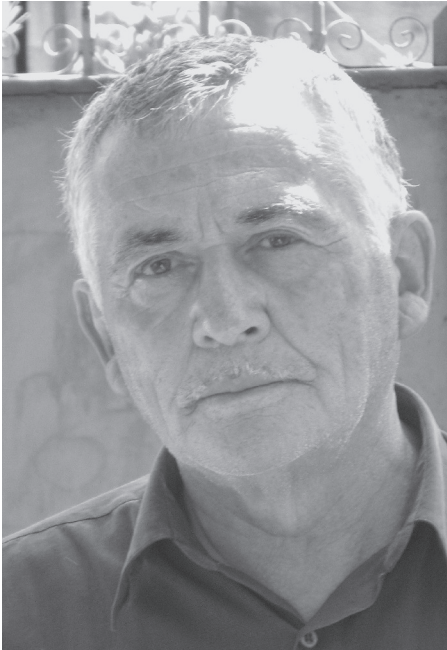
სამშობლოს ბედმა თუ შეგაწუსათ, ფარი და ხმალი ლოცვით აღმართეთ უგუნდობამ თუ შეგაწუსათ, გონიერება სიბრძნით ანახეთ უსულგულობამ თუ შეგაწუსათ, აღამიანი ზრუნვით გაათხეთ ამბიციებმა თუ შეგაწუსათ, სიმდაბლით სიბღის კარი ჩაჩახეთ

ნაეროვანებამ თუ შეგაწუსათ, მუცელი მკაცრი მარხვით დასაჯეთ ბიწიერებამ თუ შეგაწუსათ, აღსარებაში მოძღვარს გაანდეთ უნამუსობამ თუ შეგაწუსათ, სინდისით უღვაშს ხელი წაავლეთ ამაოებამ თუ შეგაწუსათ, სანახაობას ტაბუ დაადეთ.

ურწმუნობამ თუ შეგაწუსათ, ჭეშმარიტების ცეცხლი აღანთეთ უწინურობამ თუ შეგაწუსათ, ბიბლიის ათი მცნება გაშალეთ აპოკალიფსამ თუ შეგაწუსათ, ჯვარცმულ მესიას ფეხი დაბანეთ ხორცის მონობამ თუ შეგაწუსათ, სისხლის კოცონი ცივად ჩააქრეთ.

ფსევდო მესიამ თუ შეგაწუსათ, დაფნის გვირგვინი თავზე დაამხეთ თანამედრობამ თუ შეგაწუსათ, ეზოს ლაქია კარში გააგდეთ უფლის მახილმა თუ შეგაწუსათ, გულის კარები ფართოთ გააღეთ წუთისოფელმა თუ შეგაწუსათ, სასუფეველი -თქვენში დამარხეთ.

დიდებული სურუქარი ჭიორღუბს უილ (საშა) რეხვიამვილი

შიო რეხვიამვილი დაიბადა 1934 წლის 28 დეკემბერს. დაამთავრა უწერის საშუალო სკოლა და იმავე წელს ჩააბარა ქუთაისის პედაგოგიურ ინსტიტუტში ისტორია-ფილოლოგიის ფაკულტეტზე, რომელიც დაამთავრა 1959 წელს. სხვადასხვა დროს მუშაობდა ახალგაზრდობის რაიონული ორგანიზაციის ხელმძღვანელად, განათლების განყოფილების გამგედ, რაიონული საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარის მოადგილედ. იყო ონის სკოლა-ლიცეუმის დირექტორი. ჰყავს ორი შვილი და სამი შვილიშვილი.

ნიგნი, რომელიც ახლახანს დაიბეჭდა ჭიორისა და ჭიორლების შესახებ ამომწურავ ისტორიას მოიცავს. ავტორმა შიო (საშა) რეხვიამვილმა ძირფესვიანად აღწერა სოფლის ადგილმდებარეობა, ისტორია, ეთნოგრაფია, კულტურა. აღსანიშნავია, რომ რეხვიამვილების გვარის წარმოშობის შესახებ არაერთი ვერსია არსებობს. ბევრი რამ მითებისა და ლეგენდების დონეზეა. აღნიშნულ ნარკვევში ავტორი ისტორიული, ეთნიკური, ენობრივი და ტოპონიმიკური ლოგიკით ჭეშმარიტებამდე მიახლოებას ცდილობს.

ბატონმა შიომ აბსოლუტურად მიზანშეწონილად სცნო ნიგნში შეეტანა კონკრეტული პიროვნებების მონათხრობი ამბები, რომელიც ნამდვილად უნდა შემორჩეს ისტორიას, აქვე ხაზგასმულია ფაქტი, თუ როგორ მტრობენ პატარა ლეხში მცხოვრებ საგინეთ ბაბუიშვილი (გოგრიჭიანები) და ლუტალენთ ბაბუიშვილი (რეხვიამვილები) ერთმანეთს.

ცალკე თავი აქვს დათმობილი ჭიორში განათლების და კულტურის საკითხს. სადაც ამომწურავად არის ინფორმაცია სკოლის მოსწავლეებისა და მასწავლებლის შესახებ. აღნიშნულია დირექტორების გვარსახელები და სამოღვაწეო პერიოდი.

ნიგნში მოთხრობილია საგლოლო - საკანაფოების ახალი გზის გაჭრის ისტორია.

ავტორის კვლევის საფუძველზე მეორე მსოფლიო ომში 400 კაცი გაუნგევიათ. მათგან 180 მეზრძოლი დაიღუპა. 220 კი ისევ თავის ოჯახს დაბრუნებია.

ისე, რომ ნიგნი „ჭიორა და ჭიორლები“ მეტად მნიშვნელოვანი და საინტერესო გამოცემაა.

ავტორი ბატონი შიო რეხვიამვილი უკვე 80 წლისაა. ნიგნიც სწორედ მის საიუბილეო თარიღს მიუძღვნა. ეს ბატონი შიოს საჩუქარია ჭიორლებისათვის მიძღვნილი.

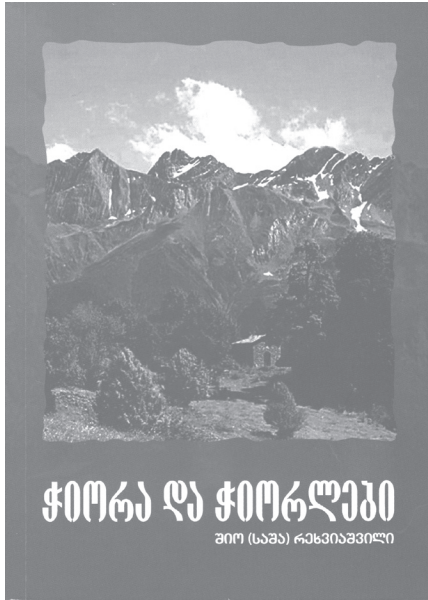
ვულოცავთ ბატ. შიოს 80 წლის იუბილეს, ვუსურვებთ ჯანმრთელობას, ხანგრძლივ სიცოცხლეს, თავისი, ლამაზი ოჯახით ტკბობას და სიამოვნებას.

რეხვიაშვილის წარმომავლობა ამონარიდი ნიბნიდან „ჭიორა და ჭიორლები“

რეხვიაშვილების წარმომავლობა დღემდე შეუსწავლელია. ბევრი რამ ლეგენდებისა და მითების დონეზეა. ჩემს ნარკვევს ყოვლისმომცველობის პრეტენზია არა აქვს. მე მხოლოდ ისტორიული, ეთნიკური, ენობრივი და ტოპონიმიკური ლოგიკით ჭეშმარიტებამდე მიახლოებას ვცდილობ. შემდგომი კვლევის გაგრძელება მომავალი თაობის მოვალეობად დარჩეს.

ერთ-ერთი თქმულება ჩვენი წარმოშობის შესახებ უკავშირდება ჩრდილო კავკასიაში მდებარე პატარა მუსულმანურ სოფელს „შთვილს“. სადაც რახაითულები ცხოვრობენ. ამ თქმულებით, ერთ-ერთი რახაითული გადმოსულა და დასახლებულა დღევანდელი ჭიორის ტერიტორიაზე.

აქედან წარმოიშვაო გვარი — რეხვიაშვილი. ეს მოსაზრება არ არის სწორი. ასეთი საკითხის კვლევის დროს, ჩვენ ვიცით, როდენ მნიშვნელოვანია ენის ფაქტორი: რეხვიაშვილები თუ ქართული ენის არმცოდნე მუსულმანი შთვილელისგან მომრავლნენ და ალაპარაკდნენ ქართულ ენაზე, მაშინ ისინი უნდა დაუფლებოდნენ ლების ან გლოლის კილოკავს. ჭიორლების მეტყველება და კილოკავი კი თავიდანვე აბსოლუტურად განსხვავდება როგორც ლების, ასევე გლოლის კილოკავისაგან. კაცმა რომ თქვას, ლები უფრო განიცდიდა ჩრდილოკავკასიურ გავლენას. მაგალითად, ადამიანთა სახელებში იქ გვხვდება: ოყა, ზურყანა, ზაურდა, ნაეროზა, გზალო, გრიგოყო და სხვა. ჭიორაში მსგავსი არაფერია. აქ ადამიანთა სახელები აღმოსავლეთ საქართველოს ანალოგიურია: დავითი, თედო, ელისა, თებროლე, მარიამი, ბასილა, გრიგოლი, ალექსი, იასონი, ვასილი, შიო და სხვა. ასევე აქ გვხვდება ძირძველი ქართული ტოპონიმები: ურიში, ლენინი, დაღვეტილი, სათომე, საკანაფოები, თელნარი, ბართუ, ნონარა, ბანასეული, მოლისა და სხვა. ჭიორლების ქართულ მეტყველებასთან დაკავშირებით მნიშვნელოვანია XIX საუკუნის მოღვაწის, სწავლულისა და პატრიოტის იოანე ხელაშვილის მოსაზრება, რომელიც შემოფოთებულია თბილისში სომხური კილოკავისა და ინტონაციის მოძლიერების გამო. იოანე თავის მოწაფეს სოლომონ დოდაშვილს წერდა: „თბილისს დაეუფლა სომხური კილოკავი. აღნიშნულთან დაკავშირებით თქვენ, ქართული ინტელიგენცია უმოქმედობას იჩენთ. მოიარეთ საქართველოს მთიანეთი, ნახეთ ენა ჭიორელთა, შეუფარდეთ იგი საშუალო ბარის ენას, რაც უნდა დაედოს საფუძვლად ქართულ სალიტერატურო ენას“. (წყარო — 1967 წლის გაზეთი „სახალხო განათლება“).

შთვილში რახაითულთა შესახებ ჩემი მოსაზრება ასეთია: ჩრდილოკავკასიისთან ზემო რაჭას და განსაკუთრებით ლებს, ჭიორასა და გლოლას, ჰქონდა სავაჭრო-საყოფაცხოვრებო და კულტურული ურთიერთობანი. დაფუძნებული იყო „კერძობისა და სხვისი შვილობის ინსტიტუტი“, რაც ნიშნავს ოჯახებს შორის ხანგრძლივ სტუმარმასპინძლობას. ჩემს ბავშვობაში (ომის პერიოდში), მახსოვს, ზაქარა რეხვიაშვილის (სეხნონი) სახლის აივნის პირველ სართულზე იჯდა უცხო კაცი — ფეხსაცმელების შემკეთებელი. ვინ არის მეთქი, ვკითხევასოს — ზაქარიას შვილიშვილს. ჩვენი კერძიანო, მიპასუხა. სულ მაინტერესებდა

სიტყვა „კერძის“ მნიშვნელობა. გვიან კი მივხვდი, რომ ნიშნავდა მომხრეს, კერძოს, ოჯახის მეგობარს. ამ მეგობრობის დანიშნულება იყო ერთმანეთთან ხანგრძლივი სტუმრობის ტრადიცია, ე. ი. როცა ჩრდილო კავკასიაში მთის რაჭველები გადავიდოდნენ, ხანგრძლივი სტუმრობისთვის თავიანთ „კერძებთან“ მივიდოდნენ, მათთან ცხოვრობდნენ. ისინიც ასევე, აქ, ჩვენთან, ოჯახებში ხანგრძლივი და შეუზღუდავი ცხოვრების უფლებით სარგებლობდნენ.

დაახლოებით იგივე იყო სხვისშვილობა. სხვისშვილად ითვლებოდნენ მოჯამაგირედ ნასული წამოზრდილი ყმანვილები, რომლებიც დასაქმებული იყვნენ მწყემსობით, ხელობის შესწავლით, იყვნენ დამხმარე მუშად მჭედელთან, დურგალთან, კალატოზთან და ა.შ. ყმანვილკაცობისას ასე ნასულა მოჯამაგირედ ჩრდილო კავკასიაში ბაბუაჩემი, შიოს უფროსი ძმა „ბუჭუა“ სეხნო. გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ მისთვის სამსახურისთვის, მოზვრები მიუციათ. ეს მოზვრები გამოუგზავნია ჭიორაში. ოჯახს კი ისინი სეხნოს დედულეთში — სოლოღანენთში გაუნათხოვრებია ყანების მოსახნავად. მოზვრები ზედმეტი შრომით დახოცილან. ეს ამბავი სეხნოს ყურამდე რომ მისულა, კვლავ გაუგრძელებია მოჯამაგირეობა ახალი გასამრჯელოს მოსაპოვებლად. კიდევაც მოუპოვებია უღელი ხარები. გადმოუყვანია, გაუყიდა და ასე დაუნყია პირუტყვით ვაჭრობა. სეხნო მალე გამდიდრდა და სრულიად ახალგაზრდამ დაიწყო სახლის მშენებლობა. დაიქირავა ბერძენი კალატოზები და 1860 წელს ჭიორაში პირველმა მან ააშენა არა დუროიანი ციხე-კოშკი, არამედ მრგვალ ფანჯრებიანი, ევროპული სტილის აივანიანი სახლი (ჩვენი ძველი სახლი).

აქედან გამომდინარე, რეალური იქნება ვიგულისხმობთ, რომ ალბათ, შთვილაში მოჯამაგირედ გადასული ჭიორელი ყმანვილი დარჩა საცხოვრებლად, ასაკში შესული ახალგაზრდა დაქორწინდა იქაურ გოგონაზე მომრავლდნენ რეხვიაშვილები ანუ, იქაურ ენაზე — რახათულები. აღნიშნულს ადასტურებს ეთნოგრაფი სპარტაკ რეხვიაშვილი. იგი ჩრდილო კავკასიაში მოგზაურობის დროს შთვილელებს გასაუბრებია. სპარტაკმა პირადად მითხრა, რომ ამ გასაუბრების დროს რახათულებმა თქვეს — „ჩვენ თქვენგან ვართ წარმოშობილი“.

მაშ, საიდან არის ჩვენი გვარის წარმომავლობა?

საქართველოში „რეხას“ სახელწოდებით სამი სოფელია: ერთი — დმანისის, მეორე — წალკის, მესამე გორის რაიონში. ჩვენი ვარაუდით, საქართველოს ძნელბედობის ჟამს, დიდი თურქობის, მონღოლობის, უფრო ხვარაზმელ თურქმენებთან 1225 წელს გარნისის ბრძოლაში მარცხის შემდეგ, ჯალალედინმა სასტიკად ააოხრა ქვემო ქართლი. მოსახლეობა იძულებით გაიხიზნა მთებში. გადმოცემით, ჩვენი წინაპარიც მისულა სვანეთის მთავართან (მთის რაჭა ანუ „მთიულეთი“ ხომ სვანეთს ეკუთვნოდა) და საცხოვრებელი ადგილი უთხოვია. სვანეთის მთავარს ღების მოურავისთვის მიუნიშნებია, რომ მისთვის „მნიორის“ (ხრიოკი ადგილი) მიდამოებში გამოეყო დასასახლებელი მიწა. ქართული ენის გრამატიკული კანონებით „მნიორიდან“ წარმოიშვა სოფლის სახელი „ჭიორა“. ტერმინი „ჭიორა“ მაინც შესასწავლია. არსებობს ხონჭიორი, მანჭიორი. არ ვიცი ტერმინ „ჭიორის“ მნიშვნელობა ძველ ქართულში. ყოველივე აღნიშნული ხდებოდა მე-13 საუკუნის 30-იან წლებში. ერთი საუკუნის შემდეგ, მე-14 საუკუნის 30-იანი წლებიდან, უკვე არსებობს ისტორიული დოკუმენტი — წიგნი „სასიხლო საქმისა ბალს ზემო სვანეთსა და თავად ჯაფარიძეთა შორის“. „სასიხლო წიგნის“ აღწერილობის შესახებ ქვემოთ უფრო ვრცლად ვისაუბრებთ.

ჭიორის წარმოშობის შესახებ არსებობს სხვა ვერსიებიც.

პირველი: სპარსეთის შაჰმა შემოუთვალა საქართველოს მეფეს, უნდა გამოიძეოდნენ ისეთი ხმალი, რომ ჰაერში ბენეს ჭრიდეს, თორემ სულ აგაოხრებო. მეფე საგონებელში ჩავარდა და ბოლოს, ერთ-ერთ მჭედელს, რომელსაც რეხვია ერქვა, შეუკვეთა ასეთი ხმლის გაკეთება. მჭედელმა გამოჭედა რამდენიმე ხმალი და ბოლოს, მართლაც გამოუვიდა ისეთი, როგორც სპარსეთის შაჰმა მოისურვა. მჭედლობაში მას ვაჟიშვილიც ეხმარებოდა. მაგრამ ახლა, თვით საქართველოს მეფემაც მოისურვა, მისთვისაც გამოეჭედათ ასეთივე ხმალი. ბევრს ეცადნენ მამა და შვილი, მაგრამ აღარ გამოუვიდათ ბასრი იარაღი, როგორც სპარსეთის მეფისთვის გამოეჭედეს. შეშინდა მჭედელი, იფიქრა, მეფე არ დაუჯერებდა და სასტიკად დასჯიდა, გაუნადგურებდა ოჯახს. ამიტომ ჯერ მთელი ოჯახი იმერეთში გაგზავნა და მერე თვითონაც გაიქცა. მაგრამ ვერც იმერეთში გაჩერდა. იცოდა, თუ მოინდომებდა მეფე იქაც მოძებნიდა. ამიტომ თავისი ოჯახით რაჭის ერისთავთან შეაფარა თავი, თუმცა აქაც ვერ იყო მშვიდად. რაჭის ერისთავის სანადირო ადგილი იყო ჭიორის ჭალა და ერთხელ სანადიროდ

მიმავალს მჭედელიც თან გაუყოლებია. მჭედელს ძლიერ მოსწონებია ჭიორის ჭალა და რადგან ერთგულად ემსახურებოდა ერისთავს, მის შეკითხვაზე, რას მთხოვ ჩემგან ერთგულების სანაცვლოდ, უპასუხნია: — სხვა არაფერი მინდა, ჭიორის ჭალა მაჩუქე, რომ იქ დავესახლოო. ერისთავს მისი თხოვნა აუსრულებია. მჭედელი დასახლებულა იმ ადგილას, სადაც წყაროა. ჭიორის სანახმოზე (მთქმელები: ნუნუ ლომსიანიძე-რეხვიაშვილისა და ჯემალ რეხვიაშვილი — გუტეენტი)

მეორე ვერსიის შესახებაც მათ მიაბძეს: „ან განსვენებულმა ისტორიკოსმა, მკვლევარმა მიხეილ რეხვიაშვილმა გვიამბო, რომ არსებობს ნაშრომი, რომლის ავტორიც, სამწუხაროდ, ჩვენთვის უცნობია. იგი ამტკიცებს, რომ სოფელი დაუარსებია ქართლიდან გამოძევებულ, განპატიჟებულ, შერისხულ ბაგრატიონს, რომელიც მეფეს სასიკვდილოდ ვერ გაუმეტებია, გამოუყოლებია ამაღა და გამოუშვია რაჭაში. ჩვენი ვარაუდით, ბაგრატიონი სოფელ რეხას მფლობელი ყოფილა. აქედან წარმოიშვა რეხვიაშვილების გვარი“. ამ ვერსიას ამყარებს ეკლესია „კვირაცხოველი“, რომელიც მთიდან ამაყად გადმოჰყურებს სოფელს. იმ პერიოდში კვირაცხოველის სახელობის ეს ერთადერთი სალოცავი ყოფილა მთელ დასავლეთ საქართველოში. სავარაუდოდ, ეკლესიის ეს სახელწოდება ქართლიდან გადმოჰყვათ ბაგრატიონებს. ამასთან, რეხვიაშვილებს არასოდეს ჰყოლიათ ბატონი, ისინი თავისუფალი გლეხები იყვნენ.

ამ ვერსიებში არსებობს რაღაც ლოგიკური კავშირები ჭიორის წარმოშობასთან დაკავშირებით, რომლის დეტალებზეც ქვემოთ ვიმსჯელებთ.

ჯაფარიძეთა სასიხლო წიგნის შედგენას წინ უსწრებდა სვანეთის ერთი ხევის ამბოხება სამეფო ხელისუფლების წინააღმდეგ. ამბოხებულთა მორჩილებაში მოყვანა რაჭისა და ლეჩხუმის ფეოდალებს დაევალიათ. ამ ბრძოლაში სვანებს ორი ჯაფარიძე შემოაკვდათ. ამის გამო ჯაფარიძეებმა მთლიანად გადაუკეტეს სვანებს საქართველოს სხვა კუთხეებთან დამაკავშირებელი გზები. მათ გაუჭირდათ საარსებო საშუალებების მომარაგება და იძულებული გახდნენ ბოდიში მოეხადათ. ამავე დროს, სვანებმა სთხოვეს მეფეს, დახმარებოდა ჯაფარიძეებთან შერიგებისა თუ მორიგების საქმეში.

ერთიანი საქართველოს მეფემ, ალექსანდრე პირველმა (დიდმა) ეს თხოვნა შეისმინა და 1433 წელს მიიღო სამართლებრივი გადაწყვეტილება, რომლის ძალითაც, რიონის სათავეში არსებული ტერიტორია თავისი მოსახლეობით, ანუ „მთიულეთით“, სვანეთს ჩამოეჭრა და რაჭის საერისთავოს გადაეცა. განაჩენის სიგელში მოცემულია გადაცემული სოფლების და იქ არსებული ნაგებობის ჩამონათვალი. სხვა დასახლებულ პუნქტებთან ერთად რაჭის საერისთავოს გადაეცა სოფელი ჭიორა 14 ციხით (იგივე დუროიანი სახლი).

აი, ეს არის ჩვენთვის საინტერესო ფაქტი! პასუხი უნდა გაეცეს კითხვას: რა პერიოდში უნდა მოესწროთ ჭიორლებს 14 კოშკის აშენება?

როგორც აღვნიშნეთ, 1225 წელი საქართველოსთვის მძიმე იყო: გარნისის მარცხიანი ბრძოლა, ჯალალედინის უსასტიკესი დარბევები, მოსახლეობის გახიზვნა

შოი და სულიკო (პანა) რეხვიაშვილების ოჯახი

მთებში. აი, საფუძველი ჩვენი წინაპრის მცდელობისა, რის შედეგადაც, სვანეთის მთავრის ნებართვით, მას დასახლების უფლება მოუპოვებია ღების დაბლა (რიონის მარცხენა) ტერიტორიაზე. სავსებით ლოგიკურია, გარნისის ბრძოლიდან ალექსანდრე მეფის სამართლის წიგნამდე, საუკუნენახევრის განმავლობაში 14 ციხე ანუ დუროიანი კოშკი აგებდნენ. ამდენად, რომ ჭიორის ისტორია იწყება მე-13 საუკუნის 30-იანი წლებიდან.

ჭიორის ძნელად მისადგომ გორაკებზე დღესაც შეინიშნება პირველ ციხეთა ნანგრევები. ამ მიდამოს მოსახლეობა „ნაციონორას“ ეძახის.

სამი ციხე ყოფილა გუშაგად: ერთი აღმოსავლეთის, მეორე დასავლეთის, ხოლო მესამე ჩრდილოეთის მხრიდან, ე. წ. „გორიკუნა“. ნაციხარებს ჩრდილოეთით ურიშისა და წლუს ტყეები ესაზღვრება. ეს ტყეებიც დაცვის ფუნქციას ასრულებენ.

ერთ-ერთ გამიჯნულ ტყეს „მჭედლის ტყეს“ უწოდებენ. ზემოთ მოყვანილ გადმოცემებსა და ლეგენდებში მჭედელთან დაკავშირებით დეტალურად გვქონდა საუბარი. ამდენად, საფუძველიანია ვივარაუდოთ, რომ პირველად მოსული ჩვენი წინაპარი მჭედელი უნდა ყოფილიყო.

მჭედლობასთან დაკავშირებით წინა ლეგენდის მცირედ განსხვავებული ვერსიაც არსებობს: მჭედელი მამა-შვილის გამოჭედილი ხმალი ბატონს დაუწუნებია, ურთიერთშელაპარაკება მოსვლიათ: „ამ ხმალს რა აქვს დასაწუნო“, უთქვამს მჭედელს, გაბრაზებულს ხმალი მოუქნევია თავადისთვის და თავი მოუკვეთია. სწორედ ეს გამხდარა გამოქცევის მიზეზი. როგორც აღვნიშნეთ, მათ შეუქმნიათ თავის დასაცავი ციხესიმაგრეები და მახლობლად სამჭედლოც გაუმართავთ. ტყეს კი სახელად „მჭედლის ტყე“ შემორჩა.

ახლახანს, 2012 წელს გამოცემულ საქართველოს ისტორიის ოთხტომეულის პირველი ტომის VI თავში, 115 გვერდზე ავტორი — დავით მუსხელიშვილი, როცა ხეთურ-ქართულ საკონტაქტო ზონას ახასიათებს, ავლებს რა ხეთების წინამორბედ — პროხეთებს და ქართულ ტომთა შორის ენობრივ ლექსიკურ პარალელებს, მოჰყავს ასეთი მაგალითები: ხეთურად — „ვინ“, ქართულად — ღვინო; ხეთურად — „ურემ“ — მჭედელი და ქართულად

— „ურო“ ხეთურად „თეთე“ და ქართულად — დიდი.

ჩემთვის აქ საინტერესოა „ურემ“ და „თეთე“. ზემოთ ვახსენე „ურიშის ტყე“. თავად მჭედლის ტყე ურიშს ეკუთვნის. მთლიან მიდამოს, ტყეს და მინდორს „ურიშს“ ვეძახით.

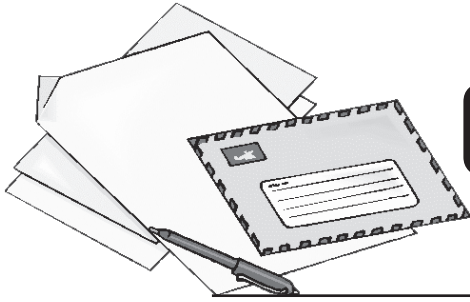
„თეთე“ —საგან წარმომდგარი არის სიტყვა „თენთევა“. ჩემს ბავშვობაში, ღებშიც და ჭიორაშიც, ხშირად ხმარობდნენ „თენთევას“ ნაქეზების მიზნით: შენ ჩემი თენთევა ხარ ე.ი. ძლიერი ხარ, ღონიერი ხარ, არ შეშინდე, ეჭიდე ან ეჩხუბე ამასო! „თეთედან“ წარმომდგარია ასევე სიტყვა „თენთვად“ ე.ი. ბევრი. მაგ.: „ქალაკოდა იშოვება?“ — პასუხი — „უჰ, თენთვად“. ან კიდევ: — „ხაჭაპურში თენთვად (ე.ი. ბევრი) ჩაურთე ხაჭო“ და სხვა.

საოცარია, ძვ. წ. III ათასწლეულამდე მაცხოვრებელი ხეთების წინაპრების ანუ პროხეთებისა და ქართველ ტომთა საკონტაქტო ლექსიკური ტერმინები მთის რაჭის სოფლებში, ღებსა და ჭიორაში, დღემდეა შემორჩენილი.

„თენ-თე“ და „ურემი“ სხვაგან არსად მსმენია. აქაც, ამ ლექსიკურ პარალელებს დაივნიყების ელფერი ადევს.

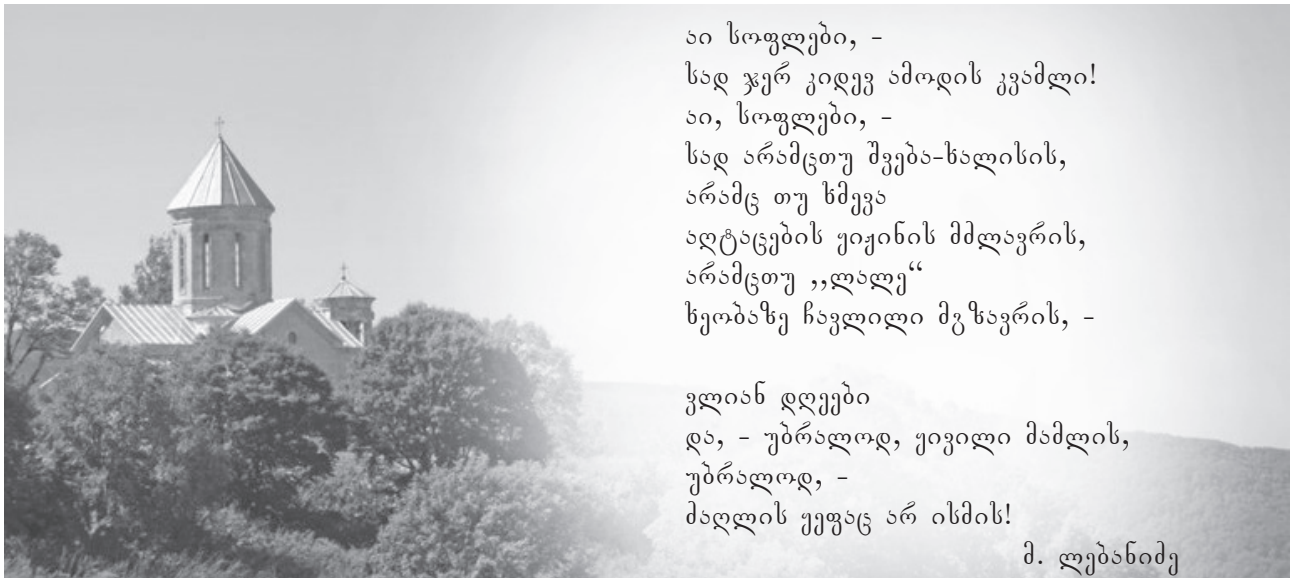
საქართველოში „რეხას“ სახელწოდებით გავრცელებული სოფლები მაფიქრებინებს: სიტყვის ფუძე ხომ არ უკავშირდება უძველესი ისტორიის პერიოდში მესოპოტამიაში არსებულ ქალაქ ნინევიის გვერდით მყოფ „რეხობოთ“ ქალაქს? დღევანდელი ისტორიული მტკიცებულებებით დგინდება, რომ კაცობრიობის ისტორია დაიწყო შუამდინარეთიდან. ისტორიულად, ერთ-ერთ პირველ ერად მიიჩნევენ შუმერებს. ამ მოსაზრებას იზიარებს მსოფლიოს მრავალი მეცნიერი, მათ შორის ამერიკელი სემუელ კრამელი, რომელიც წერს: „ისტორია იწყება შუმერიიდან“. ერთიც: ბიბლიის ძველ აღთქმაში მოხსენებული არიან პერსონაჟები — რეხუმი და რეხობი. მამა-შვილი რეხუმი და რეხობი სირიის მეფის მრჩეველები იყვნენ. როდესაც მეფე კიროსმა ებრაელებს საკურთხეველის აღდგენაში დახმარება აღუთქვა, სირიის მეფის მრჩეველებმა კიროსს წერილი მისწერეს და ურჩიეს: ასეთ დახმარებაზე ხელი აელო.

ჩვენთვის აქ საინტერესოა ჩვენი გვარის „რეხვიაშვილის“ და „რეხუბისა“ და „რეხობის“ ფუძეთა თანხვედრა.

წერილი ნელაქსიას

22.04.2015

აი სოფლები, -
 სად ჯერ კიდევ ამოდის კვამლი!
 აი, სოფლები, -
 სად არამცთუ შვება-ხალისის,
 არამც თუ ხმევა
 აღტაცების ეიჟინის მძლავრის,
 არამცთუ „ლაღე“
 სეობაზე ჩაუღილი მგზავრის, -

ვლიან დღეები
 და, - უბრალოდ, ეივლი მამლის,
 უბრალოდ, -
 ძაღლის ეეფაც არ ისმის!

მ. ლებანიძე

რადაქციაში მოსული წერილი სწორად მუშაობს ლებანიძის მიერ ასახულ პრობლემას ეხმაურება. ავტორი მიმართავს ადგილობრივ ხალისუფლებას, ქვეყნის პრემიერს და პრაზიდენტს და მიუთითებს უნიკალური მდებარეობის მქონე სოფელ მრავალკალზე, თუ რა სახის ინფრასტრუქტურა შეიქმნება განვითარდეს სოფელში ტურიზმის ხელშეწყობისათვის, რაც ბულისხმობს სოფელში ყოფილი სკოლის შენობის სასტუმროდ გადაკეთებას.

იმაღია სახელმწიფო ან კერძო ინვესტორი დაინტერესდება აღნიშნული შეთავაზებით, რაც ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წინადადგმული ნაბიჯი იქნება რეგიონის განვითარებისათვის.

**ჭოლავის ტბა მდებარეობს
 რაჭაში, ონის რაიონის სოფელ
 მრავალკალში, რომელიც
 4.5 აქტარზეა გადაჭიმული.**

რეგიონი

საქართველოს პრემიერ – მინისტრს

ბატონ ირაკლი ღარიბაშვილს

საქართველოს ეროვნული ტურიზმის ადმინისტრაციის უფროსს

ბატონ გიორგი ჩოგოვაძეს

რაჭა – ლეჩხუმის და ქვემო სვანეთის გუბერნატორს

ბატონ პაპუნა მარგველიძეს

ბატონებო!

მოგესალმებით ონის მუნიციპალიტეტის სოფელ მრავალძალის მკვიდრნი სხირტლაძეები და იობაშვილები.

სოფ. მრავალძალი არის ალპური ზონის დასახლება, რომელიც საქართველოში დასახლების სიმაღლით ზღვის დონიდან სოფ. უშგულის შემდეგ მეორე (1800მ) ადგილზეა.

იმისათვის, რომ სოფლის მიგრაცია შეჩერდეს, მოსახლეობა გაძლიერდეს და გამრავლდეს, მიგვაჩნია რომ საამისოდ სოფელში ტურიზმის განვითარება ერთ-ერთი აუცილებელი ფაქტორია.

1991 წლის 29 აპრილს, როგორც თქვენთვის ცნობილია, ძლიერმა მიწისძვრამ რაჭა-იმერეთში და ასევე მრავალძალში თითქმის ყველა ნაგებობის ნგრევა გამოიწვია.

რაჭის მამულიშვილების დიდი ზრუნვით მოხდა სრულიად დანგრეული მრავალძალის წმინდა გიორგის სალოცავის აღდგენა, ამჟამად სალოცავი მოქმედია.

ასევე სტიქიის შედეგად დაინგრა სოფლის სკოლის ნაგებობა, რომელიც მდებარეობდა სოფლის თავში და არქიტექტურულად ამშვენებდა სოფელს. ვინაიდან დღეისათვის სოფელს არა ჰყავს სკოლის ასაკის ბავშვები ამ დიდებულ ადგილზე მიზანშეწონილია აშენდეს მრავალაღიანი სასტუმრო-პანსიონატი, რაც დაამშვენებს და გააძლიერებს რაჭის ამ უძვირფასეს სოფელს. ეს სკოლის შენობა კარგად სჩანს მიწისძვრამდე გადაღებულ ფოტოზე.

სოფელ მრავალძალში მოსული ტურისტებისთვის ძალიან მომხიბვლელი იქნებოდა ადგილობრივი ჯანმრთელი ჰავა და ბუნება, უნიკალური ხედები. სოფელში აქტიურად ეწევიან მესაქონლეობას, მეღვინეობასა და მეხილეობას. მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებობს 4,5 ჰექტარის სიდიდის უნიკალური ტბა თევზებით, რაც თავისთავად ხელს შეუწყობს ტურიზმის განვითარებას რეგიონში.

გთხოვთ თქვენს კეთილგანწყობას.

სოფ. მრავალძალის მკვიდრთა სახელით

რეზო სხირტლაძე.

ტელ: 599 92 15 84

ფსიქოლოგიის როლი სამხედრო საქმეში

ქართული ჯარი ვითარდება, მაგრამამისპარალელურად, ნაკლებად ვითარდება სამხედრო ლიტერატურა, რომელიც ჯარისკაცებს თეორიულ ცოდნას გაუღრმავებს. ამ ფონზე მისასალმებელია ახალი წიგნის გამოცემა — „ფსიქოლოგიის როლი სამხედრო საქმეში“, რომელიც ფსიქოლოგიის დოქტორმა, პროფესორმა **თამარ ბაკურაძემ** შესთავაზა საზოგადოებას.

თამარ ბაკურაძე
ოჯახთან ერთად

„საზღვარგარეთის ქვეყნებში და ასევე ჩვენს ლიტერატურაში შექმნილია შრომები, რომლებიც ეძღვნება პროფესიული ფსიქოლოგიური შერჩევის პრობლემას. მიუხედავად ამისა, ჯერ კიდევ მცირეა ფუნდამენტური შრომები, რომლებიც ახსნიან პროფესიული ფსიქოლოგიური შერჩევის არსს სამხედრო სპეციალობაში და გააშუქებენ მის პრინციპულ საკითხებს. ამ პრობლემის კვლევა მოითხოვს მისდამი კომპლექსურ მიდგომას. მართალია, იგი ჩვენს წინაშე დგას, როგორც ფსიქოლოგიური პრობლემა, მაგრამ მისი გადაწყვეტისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს პედაგოგიკის, სოციოლოგიის, მედიცინის, სამხედრო სპეციალობის საფუძვლების ცოდნა“, — წერია შესავალში. წიგნში მოცემულია ისეთი საინტერესო საკითხები, როგორცაა განწყობის როლი პროფესიის არჩევაში, პირადი შემადგენლობის ფსიქოლოგიური მომზადება, ნიშანთა სისტემა სამხედრო საქმეში, მეომარის ხასიათის

თავისებურებანი და ა.შ.

თამარ ბაკურაძეს მრავალწლიანი გამოცდილება აძლევს იმის საფუძველს, რომ ღრმა ანალიზი გაუკეთოს ყველა ამ საინტერესო თემას და ჯარისკაცების ფსიქოლოგიურ მომზადებაში თავისი წვლილი შეიტანოს. ის 1978 წლიდან აქტიურად მუშაობს თავდაცვის სამინისტროში, სამხედრო აკადემიაში, სხვადასხვა უნივერსიტეტში, სწორედ ფსიქოლოგიის მიმართულებით და პრაქტიკული გამოცდილების საფუძველზე აქვს ყოველი თეორიული მასალა მომზადებული. გამოქვეყნებული ნაშრომების ნუსხა 30-ს სცილდება. გამოცემული აქვს 2 მონოგრაფია: „სამხედრო ფსიქოლოგია“ (1999წ.) და „მუსიკის სემანტიკური მნიშვნელობის ფსიქოლოგიური დახასიათება“ (2006 წ.). უნდა ითქვას, რომ თამარ ბაკურაძის მეორე სპეციალობა ხელოვნებაა. მას დამთავრებული აქვს თბილისის კონსერვატორია ფორტეპიანოს სპეციალობით. თუმცა, მისი ძირითადი პროფესია ფსიქოლოგიაა და ამ მიმართულებით წარმართა კიდევ საქმიანობა. „ფსიქოლოგიის როლი სამხედრო საქმეში“ საინტერესო სახელმძღვანელოა. წიგნის რედაქტორი ლ. მილდიანი. ცნობილია, რომ ფსიქოლოგია ექსპერიმენტული მეცნიერება გახდა, ამდენად, ეს წიგნიც თავის სათქმელს ზუსტად ამბობს...

თეა მოსია

მხატვარი და ფალაქანი

ავთანდილ (ნოდარ) რეხვიაშვილი

- ქ. თბილისის ჩემპიონი;
- საქართველოს ჩემპიონი ჭაბუკებში;
- საქართველოს პრიზიორი დიდებში;
- საქართველოს სპარტაკიადის პრიზიორი;
- საქართველოს პროფსაბჭოს II პრიზიორი;
- საკავშირო დინამოს ცენტრალური საბჭოს პრიზიორი;
- მედიცინის მუშაკთა ცენტრალური საბჭოს ჩემპიონი საკავშირო მასშტაბით;
- ხარკოვში, დონეცკში, ომსკში, ლენინგრადში საკავშირო ტურნირების პრიზიორი ბერძნულ-რომაულ ჭიდაობაში;
- კარპატების ჩემპიონი კლასიკურ და თავისუფალ ჭიდაობაში;
- უკრაინის II პრიზიორი კლასიკური სტილი;
- საქართველოს ნაკრების წევრი;
- საბჭოთა კავშირის ახალგაზრდული ნაკრების წევრი;

უნდა ითქვას, რომ სიტყვა ინტერნატი ჩვენს საზოგადოებაში რატომღაც უარყოფით ასოციაციას იწვევს, მაგრამ თამამად შეიძლება ითქვას, რომ გლდანის სპორტულ სკოლაინტერნატს ეს ერთგვარი უხერხულობა არ შეხებია, თუნდაც იმიტომ, რომ მან უდიდესი როლი შეასრულა ქართული სპორტის განვითარებაში. ამ სასწავლებელმა სამშობლოს აღუზარდა საბჭოთა კავშირის, ევროპის, მსოფლიოსა და ოლიმპიური თამაშების მრავალი ჩემპიონი და პრიზიორი, დამსახურებული მწვრთნელები და საერთაშორისო კეტეგორიის მსაჯეები.

თავისუფლად შეიძლება ითქვას, რომ სპორტის აკადემიის (ფიზიკულტურის ინსტიტუტის) მსგავსად გლდანის სპორტინტერნატმაც ლომის წილი დაიდო იმაში, რომ საქართველოს სპორტსმენებმა მსოფლიოს აჩვენეს ქართველი ვაჟკაცებისა და ასულების ნიჭი და ძალა, სიკობტავე და სინარნარე.

გლდანში, ვაჟკაცთა ამსამჭედლოში ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა კუთხეკუთხულისაგან ჩამოდიოდნენ მხარბეჭიანი, ჯანღონით სავსე ბიჭები, რომელთაგან ბევრი, როგორც ვთქვი დიდი სპორტსმენი გახდა. ბევრმა კი სპორტი გაიხადა ცხოვრების მუდმივ მეგზურად.

ერთადერთი ასეთი ინტერნატი დამთავრებულია რაჭის სოფელ ჭიორაში დაბადებულგაზრდილი ავთანდილ(ნოდარ) რეხვიაშვილი. მეხუთე თუ მეექვსე კლასელი იყო, მწყემსად რომ „ეკურთხა“, სწორედ მაშინ, როცა საქონელი მინდორში ჰყავდა გადენილი. ერთი მოზრდილი, საკმაო სიძიმის ლიპი ქვა შეამჩნია და ემანდ რომელიმე ჩლიქოსანმა შორს არ გადააგოროსო, ბურქებში დამალა. ყოველ ასვლა-ჩამოსვლაზე კი იქიდან გამოიღებდა და თავს ზემოთ აწევდა. მაღიმაღ მუსკულებზეც დაიხედავდა ხოლმე, ცოტა ხანში ჯიჯაფეხა (ხის საჭრელი დგარია) ასწია და ახლა იმას გადაეკიდა, უმაღლვე დასტაცებდა ხელს და ზემოთ ასწევდა.

აი, ასე, მინდორ-მინდორ ნავარჯიშები, დაკუნთული ჭიორელი ყმანვილი თბილსში ჩამოიყვანეს და გლდანის სპორტულ სკოლაინტერნატში საბჭოთა კავშირის დამსახურებულ მწვრთნელს ვალოდია მაისურაძეს მიაბარეს, ძალა ერჩის და ეგება მისგან კარგი მოჭიდავეც დადგესო.

გამოცდილ მწვრთნელს ვალოდია მაისურაძეს მოეწონა დაუდგარი ყმანვილი და დაიწყო მწვრთნელისა და შეგირდის მონო-

ტონური ვარჯიში. ცოტა ხანში ქალაქ თბილისის ჩემპიონი გახდა თავისუფალ ჭიდაობაში, შემდეგ სსრკ „დინამოს“ საბჭოს პრიზიორობა მოიპოვა. ამავე დროს საკავშირო მასშტაბით, მედიცინის მუშაკთა პროფკავშირების ჩემპიონიც გახდა. ყველას აჯობა კარპატების ოლქის პირველობაზე. ირიცხებოდა სსრკ ჭაბუკთა ნაკრებ გუნდში. სპორტის ოსტატი ავთანდილ (ნოდარ) რეხვიაშვილი ასპარეზობდა როგორც ბერძნულ – რომაულ (კლასიკურ), ისე თავისუფალ ჭიდაობაში.

სპორტთან ერთად ავთანდილი ხატვამაც გაიტაცა და მოსე თოიძის სახელობის სამხატვრო სასწავლებელი, შემდეგ კი საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი დაამთავრა.

სხვათა შორის, რაჭიდან წამოსული სპორტსმენი და მხატვარი ისე გაიწაფა და ისეთი ნიჭი გამოამჟღავნა, რომ ფერწერაში ხალხური შემოქმედების მეორე საკავშირო ფესტივალის ლაურეატობა მოიპოვა.

შემდეგ, სამშობლოს სიყვარულმა მისი თავდაცვაც მოსთხოვა ავთანდილ რეხვიაშვილს და მანაც იარაღი დაიჭირა ხელში. კეთილსინდისიერად იმსახურა საქართველოს სამხედრო ძალებში, იყო საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს კადრების მთავარი სამმართველოს მუშაკი, სამხედრო საზღვაო ძალების კადრების განყოფილების უფროსის მოადგილე, ფოთის სამხედრო საზღვაო ძალების კადრების განყოფილების უფროსი, თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამხედრო კათედრის, სასწავლო ნაწილის უფროსის მოადგილე, შემდეგ კი უნივერსიტეტის სამოქალაქო

თავდაცვის ციკლის უფროსი მასწავლებელი. მუშაობდა თავდაცვის სამინისტროს ლოჯისტიკის მართვის ცენტრში კანცელარიისა და კადრების განყოფილების უფროსად და უზრუნველყოფის სამმართველოს უფროსის მოადგილედ.

სამხედრო აღმშენებლობის საქმეში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისთვის ორჯერ ვადაზე ადრე მიენიჭა კაპიტნისა და მაიორის სამხედრო წოდება.

ავთანდილ (ნოდარ) რეხვიაშვილი კვლავ სპორტითა და ხელოვნებით ცხოვრობს, ოღონდ საჭიდაო ხალიჩის ნაცვლად ნაძვანარში მსუბუქად ვარჯიშობს და იქვე ტყისა და ცის სილამაზე ქალაქზე გადააქვს.

ნოდარ რეხვიაშვილი დედასთან და დასთან ერთად

გიორგი სინარულიძე

აუტი

2006 წლის მაისი. საღამოს ხუთი საათია. მე მძიმე ნაბიჯებით ავუყევი კიბეს. ჩემი მეგობრის ბებია გარდაიცვალა, მშვენიერი გარეგნობის ქალბატონი, არისტოკრატიის ერთ-ერთი უკანასკნელი მოჰიკანთაგანი.

კიბეზე უამრავი ადამიანი ადის და ჩამოდის. ჩემი მეგობარი საქართველოში ცნობილი ბიზნესმენია.

ყოველთვის მიკვირდა, მის ოჯახში, ამ მეცნიერების ტაძარში, აკადემიკოსების და პროფესორების გვერდით, ეს ვაჭრუკანა საიდან მოვიდა. ამას წინათაც ვეუბნებოდი ხუმრობით, — ეტყობა ვილაც შენი წინაპარი გილდიის ვაჭარი იყო-მეთქი.

როგორც იქნა მეხუთე სართულზე ავედი. დამწუხრებული შევედი სამძიმარზე. როცა ჩემს მეგობარს თვალი ვერ მოვკარი, იქვე შავი ყვავებივით ჩამომსხდარ ნათესავთაგან ერთ-ერთს ვკითხე: — კახა სად არის?

— ბოდის გიხდით, მაგრამ კახა ერთი-ორი საათი არ იქნება. ამ დროისათვის ბენდუქიძის აუზზე აქვს აბონემენტი და ვერ გააცდენდა. შევცბი, მაგრამ არ შევიმჩნიე და თვალებით ამდენ ყვავე-ყორნებში კახას დედას დავუწყე ძებნა.

როცა თვალი ვერ მოვკარი, ისევ იმ შავოსანს მოკრძალებით მივმართე: — ქალბატონი რუსუდანი სად ბრძანდება?

— ვიფიქრე, დედის გარდაცვალების გამო, ტირილისგან დაღლილი, ალბათ რომელიმე ოთახში რამოდენიმე წუთით გავიდა და ისვენებს — მეთქი. შენც არ მომიკვდე. ქალბატონი რუსუდანი თურმე სტილისტთან იყო წასული თმების დასაავარცხნად. მეორე დღეს დაკრძალვა იყო და ლამაზდებოდა.

მივხვდი, დედა-შვილს გარდაცვლილისთვის არ ეცალათ და ახლა კახას მამა მოვიძიე თვალებით. შავოსანი თავად მიმიხვდა ჩანაფიქრს და უკვე წრეზე წასულს შემომძახა:

ალბათ ბატონ შოთას ეძებთ.

— დიახ, ქალბატონო,

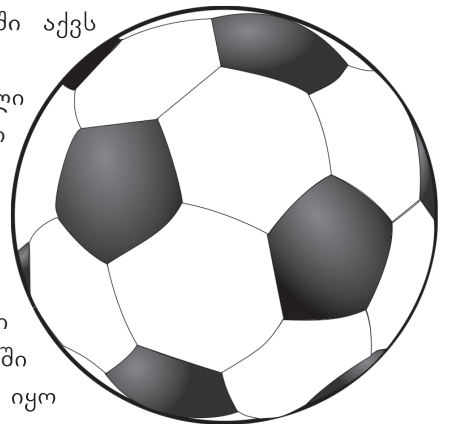
— ბოდიშს გიხდით, მაგრამ უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლებთან ერთად მიტინგზე გახლავთ.

უცებ მივხვდი, რა დღეშიც ჩავვარდი. დავიბენი, აღარ ვიცოდი, ვისთვის მიმესამძიმრებინა. გულდანყვებილმა მეგობრის ბებუის ცხედართან მუხლზე დავიჩოქე, მერე გაციებულ ხელზე ვეამბორე და მონინებით ჩავჩურჩულე: — შე ჩემსავით ყველასაგან მიტოვებულ და მობეზრებულ. ვიზიარებ შენს გარდაცვალებას...

ერთმა შოსანმა მეორეს გადაულაპარაკა: — ეტყობა ტვინში აქვს გარეკილი.

მეორემ კი, უფრო თავის თავზე გაბრაზებულმა მიუგო: — გარეკილი და გიჟი ეგ არ არის, ჩვენა ვართ, ბუებივით რომ ჩამოვმსხდარვართ სკამებზე. მომსვლელთაგან კაციშვილი არ გვცნობს, ალბათ ფიქრობენ ოჯახის წევრებს ჰკიდიათ ფეხზე გარდაცვლილი და ესენი ვილას დაჰკარგვიანო.

— ვა, გივი ძია, პრივეტ, — ამ სიტყვებით ბურთი ჩემს დასანახად მუხლზე დაიდო, აქაოდა, ნახე, რამდენჯერ ავკენწლავო. უცებ ბურთი მუხლიდან ასხლტა, მის საყვარელ დიდ ბებიას, რომელსაც სიცოცხლეში ბიჭზე მზე და მთვარე ამოსდიოდა, პირდაპირ თავში მოხვდა და ის იყო

რიკოშეტით გვერდზე უნდა გადავარდნილიყო, რომ ბიჭმა მიუსწრო და ისევ მუხლი შეაშველა. სიტყვებით, — ვა, ბებო, ფეხბურთშიც რა მაგარი ყოფილხარ, ეს რა პასი ჩაანოდო.

უცებ ისე გავბრაზდი, შუაზე მინდოდა გამეხლიჩა ეს ნაძირალა, მაგრამ მის უდარდელ სახეს რომ შევხედე, რომელიც ბებოის „პასით“ მიყენებული სიამოვნებისგან უბრწყინავდა, ჩემთვის გიჟივით ჩავილაპარაკე, — ამ სანყალს, პასი მაინც ერგო შვილიშვილისგან წილად. მე შეიძლება ჩემმა შვილიშვილებმა პირდაპირ აუტყვი მომისროლონ — მეტეი და კიბეზე ისე დავეშვი, თითქოს უკვე აუტყვი ვიყავი გადასროლილი.

დროს რას უზამ, დროს

შუალამეა. ოთახებში დავბორიალებ. ვერა და ვერ ვიძინებ. ხან რას მივედ-მოვედები, ხან რას. მერე, რატომღაც, ფოტოების ალბომი მახსენდება... ვინცებ თვალიერებას. ვხვდები, რომ ამ ალბომივით გავცვდი და დავბერდი. ახალგაზრდობის დროინდელი სურათები ისე შემომცქერიან, თითქოს მსაყვედურობენ, სიბერეს არ მპატიობენ. ჩემდაუნებურად წამომცდა: — მე რა, ცოცხალი მაინც ვარ, იმათ რალა ჰქნან, მარტო მოგონებადღა რომ შემორჩენიან ალბომს.

— ამათ რალა ქნან? — ჩამესმა ყურში, თითქოს ფოტოებმა გამცეს პასუხი.

— ჩვენ იმდენი სიბრძნე აღმოგვაჩნდა, რომ ამ ამოებას, როგორც სცენას დიდი მსახიობები, დროზე გავცლოდით, ვიდრე შენსავით სტვენას დავგინწყებდნენ.

— მე ვინლა დამისტვენს. — ჩავილაპარაკე ნანყენმა.

— დრო, ჩემო კარგო, დრო, რომელსაც რა ხანია ჩამორჩი და ცხვრის ფარას მონყვეტილ, დაუძღურებული და დაბერებული ძალღივით ადევნებხარ მხოლოდ.

ამ სიტყვებით შეძრულმა ალბომი სასწრაფოდ დავხურე და კარადის უჯრაში ჩავუძახე. ის იყო, უნდა შევბრუნებულიყავი, რომ ხმა შემომესმა: — მე კი დამხურე და ზიზლით მომიშორე, მაგრამ დროს რას უზამ, დროს!

— თუ მართლა ჩამოვრჩი, დავენევი!

— დანევისა რა მოგახსენო, მაგრამ მეშინია, არ გაუხსნო, შე საცოდავო,

— კვლავ გაისმა საიდანლაც.

— გავუხსნე კიდეც, თუ მოვინდომებ!

— ესე იგი მარტო იქნები.

— რატომ მარტო, ვისთანაც მინდა იმასთან!

კვლავ ვილაცის ხითხითი ჩამესმა:

— რა ხანია მარტო ხარ, მარტო!

— მარტო რატომ ვარ, შვილები და შვილიშვილები მახვევია,

მათით ვხარობ, ვლალობ. ესაა სიმარტოვე?

— სწორედაც რომ მარტო ხარ, მაგათაც აღარ აინტერესებ, უბრალოდ ეცოდები და ხანდახან მშიერ ძალღს ხორცისგან გალოკილ ძვალს რომ მიუგდებენ, ისე გადმოგიგდებენ ხოლმე ალერსს.

— მაშ, შენი თქმით, სულ აღარავის ვუნდივარ? აბა, ხან ტელეჟურნალისტები, ხან ჟურნალ-გაზეთების კორესპონდენტები რომ არ მასვენებენ და მოწინებით მთხოვენ ინტერვიუებს, ეს არაფერია?

— სწორედ მაგას არ გსაყვედურობ, შე გამოჩერჩეტებულო ბებერო? ველარ გაიგე, რომ ამათთვის მხოლოდ და მხოლოდ ძველი დროების გახსენება ხარ და სხვა არაფერი?! კაცს რომ მარტო იმისათვის იყენებენ, ვილაც ან რალაც გაიხსენონ, დამთავრდა მისი ცხოვრება.

— არა, არ მჯერა თქვენი, უბრალოდ გშურთ, ცოცხალი რომ ვარ, თქვენ კი, სამწუხაროდ, გარდაიცვალეთ.

— გარდაცვლილი შენა ხარ თვითონ და ვერ ხვდები, გარდაცვალება ის არის, როცა სადღაც ხარ, მაგრამ იქ არავის სჭირდები. ჩვენ კი, ჩვენს სამარადისო მკურნალთან, დედამინასთან გავმინიერდით, სული კი უფალს მივუძღვენით ზეცაში. აი, ნამდვილი ნეტარება და ადამიანის სრულყოფა. მანდ, თქვენთან ყოფნა კი სრული ილუზიაა.

ამ სიყვებით აფორიაქებულმა ფანჯარაში გავიხედე. თავზე დამთენებოდა. აი, მაშინ კი გამარჯვებულმა წამოვიძახე:

— მარტო ამისთვის ღირდა სიცოცხლე, მარტო ამისთვის!

შემდეგ აივანზე გავვარდი და მთელი ძალით გავყვიროდი:

— მარტო ამ ერთი მზის სხივისთვის ღირს სიცოცხლე, ხალხო, მარტო ამისთვის!!!

ნაჭიდან ისტორიამდე

**იტალიის გირი -
უკანასკნელი ქართველი
პარტიზანი
ლავრენტი ჯაფარიძე**

20 წლის იყო როცა მშობლიური რაჭიდან ომში გაიწვიეს

მეორე მსოფლიო ომის დამთავრებიდან 66 წელიწადი გავიდა, მაგრამ ფაშიზმის წინააღმდეგ მებრძოლი გმირები ევროპაში დღესაც ახსოვთ და პატივს მიაგებენ.

ჩრდილოეთ იტალიის თითქმის ყველა სკვერსა და ხეივანში ნახავთ კვიპაროსებზე მიკრულ პატარა

ლავრენტი ჯაფარიძე ოჯახთან ერთად

დაფებს, რომლებიც გვამცნობენ, რომ ეს ხე იტალიის თავისუფლებისთვის მებრძოლი მეომრის სახელის უკვდავსაყოფად დაირგო.

როცა იტალიაში ყოფნისას ქართველ პარტიზანებზე ჟურნალისტის მასალის მომზადება გადაწყვიტე, პირველი, ვინც გამახსენდა, იტალიის ეროვნული გმირის, ფორე მოსულიშვილის საცოლეს ტერეზინა მოტა იყო. ქართველების სარძლო ცოცხალი აღარ დამხვდა, თუმცა ერთ პარტიზანს მაინც მივაგენი. ის იტალიის გმირია, მაგრამ საქართველოში, ალბათ, ძალიან ცოტამ თუ იცის მისი არსებობა...

ვერბანის მხარეში (პიემონტის რეგიონი, იტალია) ლავრენტი ჯაფარიძეს თითქმის ყველა იცნობს.

საბჭოთა საქართველომ ქართულ-იტალიური ოჯახი არ მიიღო

ის 92 წლისაა და ალბათ უკანასკნელი ქართველი პარტიზანია ევროპაში.

20 წლის ლავრენტი მეორე მსოფლიო ომში ამბროლაურის სოფელ ღარიდან გაიწვიეს... ის

ლავრენტის ეზოში პატარა სარაჭაო მოუნყვია, სადაც ბოსტნეული თავის ხელით მოჰყავს. მოსავალს მეზობლებსაც უნილადებს.

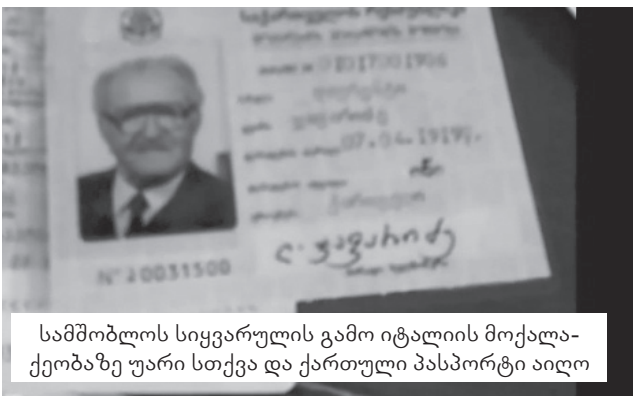
იტალიელ პარტიზანებთან ერთად ჩრდილოეთ იტალიის ალპებში ებრძოდა ფაშისტებს.

1944 წელს ლავრენტი ჯაფარიძე ერთ-ერთ ბრძოლაში დაიჭრა და სიკვდილს იტალიელმა მედამ მარია პერონმა გადაარჩინა. ქართველი მეზობლის მხსნელი მალე მისი მეუღლე გახდა.

ჩემმა სტუმრობამ და ქართული სიტყვების გაგონებამ ბატონი ლავრენტი ააღელვა... ენა დაება და ქართულ-იტალიურად ალაპარაკდა.

ლავრენტი ჯაფარიძე: - მთაში ბრძოლების დროს ხელში დამჭრეს. მარიამ მიმკურნალა, სიკვდილს გადამარჩინა და ჩემი სიცოცხლე მას მივანდე... შეგვიყვარდა ერთმანეთი და ქორნილი პარტიზანულ გარემოში გადავიხადეთ.

ფრონტის ხაზზე გადახდილი ქორნილის შემდეგ იყო ფაშიზმზე გამარჯვების სიხარული და მშობლიურ რაჭაში დაბრუნების სურვილი, თუმცა საბჭოთა

სამშობლოს სიყვარულის გამო იტალიის მოქალაქეობაზე უარი სთქვა და ქართული პასპორტი აიღო

სისტემისთვის ლავრენტი ჯაფარიძე მიუღებელი აღმოჩნდა, ვინაიდან მას იტალიელი მეუღლე და 2 შვილი ჰყავდა, ამიტომ საქართველოში ჩამოსვლის უფლება, ისიც - სტუმრის სტატუსით, ჯაფარიძე-პერონის ოჯახმა პირველად 1969 წელს მიიღო.

ლავრენტის მეუღლე მარია პერონს, რომელიც არგენტინის პრეზიდენტ ხუან-დომინგო პერონის (სახელგანთქმული ევიტა პერონის მეუღლე), ბიძაშვილია, ბრძოლებში გამოჩენილი მამაცობისთვის იტალიის გმირის წოდება მიანიჭეს. ვერბანიის ერთ-ერთი ქუჩა და სკოლა ამჟამად მის სახელს ატარებს.

ახლახან იტალიის მთავრობამ ლავრენტისა და მარიას კიდევ ერთი ჯილდო მიანიჭა ფაშიზმთან ბრძოლაში გამოჩენილი მამაცობისთვის.

ლავრენტის ორი შვილი ჰყავს - ლორენცო და ჯულიანა, რომლებიც ვერბანიასა და მილანში ცხოვრობენ. ლავრენტი წუხს, რომ ღმერთმა შვილი-შვილები არ მისცა და იტალიაში ჯაფარიძეების გვარი მისი შვილებით დასრულდება.

ჩვენი მასპინძელი განსაკუთრებით გაახარა ჩვენგან მირთმეულმა ხაჭაპურმა. იტალიური ღვინით საქართველოს სადღეგრძელოც შესვა...

ლავრენტი ჯაფარიძე: - ძალიან გემრიელია ხაჭაპური. მონატრებული ვიყავი და მადლობა ასეთი სიამოვნებისთვის. საქართველოს გაუმარჯოს (იტალიაში გატარებული 72 წლის მიუხედავად, ლავრენტი ჯაფარიძეს სამშობლო არ დავიწყებია.

სიგელი, რომელიც 2011 წელს იტალიამ გადასცა

მან იტალიის მოქალაქეობაზე უარი განაცხადა, და არაერთ პრივილეგიაზე მოუხდა უარის თქმა. სამაგიეროდ, საქართველოს მოქალაქეობითა და ქართული პასპორტით ამყობს)! უარი ვთქვი იტალიის მოქალაქეობაზე, მე ქართველი ვარ და ქართული პასპორტი მაქვს. სულ ჯიბით დამაქვს ქართული საბუთები.

სახლთან ახლოს მონყობილი ბოსტანი მოხუცს მშობლიურ რაჭას აგონებს. მიუხედავად ასაკისა, ბაღას საგულდაგულოდ უვლის, ბადრიჯანს, პომიდორს, ოხრახუმსა და სხვა ბაღჩეულს მეზობლებსაც უნაწილებს. მთხოვა, თუ კიდევ ჩამოხვალ იტალიაში, თუნდაც ერთი პეშვი ქართული მინა ჩამომიტანეო, რასაც დიდი სიამოვნებით შევესრულებ.

ლავრენტი ჯაფარიძე: - ეს ბოსტანი სამშობლოს მაგონებს.

აქ რომ ვსაქმიანობ, ფიქრებით რაჭაში ვარ და ჩემი სიყმანვილე მიდგას თვალწინ...ოლონდ ჩემს მინაზე მეღირსოს ფეხის დადგმა და თუნდ მაშინვე მოვკვდე. არაფერს დავეძებ, ოლონდ ჩემი წინაპრების გვერდით დავიმარხო!..

გიორგი ბერიძე

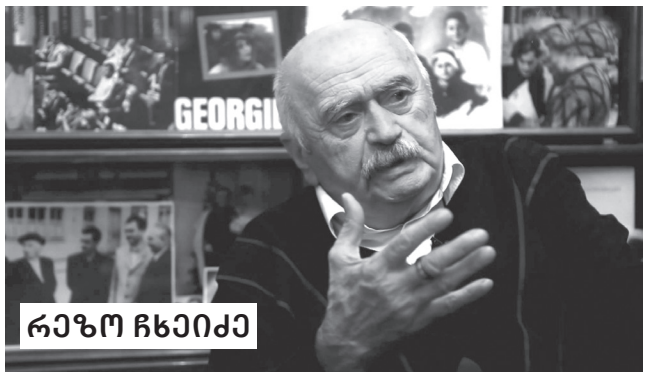

კადრებად გადაუღილი ომის ქრონიკა

რ. ჩხეიძის რეჟისორობით გადაღებული ქართული მხატვრული ფილმი „ჯარისკაცის მამა“ — ეს არის სურათი, რომელიც მეორე მსოფლიო ომის ქრონიკას ასახავს. ამიტომ, სწორედ მაისის თვეში გადაწყვეტილით მოგვამზადებინა მასალა ამ ფილმის და მისი რეჟისორის შესახებ, საიდანაც ვფიქრობთ ბევრ საინტერესო ფაქტს შევიტყუოთ, თუ როგორ მიმდინარეობდა გადაღების პროცესი და როგორ შეარჩიეს რეჟისორის მსახიობი სერგო ზაქარიაძე.

„ბატონ სერგოს არ შეეძლო როლის „თამაში“. ის მთელი არსებით განიცდიდა თავისი გმირის სიხარულსა და მწუხარებას და ამის გამო უდიდეს სტრესს იღებდა. ასე მოხდა „ჯარისკაცის მამის“ გადაღების დროსაც. მრავალჯერ ნახვის შემდეგაც კი შეუძლებელია ფილმის ბოლოს მამისა და მომაკვდავი შვილის შეხვედრის სცენის უცრემლოდ ყურება. ისენებს სურათის რეჟისორი რეზო ჩხეიძე.

რეჟისორმა სერგო ზაქარიაძეს საგრიმიოროში მიაკითხა და ფილმში გადაღება შესთავაზა. ზაქარიაძემ შინაარსის მოყოლა მოსთხოვა. მანაც დაინწყო. როდესაც ხსენებულ სცენას მიადგა, მსახიობმა გრიმის გაკეთებას თავი მიანება და დაძაბულმა იკითხა: - მერე, მერე? - ბოლოს კი ცრემლით სავსე დიდრონი თვალებით მიუბრუნდა და ჰკითხა, - როგორ, კაცო, რას ამბობ, მოკვდა?!“

რეზო ჩხეიძე

იმ წუთში სერგო ზაქარიაძემ რეალურად გადაიტანა შვილის სიკვდილი, - იგონებს რეჟისორი. რეზო ჩხეიძე იმ სცენის გადაღებასაც იხსენებს, სადაც გოდერძი მახარაშვილი შვილის პოვნის იმედით ტანკების კოლონას აედევნება. მსახიობი იმდენად იყო ატანილი მონატრებულ „შვილთან“ შეხვედრის სურვილით, რომ ლამის ქვეშ უვარდებოდა უზარმაზარ საბრძოლო მანქანებს. რამდენჯერმე გადაღებაც შეწყდა, რადგან შეშინებულმა სამხედროებმა შეაჩერეს ტანკები, რომ მსახიობი არ გაესრისათ.

ვისაც ფილმი უნახავს, არასოდეს დაავიწყდება ის მამაპაპური ალიყური, რითაც რიგითი გიორგი მახარაშვილი უმასპინძლდება რუს ჯარისკაცს, მის დასაცავად გამოვარდნილ ოფიცერს კი საყელოთი დაითრევს და გინებასაც მიაყოლებს, რადგანაც მათ ბრძოლის ველად ქცეულ გერმანულ

ქალაქში ვიდაცის მადლიანი ხელით გაშენებული ვაზი გაანადგურეს.

ფილმი 1964 წელს, 51 წლის წინ გადაიღეს, ხოლო ამბავი რომელიც დიდ სამამულო ომის ქრონიკას ასახავს 70 წლის წინანდელია. 1945 წელს მსოფლიომ ფაშიზმზე გამარჯვება იზეიმა.

მილიონობით დაღუპული ადამიანი, დანგრეული და მიწასთან გასწორებული ქალაქები და სოფლები. მსოფლიომ მაშინ დიდი მსხვერპლი გაიღო. საქართველოდან ომში წასული 700 000 ჯარისკაცი და 400 000-მდე დაღუპული ჯარისკაცი.

ყოველწლიურად ომის ვეტერანები სულ უფრო

ცოტანი რჩებიან და ძალიან ცოტაა იმ ადამიანთა რიცხვიც, ვინც მათ ამ გამარჯვებას ულოცავს.

რატომ გაუფერულდა 9 მაისი საქართველოში, ვისი სურვილით ჩავაბარეთ კომუნიზმისა თუ საბჭოთა კავშირის ისტორიას მეორე მსოფლიო ომი და რატომ არის საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის კალენდარში შეტანილი 9 მაისი? ჟურნალი „რაჭველები“ „ჯარისკაცის მამისა“ და „ღიმილის ბიჭების“ რეჟისორს, რეზო ჩხეიძეს ესაუბრა:

- ჩემთვის გაუგებარი მიზეზების გამო, არ მესმის რატომ გავრცელდა შეხედულება საქართველოში, რომ 9 მაისის აღნიშვნა არ გვინდა, როდესაც მთელი მსოფლიო ფაშიზმზე გამარჯვებას აღნიშნავს, და რომ ეს ჩვენი ომი არ იყო. მე შევეცდები, ჩემი დამოკიდებულება მოგახსენოთ ამის შესახებ. მე მგონია, რომ მონაწილეობა მსოფლიო ომში, როდესაც ერთ მხარეს იდგა ფაშიზმი, რუმინეთისა და იტალიის არმიები ამ შავბნელი ძალის დამარცხება, რომელსაც მსოფლიოში უდიდესი უბედურება მოჰქონდა, სხვისი ომი არ ყოფილა. ეს არ ყოფილა რომელიმე ქვეყნის ლოკალური ომი, და ამ ომში თურმე, საქართველოც მონაწილეობდა და თითქოს საქართველოს ამ ომში მონაწილეობა ფიქტიური იყო.

როდესაც ბერკლის უნივერსიტეტში აჩვენეს „ჯარისკაცის მამა“, ერთი ახალგაზრდა ყმანვილი ადგა და შემეკითხა, მე, როგორც ვიცი, ხართ ქართველი, საქართველო პატარა ქვეყანაა და თქვენი ფილმის მიხედვით გამოდის, რომ ქართველმა ხალხმა ამ ომში დიდი მინაწილეობა

მიიღო. მე მაინტერესებს, ქართველი რეჟისორი, რატომ დაინტერესდით ამ ომით?

მე მას ვუპასუხე - რამდენი მოქალაქე და მეომარი დაკარგა მეორე მსოფლიო ომში ამერიკამ? - მან სიამაყით განმიცხადა - ჩვენ 300 000 მეზრდოლი დავკარგეთ. მაშინ მე ვუთხარი - თქვენ მსოფლიოს უზარმაზარი ქვეყნის წარმომადგენელი ხართ, გეოგრაფიული სიდიდით, არმიით და ფლოტით, ჩემი სამშობლო სულ ერთი ციცქნაა, მსოფლიო რუქაზე ძლივს ჩანს და ჩემმა სამშობლომ 400 000-მდე მეზრდოლი დაკარგა ამ ომში, მაშინ როცა საქართველოს

მოსახლეობა 4 მილიონს აღწევდა. ჩემს პასუხს მთელი აუდიტორია ტაშით შეხვდა.

ფაშიზმი უდიდესი ძალა იყო, შავბნელი, მაგრამ უდიდესი. ვიდრე ისინი საბჭოთა კავშირში შემოიჭრებოდნენ, ევროპა დაიპყრეს. გერმანიამ საფრანგეთი, ეს უდიდესი ქვეყანა 39 დღეში, პოლანდია 5 დღეში, ბელგია 18 დღეში, პოლონეთი 27 დღეში, დანია 24 დღეში, იუგოსლავია 12 დღეში, საბერძნეთი 21 დღეში დაიპყრო. შეიძლება ჩემი მხრიდან თავხედობაც იყოს, მაგრამ ეს ციფრი სამარცხვინოა. საბჭოთა კავშირს გერმანია 5 წელი ებრძოდა და ბოლოს თვითონ დამარცხდა. ეს არ

მსახიობი იმდენად იყო ატანილი მონატრებულ „შვილთან“ შეხვედრის სურვილით, რომ ლამის ქვეშ უპარდებოდა უზარმაზარ საბრძოლო მანქანებს. რამდენჯერმე გადაღებაც შეწყდა, რადგან შეშინებულმა სამხედროებმა შეაჩერეს ტანკები, რომ მსახიობი არ გაეხრისათ.

იყო ცხენების და კავალერისტების ბრძოლა, ეს იყო მოტომექანიზირებული ძალების შეტევები, რომლებსაც უკან ფეხოსანთა არმია მიჰყვებოდა, ავიაციის დიდი შენაერთებით. საბჭოთა კავშირში დიდი მობილიზაცია გამოცხადდა, ეს საქართველოსაც შეეხო. 400 000-მდე მებრძოლი დაკარგა საქართველომ მსოფლიო ომში და არა საბჭოთა კავშირის ომში.

საქართველოს მოსვენებული ცხოვრება არასდროს ჰქონია, ცალ ხელში ხმალი ეჭირა, მეორეში გუთანნი და ცელი. არაბთა ლაშქრობა საქართველოში, ვახტანგ გორგასალის დაუსრულებელი ბრძოლები დამოუკიდებლობისთვის, მურვან-ყრუს და ბულა - თურქის ლაშქრობები, დავით აღმაშენებლის დიდგორის ომი, ბასიანის ომი, მონღოლთა შემოსევები, ჯალალედინის შემოსევა და თბილისის აოხრება, თემურ-ლენგის ლაშქრობა, მარტყოფისა და მარაბდის ბრძოლები, აპინძისა და კრწანისის ომები, როდის იყო ქართველი კაცი მოსვენებული? როდის ქმნიდა „ვეფხისტყაოსანს“, „ხახულის ხატს“, ქართულ ანბანს, როდის ქმნიდნენ ბექა და ბეშქენ ოპიზრები თავის ხელოვნებას? ქართველი კაცი, რომელიც გუთნისა და ვენახის მოყვარული იყო, მუდმივ ომებში იყო. მან შესანიშნავად იცოდა საკუთარი ოჯახის და კერის დაცვის ფასი და საკუთარი სიცოცხლეც ისევე ჩადო მეორე მსოფლიო ომში.

დავუშვით თუ არა შეცდომა, როდესაც საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ, 9 მაისის გამარჯვებაც კომუნიზმის და საბჭოთა კავშირის ისტორიას ჩავაბარეთ?

- რა თქმა უნდა. საუბარი იყო საქართველოს სრულ დამოუკიდებლობაზე და ისე მოვიქცით, თითქოს ჩვენ, მეორე მსოფლიო ომში მონაწილეობა არ მიგვიღია და 400 000 ადამიანის სიცოცხლეც არ შეგვიწირავს. თუმცა, ეს არ ყოფილა გერმანია - საბჭოთა კავშირის ომი, ეს მეორე მსოფლიო ომი იყო, რომელიც ფაშიზმისა და არაკაცური იდეოლოგიის წინააღმდეგ იყო მიმართული. ეს შეხედულება ჩამოყალიბდა ქართველ

ხალხში, პროპაგანდა გაენია პრესისა და ტელევიზიის საშუალებით.

ნუ ვიტყვით „ქართველებო, ამაზე უარს. მე საქართველოს სახელმწიფო მოღვაწეებსაც მინდა მივმართო, ნუ ვიტყვით იმ ომზე უარს, სადაც 400 000 ქართველის სიცოცხლეა ჩადებული და რომელსაც მთელი მსოფლიო აღნიშნავს და პატივს მიაგებს. ქართველმა კაცმა, მელიტონ ქანთარია გამარჯვების დროშა რაიხსტაგის თავზე აღმართა.

მე ტყუილად არ დამიდგამს არც „ჯარისკაცის მამა“ და არც „ლიმილის ბიჭები“. ეს რეალობა იყო, ქართველები ამ ომში ტირილით, მაგრამ სიცილითაც მიდიოდნენ. მე მახსოვს, როგორ დაილუპუნენ ჩემი მეგობრები ამ ომში. ლევან ჩხიკვაძე, ჩემი უახლოესი მეგობარი, რომელიც ჩემზე უფროსი იყო და ჯარში გაიწვიეს. მან მონაწილეობა მიიღო კურსკის ბრძოლებში, იმ ბრძოლებში 6000 ტანკი მონაწილეობდა და ერთ-ერთში ლევან ჩხიკვაძე იჯდა. ტანკს ცეცხლი მოეკიდა და ვერ მოასწრო ამოსვლა. მე არ მინდა მისი ხსოვნა შევურაცხყო და ვუთხრა, რომ შენ ტყუილად დადე შენი სიცოცხლე იმ ომში, რომელმაც საქართველოს არაფერი მოუტანა.

ამ ომში გამარჯვება სტალინმა მოიპოვა, რომლის დამსახურებაც ასევე კომუნიზმის ისტორიას ჩავაბარეთ.

- ძალიან საინტერესო იქნება, თუ სტალინის ფიგურას შევისწავლით ისე, როგორც სინამდვილეში იყო. იმ არეულ ეპოქაში, რომლის დამკვიდრებაში

ლენინთან ერთად თვითონაც მონაწილეობდა, ის ქრისტიანობის დამკვიდრებისთვის მებრძოლი იყო. მან კარგად იცოდა, რას ნიშნავდა ქართველისთვის ქრისტიანობა, ძალიან მორწმუნე და საქართველოს ბედზე დაფიქრებული ადამიანი იყო. ვიცი, შემეძვრებოდა და მეტყვია რა მოუტანა მან საქართველოსო? არის ამაში პრინციპიალური შეხედულების საკითხი. მაგრამ, მე ვიტყვით, რომ ის თავის სიკეთეზე კი არ ზრუნავდა, არამედ საკუთარი შეხედულებების გამო ეწამა და მარტოდმარტო დაილუპა და დარჩა ისტორიაში აღარც იქით, აღარც აქეთ. მიმაჩნია, რომ ისტორიაში

მისი სახელი და მოღვაწეობა, დღემდე სწორად არ შეფასებულა.

ძალიან მინდა, ჩემი შემდგომი ნამუშევარი მიეძღვნას ისეთ დიდ ქართველს, როგორც ექვთიმე თაყაიშვილი იყო. ასეთი პატრიოტი ძნელად თუ მოიძებნება, მისი ცხოვრება წმინდანის ცხოვრებაა. ის შიშველ-ტიტველი და მშვიერი დადიოდა საფრანგეთში, მეუღლეს სილარიბეში გარდაეცვალა, მაგრამ ქართული საგანძურისთვის არაფერი დაუკლია, რომელიც მან 1921 წელს საქართველოდან წამოიღო.

კაცი შიმშილით კვდებოდა და საფრანგეთში მცხოვრები ქართველ თავადთა წაღებული საოჯახო რელიკვიებიც კი უკან დააბრუნა. როგორ მიიღეს საქართველოში ეს ადამიანი, როგორ უკრძალავდა მთავრობა და ორგანოები, რომ მის დასაფლავებას ვინმე დასრუბოდა. დიდი ქართველი პატრიოტის ბედი, მინდა ჩემს ფილმად გადავაქციო და ამაზე დიდი ხანია ნაფიქრი მაქვს, ჩემი მეგობრები თბილისში სცენარზე მუშაობენ. მინდა ქართულ საზოგადოებას მივმართო, რომ ნუ აყვებიან ჭორებს, რომელიც დროდადრო ჩვენ პრესაში იბეჭდება.

მეორე მსოფლიო ომზე ვსაუბრობთ და არ შეიძლება თქვენს ფილმებს „ჯარისკაცის მამას“, რომელიც მეორე მსოფლიო ომის სიმბოლოდ იქცა და „ლიმილის ბიჭებს“ არ შევეხოთ.

-მინდა გავიხსენო ქართული კინოს წინამძღოლი, ვასილ ამაშუკელი, რომელმაც პირველად ფირზე აღბეჭდა უამრავი სიუჟეტი, მათ შორის აკაკის მოგზაურობა რაჭა-ლეჩხუმში, ამის შემდეგ განვითარდა ქართული კინემატოგრაფია. ნუნუნავა, შენგელაია, ჭიაურელი, კალატოზიშვილი, რონდელი, დოლიძე, ესაკია. მათ შექმნეს ქართული კინემატოგრაფიის საფუძველი. როდესაც თენგიზ აბულაძე და მე თბილისში ჩამოვედით, როგორც კონსორციუმის კონსტრუქტორები კონსტრუქტორები „ქართულ ფილმში“. ბევრი იყო, ვინც განათლება მოსკოვში მიიღო, ჩვენ პირველი ნაბიჯები გადავდგით და „მაგდანის ლურჯა“ გადავიღეთ. 50-იან წლებში განხორციელებული გარკვეული ცვლილებების შემდეგ, როდესაც ისე თითქოს ვეღარ გზღუდავდნენ, შევძელით ქართველი კაცის სულიერება გამოგვეტანა. ასეთმა გზებმა მიგვიყვანა „ჯარისკაცის მამამდე“.

სერგო ზაქარიაძის „ჯარისკაცის მამის“ როლის შესრულებასთვის გურჯაანში კაბლი დაუდგეს

ყოველი სურათის ფასი არის იმაში, თუ როგორ განზოგადდება ესა თუ ის ფილმი, რა იდეურ მიზანდასახულებას და ერის სულიერ გამოხატულებას მიიტანს ის მაყურებლამდე. ასეთი არის ქართველი მევენახის, გიორგი მახარაშვილის სახე, რომელიც სერგო ზაქარიაძის ხელში გადაიქცა არა მარტო მებრძოლად, არამედ ფილოსოფიურ ნატურად. შეხედეთ, როგორ ესაუბრება ის უფროს სერჟანტს - შენ მე ნუ მასწავლი ომს - „მოი დედ ვავევალ, ეგო დედ ვავევალ, ეგო დედ ვავევალ ტოჟე“ - ქართველ კაცს ნუ მასწავლი ომსო. ცალკე თემაა, როგორ მოხვდა ის ეკრანზე და რა გზები გაიარა ამ ფილმმა. სამხედრო გენერალ ევტიშევის დამსახურებაა, რომელიც საბჭოთა არმიის სამხედრო პოლიტიკურ სამმართველოს ხელმძღვანელობდა, ამ ფილმის ეკრანზე გამოჩენა. მის გარდა დარბაზში, ფილმის სანახავად, კიდევ 40-მდე გენერალი იჯდა, რომლებიც ტაშით შეხვდნენ ფილმს. შემდეგ ნახა სამხედრო მინისტრმა, შემდეგ ბრეჟნევმა. მათ გაუგეს მამას, რომელიც ამ შემთხვევაში ამ იდეის პატრონია. ადამიანია, რომელიც თავის სამშობლოს და ერის სახელით ამბობს, რომ ის ჰუმანიზმის მომხრეა.

ვენახის და ტანკის სცენა რაც არის, ხვდებით. ვენახი ეს საქართველოა, სინათლის და მზის მუდმივი კატეგორიაა, რამხელა სიმადლებეა ქართველი კაცი ასული, მეომარი, რომელმაც ვენახები მიატოვა, ბრძოლაშიც ვენახს იცავს. კიდევ ერთი პატარა

სცენაა იქ, როდესაც გიორგი მახარაშვილი საბარგო მანქანაზე ზის ჩაფიქრებული და რუსი სერჟანტი, რომ ეპითეზა-რატომ ხარ ასეთი ჩაფიქრებულიო, რას პასუხობს სერგო ზაქარიაძე - ჩამი შვილი კეთილი და ჭკვიანი ბიჭი იყო და ვაითუ, ამ ომში გაბოროტდაო. მისი მთელი მოღვაწეობა ჰუმანიზმისთვის ბრძოლაა. სწორად მახარაშვილმა გაიტანა დიდ ეკრანზე ქართველი კაცის ფილოსოფია, შემხანაურებლობა და ვენახი, რომელიც საქართველოს სიმბოლოა.

მასალა მოამზადა ნინო რეხვიაშვილმა

მასალა მოამზადა ნინო რეხვიაშვილმა, რომ გარდაიცვალა ბრწყინვალე რაჭისორი რაჭო ჩხეიძე, რისთვისაც სამიწიდან ვუცხადებთ მის ოჯახს, ახლობლებს და მთელ კინოსამყაროს.

1 მაისი - შუქობიანი დასაწყისი

1 მაისი, მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენში საბჭოთა კავშირის ასოციაციებს ინვეს, ეს დღე საბჭოთა კავშირის არ არის. რეალურად საბჭოთა კავშირი ერთგვარი სივრცე იყო, სადაც საგნები, მოვლენები, ცნებები, მუდმივად მახინჯდებოდა. საბჭოთა კავშირში ადამიანზეც კი ბევრს ვერაფერს გაიგებდით. როგორც მამარდაშვილი ამბობდა, ადამიანის შესახებ ამ სივრცეში ვერაფერს გაიგებ, არაფერს გეუბნება ის, თუ როგორ გამოავლენს ადამიანი თავს ამ მდგომარეობაში. აქედან გამომდინარე ჩვენი ამოცანაა ცნებებს და მოვლენებს შინაარსი დავუბრუნოთ, კი არ უარვყოთ, არამედ ახალი შინაარსი ჩავდოთ და ვინ გააკეთებს ამას? ამას ახალი თაობა გააკეთებს, რომელიც არ მოსწრება 1 მაისის წითელ ყელსახვევიანი პიონერების მსვლელობას ქალაქის მთავარ პროსპექტსა და მოედნებზე ფერადი ბუმბუტებით და ათასი სისულელით. ეს სანახაობა ჯერ კიდევ 6 წლის ასაკში მირევდა გულს. ამიტომ 2013 წლის 1 მაისი ჩემი აზრით სწორედ ამგვარი შემობრუნების დასაწყისად უნდა მივიჩნიოთ, როცა ახალმა თაობამ, იმათ ვინც არ მოსწრება საბჭოეთს, ვინც ბავშვობა ბნელ 90-იანებში გაატარა და მოზარდობა კაპიტალიზმის ყველაზე უფრო ველურ ფორმებში, სადაც სოციალური დარვინიზმი უზენაეს კანონად იყო ქცეული, დაძლია წარსულთან გაიგივების შიში და ახალი შინაარსის ჩადება დაიწყო ამ დღეში.

1 მაისი შემობრუნების დასაწყისია, რადგან სოციალიზმი არ ჩნდება იქ, სადაც სახელმწიფო არ შემდგარა. ყველაზე უფრო ოპტიმისტ და შეუგუებელ ადამიანსაც კი, 2003 წლამდე არ მოუვიდოდა თავში აზრად სახელმწიფოსგან მოეთხოვა სოციალური

სამართლიანობა. რატომ? იმიტომ რომ სახელმწიფო მხოლოდ ფორმალურად არსებობდა, სადაც, ქალაქებზე. სახელმწიფოს ბუტაფორია უფრო ეთქმოდა და არც არავინ იფიქრებდა ამ ბუტაფორიისთვის რამის მოთხოვნას აზრი აქვსო. სახელმწიფო სამსახურში მუშაობა მიმშილს უდრიდა, თვეობით გაყინული პენსიებისა და ხელფასების მოთხოვნაც კი აზრს მოკლებული იყო. 2007 წლის შემდეგ, ნელ-ნელა დაიწყო სოციალიზმის, როგორც იდეოლოგიის გარკვეულ წრეებში რეანიმაციის პროცესი. ნელ-ნელა სულ უფრო მეტმა ადამიანმა გაბედა ეთქვა რომ საბჭოთა კავშირში სოციალიზმი არ იყო (ესეც ისევე და ისევე საბჭოთა კავშირის ბუნებიდან გამომდინარე, ვინაიდან იქ არაფერი იყო ნამდვილი) და გაჩნდა მცირე, მაგრამ ჯგუფი,

რომლებიც სულ უფრო ხმამაღლა მოითხოვდნენ სახელმწიფოსგან სოციალური სამართლიანობისკენ აქტიური ნაბიჯების გადადგმას. სოციალიზმის არსებობა ქვეყანაში იმას ნიშნავს, რომ სახელმწიფო, როგორც ინსტიტუცია შედგა და მისთვის რამის მოთხოვნას აზრი აქვს, იმდენად, რამდენადაც

მას აქვს ამ მოთხოვნების დაკმაყოფილების რესურსი (ვცდილობ ავცდე სოციალიზმის კრიტიკას).

სოციალიზმის კრიტიკას ყოველთვის საბჭოთა კავშირიდან ვიწყებთ. განსაკუთრებით პოსტ საბჭოთა სივრცეში. მე როგორც სოციალიზმის მოძულეს, ბევრი არგუმენტი მაქვს, თუმცა ერთ რამეზე ყველა ვთანხმდებით, საბჭოთა კავშირში არ არსებობდა სოციალიზმი, იგი შვა მემარჯვენე დისკურსების სრულმამოძირკვამ. პოტენციურად, თუ კი სივრციდან განვდევნით მემარჯვენე იდეოლოგიებს, მივიღებთ საბჭოთა კავშირს თუ არა, ტოტალიტარიზმის მსგავს მოდელს მაინც. მაგალითები ბევრია სამხრეთ ამერიკაში, ჩრდილოეთ კორეაში და ა.შ. მეორეს მხრივ თუ კი საერთოდ უარს ვიტყვით სოციალიზმზე, ხელში შეგვრჩება სოციალური დარვინიზმი, ასევე არაადამიანური საზოგადოება, სადაც ძლიერი უნდა გადარჩეს, სუსტი კი უნდა მოკვდეს. რატომაა ევროპა წარმატებული? ამის ერთ-ერთი მიზეზი სწორედ ისაა, რომ იქ პოლიტიკური სივრცე არასოდეს ყოფილა კასტრირებული, არასოდეს განდევნილა ბოლომდე სოციალიზმი, როგორც იდეოლოგია და არასოდეს დარჩენილა მემარჯვენე იდეოლოგიები სოციალიზმის გამანონასწორებელი ფაქტორის გარეშე. შრომის უფლებებს, სოციალური სამართლიანობისკენ

მუდმივ სწრაფვას სწორედ სოციალისტებს უნდა ვუმადლოდეთ. ყოველ შემთხვევაში თუ სადმე ვინმეს გადაავინყდა რომ არსებობს სოციალური უფლებები და ამ უფლებებს რეალიზება ჭირდება, აუცილებლად შეახსენებენ მოლოტოვის კოქტილებით, ქვაფენილის თლილი ქვებით და დროშის ტარებით შეიარაღებული მშრომელები, მათი მხარდამჭერი სტუდენტები და თავისუფალი ადამიანები, რომლებისთვისაც ნებისმიერი, მათ შორის სოციალური ჩაგვრა, მიუღებელია. სწორედ ეს ნიშნავს ახალი შინაარსის ჩადებას ამ დღეში, სწორედ ესაა 1 მაისის, როგორც საერთაშორისო დღის განუზომელი მნიშვნელობა. მეტსაც გეტყვით, ერთი საქარე მინის ჩამსხვრევა რა არის, ნამდვილი ევროპული 1 მაისი ისე არ ჩაივლის რამდენიმე მანქანა და მალაზია თუ არ დაიწვა და ეს ყველაფერი შემდეგ პოლიციასთან ხელჩართულ ბრძოლაში არ გადაიზარდა. ეს საფასურია, რომლის გადახდაც წელიწადში ერთხელ ნამდვილად ღირს, იმისთვის რომ ბავშვები შიმშილით არ იხოცებოდნენ, სახელმწიფო ბიუჯეტის გადანაწილებისას კი პოლიტიკოსებს არ დაავინყდეთ, რომ სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს დაფუძნება, ჩვენი კონსტიტუციის პრეამბულაში საქართველოს სახელმწიფოს ერთ-ერთ ძირითად ამოცანადაა განსაზღვრული.

2013 წლის 1 მაისს, სტუდენტებმა, არტისტებმა, უბრალოდ თავისუფალმა ადამიანებმა და უფრო ურტირებულად თუ ვიტყვით, ახალმა თაობამ დაიწყო ახალი შინაარსის ჩადება. ისინი გამოვიდნენ გაცილებით უფრო მოკრძალებულად, ვიდრე ამას მათი თანამოაზრე ევროპელები აკეთებენ ხოლმე და მსვლელობა დაიწყეს. რა თქმა უნდა ეს იყო აგრესიული, რა თქმა უნდა მათ უმრავლესობას მარქსი არასოდეს გადაუშლია, რა თქმა უნდა იქ თითქმის არ იყვნენ მუშები, რა თქმა უნდა მათ სწორედ იმ ბანკზე მიიტანეს შეტევა, რომელიც ყველაზე მეტ სოციალურ პროექტს ახორციელებს, რა თქმა უნდა ბევრი რამის გამო შეიძლება გავაკრიტიკოთ,

მაგრამ ქართული საზოგადოების რეაქცია ამ ყველაფერზე არაადეკვატური იყო. მათ ვერ დაინახეს მთავარი იდეა და არაფრის მთქმელ წვრილმანებს გამოეკიდნენ. კიდევ უფრო არაადეკვატური იყო სახელმწიფო ჩინოვნიკების და პოლიციის რეაქცია. კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი რამ, რაც 1 მაისს მოხდა. ამ დღეს ნათლად დავინახეთ, თუ რაოდენ არაპროფესიონალურად იქცევა პოლიცია, როგორც კი საქმე მიდგება შეკრებებისა და მანიფესტაციებისას საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვაზე. აღმოჩნდა რომ ჩვენმა პოლიციელებმა იციან ორი რამ: ან ინერტულად უყურებენ საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევას, ან გადაჭარბებული, არაადეკვატური ძალითა და ზედმეტი მონდომებით იწყებენ აქციის დაშლას. არაადეკვატური აღმოჩნდა ახალი შინაგან საქმეთა მინისტრიც, მან იმის ნაცვლად რომ სასწრაფოდ მიეღო ზომები, პოლიციის გადასმზადებლად, პირდაპირ დაიწყო ამ დარბევის გამართლება. ეს დაუშვებელია, საჭიროა პოლიციის მომზადება ასეთი შემთხვევებისთვის, რათა მათ შეძლონ და შეკრებებისა და მანიფესტაციების დროს დაიცვან საზოგადოებრივი წესრიგი, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ გადაამეტონ უფლებამოსილებას.

და ბოლოს, მიუხედავად იმისა რომ სოციალიზმი მძულს, მიყვარს ადამიანები, ვთვლი რომ სახელმწიფოს არსებობას პირველ რიგში ის აზრი აქვს (სხვა აზრიც აქვს მაგრამ პირველ რიგში ეს), რომ ადამიანებმა ცხოველებით არ ვიბრძოლოთ თვითგადარჩენისთვის, რომ ძლიერებმა ვიზრუნოთ სუსტებზე, რომ ყველა ადამიანს, მიუხედავად იმისა რა შესაძლებლობებს ფლობს, არ შეეშინდეს შიმშილით სიკვდილის, შრომა არ გადაექცეს მონობად, რომ ადამიანები აღარ ითხოვდნენ ძვირადღირებული ოპერაციების დასაფინანსებლად შემწეობას, სიცოცხლის გადასარჩენად აღარ ჭირდებოდათ სხვისი მონყალების იმედად ყოფნა და ა.შ. მე მინდა სახელმწიფო აღიარებდეს უმთავრეს ღირებულებას - ადამიანს.

სსოპნა

ვნების კვირაში განუტევე სული, სულგრძელმა და მართალმა გულმა გიმტყუნა.

შენმა მოულოდნელმა გარდაცვალებამ თავზარი დასცა მოსიყვარულე, უერთგულეს მეუღლეს, ტუხას, შვილებს, შვილიშვილებს, ახლობლებს, არც შენი გარდაცვლილი გოგო იქნება გახარებული, მას ხომ დედის ამქვეყნიური ბედნიერება უფრო გაახარებდა.

ქალბატონი ზოია, მთელმა სოფელმა ცხარე ცრემლით დაგიტირათ, თქვენი

ნადრევი გარდაცვალება მართლაც რომ შემზარავი აღმოჩნდა. ლამაზი, მოხდენილი, არისტოკრატიული შესახედაობის ქალბატონს კიდევ დიდხანს უნდა დაგემშვენებინათ თქვენი ოჯახი, ახლობლები და თანასოფლელები.

გაზაფხულს უთქვენოდ ხვდება ბატონი ტუხა, უჭირს უსაზღვროდ, მარტოობა გაუსაძლისი აღმოჩნდა მისთვის, მაგრამ შვილების გამო ცუდად ყოფნის უფლება არ აქვს, მას ხომ ოჯახის მთელი სიმძიმე დაანვა მხრებზე.

ნათელში იყოს თქვენი სული, ქალბატონო ზოია.

ქურნალი „რაჭველების“ ჩედაქცია.

ომის დატოვებული ქედისში

ომები — გადატრიალება წედურები თურქეთთან ბრძოლაში პირველ მსოფლიო ომში 1916 წელს, მეფის რუსეთის არმიის წედისიდან საკმაო რაოდენობით გაუნწევიათ ახალგაზრდები. თედო ალექსის ძე მაისურაძე, მიხი ამხანაგები ისმაილ მაისურაძე, ვასილ მაისურაძე და ლევან მაისურაძე. მათი განწევის ერთი წლის თავზე გაუნწევიათ მალაქია (არჩილ) მაისურაძე და ნინა მაისურაძე. თედოს, როცა აცილებდა ოჯახი, კარადიდან გა

მოუღია ხანჯალი, რომელიც ბითუმი ვერცხლით იყო მოჭედილი და ზედ ეწერა “თედო” ეს ხანჯალი თედომ საჩუქრად გადასცა თავის უფროს ძმას მალაქიას. ძმაო ჩემო, მე დავბრუნდები, თუ არ დავბრუნდები, ეს ხანჯალი შენთვის მიჩუქნია, ატარე ნიშნად ჩემი მოგონებისაო. ხანჯალი მალაქიას ძალიან უყვარდა და ატარებდა კიდევ თავისი ძმის საპატივცემლოდ. სიკვდილის წინ მოითხოვდა, ჩემი თედოს ხანჯალი მომიტანეთო. ეს თხოვნა ვერ შეუსრულეს ვინაიდან მან სული სოხუმში დალია, ხანჯალი კი წედისში იყო. ყოფილი მამასახლისი ტატუა მაისურაძე იტყოდა — ხოლმე, მამისაანთ თედო, რომ დაბრუნებულიყო თურქეთიდან, მამასახლისობა მოსთვის უნდა ჩამებარებინაო (ჯაჭვი და მედალი) იმ პერიოდში ასეთი წესი ყოფილა, ვინც ფიზიკურად ძლიერი იყო და გონებაც ხელს უწყობდა, ის უნდა ყოფილიყო სოფლის მამასახლისი. მინა მაისურაძეს, დიდად გამოუჩენია თავი თურქეთთან ბრძოლაში, ამიტომ იგი დაჯილდოვებული იყო სამჯერ “გიორგიევსკი კრესტით” ოთხი ორდენით და რამდენიმე მედლით. სარდლობა მას პირდებოდა ბევრ სიკეთეს ომის დამთავრების შემდეგ მისთვის “უნტერ ოფიცრის” წოდებაც მიუციათ და ჩაუბარებიათ ოცეული. იგი სარდლობის ყველა დავალებას ბრწყინვალედ ასრულებდა. მინა მაისურაძის გმირობით იმ დროს და მარტო წედისი და წედურები, არამედ მთელი საქართველო ამაყობდა. ქართველები, რომლებიც თურქეთიდან ბრუნდებოდნენ, მენშევიკების არმიის გაუნწევიათ. ასე მოხვედრილან მინა და მალაქია მენშევიკურ არმიისში. მათ მონაწილეობა მიუღიათ “იუნკრებთან” ერთად ტაბახმლის სერზე ბრძოლაში. მალიქია მაისურაძე გულში დაუჭრიათ, მაგრამ შორიდან ნასროლ ტყვიას შიგნით გულამდე ვერ შეუღწევია და ცოცხალი გადარჩენილა. ცოცხალი გადარჩა მინა

მაისურაძეც. როდესაც მენშევიკებმა საზღვარგარეთ გადაწყვიტეს გაქცევა, მინასთვის და მალაქიასთვის შეუთავაზებიათ წამოდიოთ, მაგრამ მათ სამშობლოს დატოვებაზე უარი განუცხადებიათ უარი განუცხადებიათ და თავის იარაღით შინ დაბრუნებულან.

მინა მაისურაძეს ფაქიზად შენახული თავისი ჯვარ — მენდლები და ორდენები ისე უმშვენებდა გულს და ყოველი საზეიმო დღეების დროს ამაყად ატარებდა ჩინ — მენდლებს.

სამეულის დაბრუნება თურქეთიდან რაც შეეხება თედოს, ისმაილს, ვასილსა და ლევან მაისურაძეებს მათი სამშობლოში დაბრუნება ასე მოხდა. ოთხნი წავიდნენ ერთად მაგრამ სამი დაბრუნდა. თედო არ დაბრუნებულა. აღნიშნული სამეული სახლში რომ გამოემგზავრა, ორი პრობლემის წინაშე აღმოჩნდა. პირველი პრობლემა ის იყო, რომ თედოს ოჯახი დაერწმუნებინათ როგორმე, რომ თედო ცოცხალი იყო და დაბრუნდებოდა. მეორე პრობლემა კი ის იყო, რომ როცა სოფელში მივიდოდნენ, რით უნდა ეამაყათ არ იცოდნენ. თურქეთი ავიღეთ და დავგატოვებინესო?! შინ რა ეთქვათ?! ამისათვის საფუძველი არ გააჩნდათ. საჩხერეში, რომ ჩავიდნენ, დუქანში პური უჭამიათ და ღვინოც დაუყოლებიათ. საუბარში ლევანას შეუთავაზებია ამხანაგებისათვის — საჩხერე ავიღოთო. ვასილს უთქვამს: — ვთქვათ საჩხერე ავუღეთ, სამაგისოდ თოფებიცა გვაქვს და ტყვია წამალიც, მაგრამ მერე რა გავაკეთოთ ეს არის საფიქრალი. — რა ფიქრი უნდა, ვინც ამ საქმეს იწყებს — ლევანა ქალაქის თავად დავნიშნოთ და მერე ჩვენ რა თანამდებობებს მოგვცემს თვითონ იცისო. ლევანამ შეიფერა ქალაქის თავი რომ იქნებოდა და თქვა: — ისმაილას სადგურის უფროსობა მივცეთ, ხომ შეძლებსო? შენ კი ვასო ფოსტის უფროსობა დაგმშვენებო. ვასილამ სიტყვა გააწყვეტინა და სინანულით თავი გაიქნია, “არც ერთმა წერა — კითხვა არ ვიცით, და ჩვენ ქალაქს, როგორ უნდა მოვუაროთო” ჩვენ თუ ვერ შევძლებთ პატრონობას, ხვალ ზეგ წითელი არმია შემოვა ონიდან და ისინი უპატრონებენო. თქვეს და გადაწყვიტეს, რომ ამ სამეულს საჩხერე უნდა, გაეთავისუფლებინა მენშევიკებისაგა, მათ არ იცოდნენ რაოდენ შეცდომას სჩადიდოდნენ. კარგად რომ დანაყრდნენ და ცოტა შეზარხოშდნენ, გაინანილეს ფუნქციები. ლევანას მდინარე ყვირილაზე

ომის ქრონიკა

გადებული ხიდი და მისი მიდამოები უნდა გავწმინდა, ისმიალას – რკინიგზის სადგური, ხოლო ვასილას ფოსტა – ტელეგრაფი უნდა დაეკავებინათ. ბრძოლის დაწყების ნიშანი იყო ერთჯერ თოფის სროლა ჰაერში. სამეულმა დაიწყო ბრძოლა. ატყდა თოფების დგაფა – დგუფი. აქეთ წედურები, იქით ქალაქის პატრულები. ასე ისროდნენ და არ ზოგავდნენ ერთი – მეორესმეორე დღეს დაჭრეს ლევანი და იმის მხარეზე შეწყდა თოფის სროლა. მიშველება არ შეიძლებოდა, ვინაიდან ვასილი და ისმიალი

ჩასაფრებულები იყვნენ და თუ საფარიდან გამოვიდნენ, იმათაც დაჭრა ან სიკვდილი ელოდათ. ასეთ ვითარებაში წითელი არმიის ნაწილებიც შემოვიდნენ ქალაქში შტეკერის მხრიდან. ასე რომ მაშინ, როცა წითელი არმიის ნაწილები თბილისს უახლოვდებოდნენ, რაჭაში უკვე დამყარებული იყო საბჭოთა ხელისუფლება. ლევანის ჭრილობა გაურთულდა, დაემართა განგრენა და ფეხი მოკვეთეს. სამეული სამეული მოტყუებული იყვნენ და ვერ განსაზღვრეს, რომ მენშევიკების წინააღმდეგ ბრძოლა

გვარი, სახელი, მამის სახელი უბანი დაბრუნდა თუ არა

- 1 მაისურაძე მიშა ნესტორის ძე ლაჭიკანთი არა
- 2 მაისურაძე ვიქტორ არჩილის ძე დავითევი არა
- 3 მაისურაძე ვანო ოლიკოს ძე ლვინევი არა
- 4 მაისურაძე ერასტი ზასილის ძე დავითევი არა
- 5 მაისურაძე სარდიონი სიმონის ძე დავითევი არა
- 6 მაისურაძე ალიკო სარდიონის ძე დავითევი არა
- 7 მაისურაძე გიგლა პარმენის ძე ბელიტანთი არა
- 8 მაისურაძე ვასილ მალაქიას ძე გოგილაანთი არა
- 9 მაისურაძე ერმილე ზურაბის ძე გოგილაანთი არა
- 10 მაისურაძე ვალოდია დიმიტრის ძე გოგილაანთი არა
- 11 მაისურაძე ბაგრატი ლუკას ძე ლალიევი არა
- 12 მაისურაძე არტემი ლუკას ძე ლალიევი არა
- 13 მაისურაძე დალისტი საქარიას ძე ლალიევი არა
- 14 მაისურაძე ტრიფონ დიმიტრის ძე ლალიევი არა
- 15 მაისურაძე დავით იორდანეს ძე კრაზანანთი არა
- 16 მაისურაძე ჯიბო ზაქარიას ძე ლომინევი არა
- 17 მაისურაძე ალალო ზაქარიას ძე ლომინევი არა
- 18 მაისურაძე იორამ გიორგის ძე “-“-“
- 19 მაისურაძე რუბენი გიორგის ძე “-“-“
- 20 მაისურაძე ვასილის ძე ხუციანთი “-“-“
- 21 მაისურაძე სეროჟა ვასილის ძე “-“-“
- 22 მაისურაძე შიო გოგის ძე ხუციანთი “-“-“
- 23 მაისურაძე პავლე გიორგის ძე ლალიევი “-“-“
- 24 მაისურაძე შოთა ლევანტის ძე ხუციანთი “-“-“
- 25 მაისურაძე ხარიტონ ალექსის ძე ხუციანთი “-“-“
- 26 მაისურაძე ვალოდია დავითის ძე პეტრეშვილის “-“-“
- 27 მაისურაძე დალოსტი ივანეს ძე პეტრეშვილის “-“-“
- 28 მაისურაძე კოლია ექვთიმეს ძე თაზიასი “-“-“
- 29 მაისურაძე ბაგრატი ივანეს ძე გიორგიანთი “-“-“
- 30 მაისურაძე მიშა ივანეს ძე გიორგიანთი “-“-“
- 31 მაისურაძე მალაქია შიოს ძე გიგანთი “-“-“
- 32 მაისურაძე იოვანე შიოს ძე გიგანთი “-“-“
- 33 მაისურაძე ამბაკო ივანეს ძე ჩიჩხუნაანი “-“-“
- 34 მაისურაძე იასონ სიმონის ძე გიგანთი “-“-“
- 35 მაისურაძე თომა სიმონის ძე ხუციანთი “-“-“
- 36 მაისურაძე პავლე ივანეს ძე გიგუნასი “-“-“
- 37 მაისურაძე აბიბო არჩილის ძე ქორორაანთი “-“-“
- 38 მაისურაძე სერგო მიხაილის ძე ქორორაანთი “-“-“
- 39 მაისურაძე თედო ბათლომეს ძე ჭალეების “-“-“
- 40 მაისურაძე სილოვან ბათლომეს ძე ჭალეების “-“-“
- 41 მაისურაძე მიშა პართენის ძე ჭალეების “-“-“
- 42 მაისურაძე ვიქტორ პართენის ძე ჭალეების “-“-“
- 43 მაისურაძე ოქრუა ივანეს ძე “-“-“
- 44 მაისურაძე პლატონი ვასილის ძე “-“-“
- 45 მაისურაძე ნესტორ ადამის ძე ლეკვითაანთი “-“-“
- 46 მაისურაძე არჩილ დავითის ძე “-“-“
- 47 მაისურაძე შალვა დიმიტრის ძე “-“-“
- 48 მაისურაძე სპირიდონ ზასილის ძე “-“-“
- 49 მაისურაძე გიორგი მარკოზის ძე “-“-“
- 50 მაისურაძე კონია ამირანის ძე “-“-“
- 51 მაისურაძე პიმენი ფილიმონის ძე “-“-“
- 52 მაისურაძე ექვთიმე გიოს ძე “-“-“
- 53 მაისურაძე გიორგი გიოს ძე “-“-“
- 54 მაისურაძე მინა პავლეს ძე ჩიჩხუნაანთი “-“-“

- 55 მაისურაძე ერასტი თედორეს ძე ლომინევი კი
- 56 მაისურაძე პარმენ რევაზის ძე ქალეების კი
- 57 მაისურაძე კოლია ვასილის ძე “-“-“ კი
- 58 მაისურაძე ნიკოლოზ ვასილის ძე “-“-“ კი
- 59 მაისურაძე ვასილ მალაქიას ძე ლეკვითაანთი “-“-“
- 60 მაისურაძე კონია დიმიტრის ძე “-“-“
- 61 მაისურაძე ლევანტი სოსიას ძე “-“-“
- 62 მაისურაძე ბაგრატი ივანეს ძე ხუციანთი “-“-“
- 63 მაისურაძე ბაგრატი იასონის ძე ლომინევი “-“-“
- 64 მაისურაძე ესტატე იასონის ძე “-“-“
- 65 მაისურაძე ბაგრატი პლატონის ძე დავითევი “-“-“
- 66 მაისურაძე ამბროსი პლატონის ძე “-“-“
- 67 მაისურაძე სამსონ პლატონის ძე “-“-“
- 68 მაისურაძე შოთა არჩილის ძე “-“-“
- 69 მაისურაძე მელიტონ გრიგოლის ძე მელიტანთი “-“-“
- 70 მაისურაძე ერმილე პავლეს ძე ლაჭიკარი “-“-“
- 71 მაისურაძე ალექსი ზურაბის ძე “-“-“
- 72 მაისურაძე ილარიონ ზურაბის ძე “-“-“
- 73 მაისურაძე მიხეილ პარმენის ძე მელიტანთი “-“-“
- 74 მაისურაძე ასლან სოლომონის ძე ლომინევი “-“-“
- 75 მაისურაძე ვარდენ ასლანის ძე “-“-“
- 76 მაისურაძე კოლია აბრამის ძე “-“-“
- 77 მაისურაძე ქიშვარდი ნიკოს ძე “-“-“
- 78 მაისურაძე არტემ იორდანეს ძე კრაზანასი “-“-“
- 79 მაისურაძე გიორგი ივანეს ძე ხუციანთი “-“-“
- 80 მაისურაძე ვასილი ლუარსაბის ძე ჭალეების “-“-“
- 81 მაისურაძე გრამიტონ ერმილეს ძე “-“-“
- 82 მაისურაძე გალაქტიონ ბათლომეს ძე “-“-“
- 83 მაისურაძე გრამიტონ ივანეს ძე პეტრეშვილი “-“-“
- 84 მაისურაძე ერასტი კიმოტეს ძე ნინიკიანთი “-“-“
- 85 მაისურაძე ალექსი კიმოტეს ძე “-“-“
- 86 მაისურაძე ბაგრატი დათილას ძე “-“-“
- 87 მაისურაძე გიორგი ლუკას ძე ლალიევი “-“-“
- 88 მაისურაძე ბაგრატი მიხეილის ძე ლეკვითაანთი “-“-“
- 89 მაისურაძე კონია ალექსის ძე ხუციანთი “-“-“
- 90 მაისურაძე სევარიონ ადამის ძე გოგილაანთი “-“-“
- 91 მაისურაძე ალექსანდრე სიმონის ძე “-“-“
- 92 მაისურაძე რაჟდენ პავლეს ძე ლომინევი “-“-“
- 93 მაისურაძე ისაკო თაზიას ძე ლეკვითაანთი “-“-“
- 94 მაისურაძე ალიოშა ლუარსაბის ძე გიგუნასი “-“-“
- 95 მაისურაძე გენადი ალექსის ძე გოგილაანთი “-“-“
- 96 მაისურაძე ვიქტორი ივანეს ძე პეტრეშვილი “-“-“
- 97 მაისურაძე კოსტა მაქსიმეს ძე გიორგიანთი “-“-“
- 98 მაისურაძე ზაქარია სიმონის ძე კრაზანასი “-“-“
- 99 მაისურაძე ამბროსი სიმონის ძე “-“-“
- 100 მაისურაძე ანთიმო ზაქარიას ძე ლომინევი “-“-“
- 101 მაისურაძე სპირიდონ დავითის ძე ლეკვითაანთი “-“-“
- 102 მაისურაძე შალვა დავითის ძე “-“-“
- 103 მაისურაძე ბიძინა იასონის ძე “-“-“
- 104 მაისურაძე ალიკო სიმონის ძე კრაზანასი “-“-“
- 105 მაისურაძე ლუკა შიოს ძე გიგანთი “-“-“
- 106 მაისურაძე გიორგი შიოს ძე “-“-“
- 107 მაისურაძე კონსტანტინე კირილეს ძე ჭალეების “-“-“
- 108 მაისურაძე პარმენ ივანეს ძე პეტრეშვილები “-“-“

სოფელი წედისი სკოლა

უგნურობა იყო. წედურები დიდი სამამულო ომის წლებში 1941 – 45 წლები მძიმე და მწუხარე იყო, როგორც ყველა საბჭოთა მოქალაქისათვის, აგრეთვე წედურებისათვის. სოფ. წედისიდან გაიწვიეს დიდ სამამულო ომში.

წედისიდან სამამულო ომის ფრონტზე განწვეული იყო 108 კაცი. შინმოუსვლელნი 55 კაციმინ დაბრუნებულნი 53.წედურები დიდი წვლილი მიუძღვით დამოუკიდებლობისა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში. სოხუმში მცხოვრები წედურები, მცირე გამონაკლისის გარდა ქალაქს არ მოსცილებიან. მოვისხენიოთ ის ხალხი ვინც პირნათლად მოიხადეს სამშობლოს წინაშე ვალი:მაისურაძე დათო ნოვეს ძე, მაისურაძე მურმან სპირიდონის ძე თავისი ორი ვაჟით მალხაზით და გიათი, მაისურაძე მურთაზ ავთანდილის ძე, არსენ, მამუკა და შოთა მაისურაძეები, მაისურაძე ვალიკომ 70 წლის ასაკში ერთდროულად 20 ექსტრემისტი გამოასალმა წუთისოფელს თვითონ კი მოკლეს ვერაგულად. იური მაისურაძის სიცოცხლე შეწყდა 30 წლის ასაკში. ბევრი მათგანის ცნობები არ მოიპოვება.

მიგრაცია წედისიდან მიგრაციას საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე არაორგანიზაციული ხასიათი ჰქონდა. სოფლიდან რომელიმე ოჯახი შეიძლება წასულიყო რაიმე დანაშაულის გამო მაგ: მკვლელობას თუ ჩაიდენდა და აგრეთვე სხვადასხვა სახის დანაშაულისათვის. ეს მცირე შემთხვევებია, უფრო მეტ წილად სოფლიდან მიწის სიმცირის ან მისი უქონლობის გამო ხდებოდა სხვა რაიონში წასვლა. სოფლის რამდენიმე ოჯახი შეთანხმდებოდა და წავიდოდნენ მათთვის სასურველ რაიონში საცხოვრებლად. ეს ოჯახები ზოგჯერ ისე მრავლდებოდნენ, რომ მათგან სოფლები იქმნებოდ, ასეთ სოფლებად შეიძლება დავასახელოდ “ქვაბისხევი” ბორჯომის რაიონში, “ტყვარჩეთი” ყაზბეგის რაიონში, “ჯაფარაული” ორჯონიკიძის რაიონში, “გორისა” საჩხერის რაიონში, “ოდიში” სოხუმის რაიონში, “ახშანი” ახმეტის რაიონში, სოფელი მაისურაძეები – თელავის რაიონში. სოფელ ქვაბისხევში უმრავლესობა მაისურაძეები არიან. არავის ახსოვს როდის არიან წასული ქვაბისხევში მაისურაძეები. მიუხედავად ამისა წედურები სიამოვნებით უმასპინძლებიან მათ, როცა ესტუმრებიანყაზბეგის რაიონში სოფ. ტყვარჩეთში მარტო მაისურაძეები ცხოვრობენ, ყველა მათგანი წედისიდანაა წასული, ისინი ამჟამად ხევსურულ კილოზელაპარაკობენ,

მაგრამ შერჩენილი აქვთ რაჭველი კაცისათვის დამახასიათებელი სიტბო. წედისის სასოფლო საბჭოში, დაზუსტებული ანგარიშის მიხედვით 1998 წლისათვის მიგრაციის ასეთი სურათი არის: ქ. ონში ჩასახლებულია 22 ოჯახი, ქუთაისსა და წყალტუბოში 15 ოჯახი, მოსკოვში 7 ოჯახი, ხაბარობსკში 8 ოჯახი, სოხუმში 10 ოჯახი, სოხუმის რაიონის სოფელ ოდისში 25 ოჯახი., გუდაუთაში 26 ოჯახი, ბიჭვინთაში 6 ოჯახი, ცხინვალში 6 ოჯახი, გორში 7 ოჯახი, თელავში 14 ოჯახი, ახმეთაში 12 ოჯახი, ქ, თბილისში 58 ოჯახი, რუსთავში 12 ოჯახო, ბოლნასში 5 ოჯახი, ყვარელში 10 ოჯახი, ლაგოდეხსა და სოფ. გიორგეთში 15 ოჯახო, რუსეთის სხვადასხვა ქალაქებში 6 ოჯახი.სოხუმის რაიონში სოფ. ოდისში მთლიანად უნდა ჩაესახლებინათ სოფ. წედისი, მაგრამ სოფლის მოსახლეობის მხრიდან დიდ წინააღმდეგობას წააწყდნენ. სოფ. ოდისში სახლობდნენ ბერძნები, რომელთაც არ გააჩნდათ საბჭოთა პასპორტები.ამიტომ ეს ხალხი გაასახლეს აღნიშნული სოფლიდან. მთავრობა წედურებს პირდებოდა მზა სახლკარს, საკარმიდამო ნაკვეთებს, ბალ-ბოსტნებს და სხვა მრავალ სიკეთეს. ხალხი მაინც უარზე იდგა და იძახდნენ – სხვის ნაცხოვრებ ბინაში არ შევალთო. ნაწილი ოჯახებისა მაინც წავიდნენ. მთავრობამ პირობა შეასრულა.წედისი ერთერთი ყველაზე ხალხმრავალი სოფელი იყო. წარსულში ჯეჯორას ხეობაში. იგი ტოლს არ უდებდა კუდაროს ისეთ მჭიდრო დასახლებულ სოფელს,როგორიც, სოფელი ჩასავალი გახლდათ. გულსატკენი (დღევანდლობასთან შედარებაში) და საინტერესოა ამონარიდი 1886 წლის აღწერიდან. ამ წლისათვის წედისში 98 სახლი იდგა, ცხოვრობდა 543 მამაკაცი, 460 ქალი, ჰყავდათ 60 ცხენი, 338 ხარი, მოძრაობდა 170 ურემი.

ეპიდემია 1919 წელს სოფ. წედისში გავრცელდა ავადმყოფობა “ესპანკა”, რომელმაც დიდი რაოდენობით ხალხის სიცოცხლე შეინირა. ისტორიული დოკუმენტი წედისის დანვა. წედურები არც არავისი ყმები ყოფილან და არც თითონ ყოლიათ ყმები. ცხოვრობდნენ საკუთარი ცხოვრებით. ილებდნენ რკინის მადანს ქვანითლი-ძირიდან და ადნობდნენ მას. ჭედდნენ სასოფლო-სამეურნეო და სამხედრო იარაღს.თავიანთი ნაწარმი გაჰქონდათ, როგორც ონის ბაზარზე აგრეთვე საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში გასაყიდად. ონში, რომ წედურს დაინახავდნენ ერთიმეორეს ეტყოდნენ “რკინის კაცი მოდისო”.წედურები მარტო მეტალურგიით კი არ იყვნენ შემოფარგლულნი, არამედ მისდევდნენსოფლის მეურნეობასაც. ხნავდნენ და თესავდნენ. მოყავდათ სხვადასხვა კულტურები: პური, სიმინდი, ქერი, მჭადი,კარტოფილი, კომბოსტო და სხვადასხვა ბოსტნეულ-ბაღჩეული. ყავდათ როგორც მსხვილფეხა, ასევე წვრილფეხა პირუტყვი. მზიან და მყუდრო ადგილებში აშენებდნენ ვაზს მდ. ჯეჯორის მარჯვენა მხარეზე: ხიანში, ნაცერცვალში, წიფრალაში და ბოსელაში. ზემოთ ნათქვამის დამამტკიცებელია “კრიკინა ღელე”, სადაც დღესაც ვხვდებით ველურ ვაზს, რომელიც მოუვლელიობით გადაგვარებულია და წვრილ ნაყოფს (მტევანს) ისხამს.დამოუკიდებელ და კარჩაკეტილ ცხოვრებას ეწეოდნენ წედურები დიდი ხნის

განმავლობაში. კმაყოფილი იყვნენ თავისი ცხოვრებით, მაგრამ შემდგომში ასეთი ცხოვრების შენარჩუნებას დასჭირდა ბრძოლ თავადაზნაურობის წინააღმდეგ. თაბადები და ასნაურები ცდილობდნენ, რაც შეიძლება მეტი ყმები ჰყოლოდათ და მალგან შემოსავალი მიეღოთ. ამ მიზნით წერეთელს დაუგეგმია წედისის დაპყრობა და მათზე ბატონობა. წედურები ბატონობას გამოქცევთან ქართლიდან და ახლა, როცა თავისუფლებას მიეჩვივნენ, ცოცხალი თავით არ დანებდებოდნენ და არავის ყრმები არ გახდებოდნენ. წერეთლის განზრახვა გაუგიათ სოფელში, სოფლის თავკაცებს გადაუწყვეტიათ, რომ ბავშვები, ქალები და მოხუცები სოფლიდან დიდი მანძილის დაშორებით გაეხიზნათ ტყეში. გადაწყვეტილება სისრულეში იქნა მოყვანილი. ამ ადგილს დღესაც ნახიზნავი ჰქვია. სოფელში დარჩენილი ვაჟკაცები ემზადებოდნენ ბრძოლისათვის. იმ დროს სოფელში ერთადერთი შესასვლელი იყო ხიანიდან. იცოდნენ, რომ წერეთელი ამ გზით მოვიდოდა. ხიანში დიდრონი ხეები მოუჭრიათ, ჩაუხერგავთ გზა, რომ ცხენოსნები არ შესულიყვნენ. ამიტომ, რომ ამ ადგილს დღესაც “ხიანი” ქვია ე.ი. ხეებით ჩახერგილი. მისასბლელის ყველა კუთხე – კუნჭული გაამაგრეს და განლაგდნენ საბრძოლო მზადყოფნაში. წერეთლის გამოჩენაზე გიორგი მაისურაძეს გადაუძახხნია “შენ წერეთელი დამე მაისურაძე აპა ჰე – ო.” და დაუწყიათ სამკვდრო სასიცოცხლო ბრძოლა. ამ ბრძოლაში წედურები გამოსულან გამარჯვებული, ხოლო წერეთლის მხრიდან ვინც ცოცხლები გადარჩნენ უკან დაბრუნებულან. წედურებმა და მათმა თავკაცებმა კარგად იცოდნენ, რომ ამით საქმე არ დამთავრდებოდა, ამიტომ თადარიგი დაუჭერიათ და ყველა ადგილებში გუშაგები დაუყენებიათ, უცდიდნენ შემდეგ შემოტევას. წერეთელს ჯარი გამოუთხოვია მეფისაგან ამ ურჩი “ველური” ხალხის ასალაგმავად. საფუძვლად ის დაედო, რომ წედურები ტყეებს ჩეხავენ, ანადგურებენ, თუ ასე გაგრძელდა მალე ჩვენ ტყე არ გვექნებაო. მეფისათვის ასეთი შინაარსის წერილი მიუწერია: წედისში ისეთი “ველურები” ცხოვრობენ, რომ დიდიდან საღამომდე ტყეში მუშაობენ, ხეებს ჭრიან, საღამოთი მოუკიდებენ ცეცხლს და წვავენო. ეს მართლაც ასე იყო. ტყეს ჭრიდნენ და ნახშირისათვის წვადნენ. ვინაიდან მათ დიდი რაოდენობით ჭირდებოდათ ხის ნახშირი ფოლადის გამოსადნობად და შემდეგ სხვადასხვა იარაღის დასამზადებლად. მეფეს წერეთლისათვის ჯარი მიუცია, ჯართან ბრძოლა რა თქმა უნდა გაძნელებიათ. გადაწყვიტეს უკან დახევა და სოფლის თავში ჭომიქედში ასვლა და იქიდან ბრძოლა. ეს ადგილი მოხერხებული იყო იმ შემთხვევაში თუ ცეცხლმსროლელი იარაღი ექნებოდათ მაგრამ მათ მარტო ხმალ – ხანჯალი ჰქონდათ. წერეთელმა სოფელში შეაღწია. ცხენები პურის ყანებში გაუშვა საძოვრად თვითონ კი მიდგნენ და ყველა სახლი დაწვეს უკლებლივ. ეს ამბავი დიდი ხნის წინათ მომხდარა. ამიტომ რაჭაში ხნიერ ადამიანზე იტყოდნენ “მაგას წედისის დაწვა ემახსოვრება – ო”. გადმოცემის თანახმად ერთჯერ კი არა ორჯერ არის დამწვარი. ეს ნეპირსიტყვიერება შეიძლება სარწმუნოდ თუ ტოპონიმიკას მოვიშველიებთ. ამჟამინდელი წედისიდან,

რამდენიმე კილომეტრის დაშორებით სამხრეთ – აღმოსავლეთ მხარეზე არის ყანები, რომელსაც დვლთებს ეძახიან. დვალთის ერთერთ მონაკვეთს ნასოფლარი ჰქვია. ეს ადგილი ბოსლის ღელესთან ახლოს გზის ქვედა მხარეზე მდებარეობს. გზის ზედა მხარეზე არის პატარა ვაკე ადგილი სადაც ამჟამად საყდრის ნანგრევებია, ნანგრევების წინ წიფლის ორი ხე დგას. აღნიშნულ ხეზე ახლაც სანთლებს ანთებენ და ილოცებიან. ამ ცალოცავს უწოდებენ “იონენათლისმცემელს. იოანენათლისმცემლის აღმოსავლეთით არის ხევი, რომელსაც სამჭელო რუს ეძახიან. ჩანს აქ მჭედლები იარაღს ჭედავდნენ. სამჭედლო რუდან კიდევ აღმოსავლეთით არის ხევი სახელწოდებით “როდინახუ” ამ ხევეში ნიორისა და კვახითელის სანაყავ ქვევს იღებდნენ. როდინახუს ცოტა ზემოდ არის ოდნავ ვაკე ადგილი “გალავნიზურგი” გალავანი სოფ. წედისში ამჟამადაც არის სადაც ჭიდაობა იმართება ხოლმე. ჩანს გალავნიზურგზედაც საჭიდაო გალავანი ყოფილა იმ დროს როცა ნასოფლარში სოფელი არსებობდა და ხალხი ცხოვრობდა. ყოველივე აღნიშნულიდან ჩანს სოფლის არსებობა, არავინ იცის რომელი წედისი უმალ შეიქმნა ამჟამინდელი თუ დვალთებში არსებული. ყოველივე ზემოთ ნათქვამი მიგვანიშნებს, რომ წედისის დაწვა ორჯერ მომხდარა. მართალია წედის წვადნენ ფერფლად აქცევდნენ, მაგრამ ხალხის დამორჩილება და მათი ყრმობა ვერ მოახერხეს ისეთმა ძლიერმა თავადებმა კი როგორც წერეთლები იყვნენ. ისე ჩაიარა საქართველოში ბატონყმობამ რომ წედურები არავის ყრმები არ ყოფილან. წედურებს დღესაც ძვალსა და რბილში, სისხლში აქვთ დაუმორჩილებლობა და მათი სიამაყის დიდი გრძნობა, თავისუფლების სიყვარული, გულადობა და ვაჟკაცობა, არა მარტო კაცებს არამედ ქალებსაც. ისტორიაში გიორგი მაისურაძე და მისი ძმა შიო შესული არიან, როგორც ქედმოუხრელი გმირები ბატონყმობის და კოლონიზატორების წინააღმდეგ ბრძოლაში.

კოლმეურნეობის ჩამოყალიბება წედისში. 1929 წელი სსრ კავშირში ითვლება გარდატეხის წელიწადად. ძირითადად სოფლის მშრომლებმა პირი იბრუნეს კოლმეურნეობისაკენ. კოლექტივს პირველად არტელს ეძახდნენ, შემდგომ კი დაარქვეს კოლმეურნეობა. კოლმეურნეობაში, რომ თავისი უძრავ მოძრავი ქონება, რომ გაეერთიანებინათ ამაზე წინააღმდეგი იყვნენ. ერთნი ასეთ საფუძველს უდებდნენ “მე ყანებს ვყიდულობდი და ახლა ამას გაუფერთიანო ვინზ მომყიდაო? მეორენი იძახდნენ “მე გუთანი მაქვს

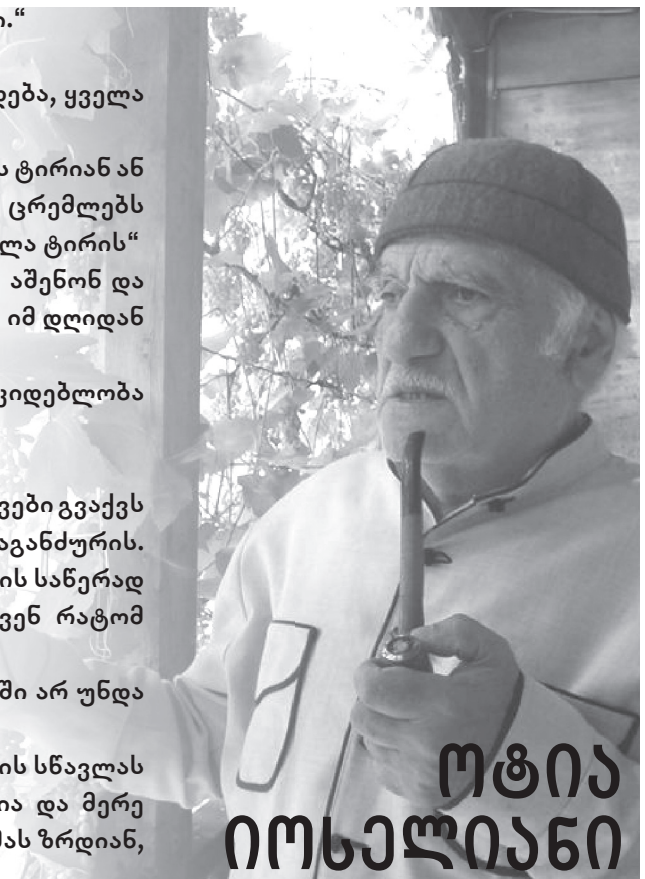
სოფელი წედისი ქალების წყალი

სანიავებელი მანქანა და სხვას გაფურთიანო?" მესამენი ასეთ პრეტენზიას აცხადებდნენ "მე კარგი ხარები მყვანან, თანაც ორი უღელი და ეხლა ესენი სხვას გაფურთიანო?" აღნიშნულს და მრავალ სხვა საკითხებს აყენებდნენ კრებაზე, რომელიც მეტ წილ შემთხვევაში ჩხუბს და აურზაყრს იწვევდა. ხელითაც კი ეხებოდნენ ერთიმეორეს. რაიკომიდან აღმასკომიდან მოვლენილი წარმომადგენლები იძულებულნი ხდებოდნენ უშედეგოდ დაბრუნებულიყვნენ რაიონში. ასეთი სურათი გრძელდებოდა 1933 წლამდე. 1933 წელში ონის რაიონულმა კომიტეტმა წედისში შექმნა "პარტიული უჯრედი, ასე ეწოდებოდა მაშინ "პირველად პარტიულ ორგანიზაციას". შემდგომში ე.ი. სამამულო ომის დამთავრების შემდეგ ჩამოყალიბდა "ტერიტორიული პირველადი პარტიული ორგანიზაცია." "პარტიული უჯრედის" ერთერთი აქტიური წევრი იყო მაისურაძე ირაკლი ალექსის ძე, რომელსაც დაევალა მისი ხელმძღვანელობა. პარტიული უჯრედის წევრებიდან უნდა ავლნიშნოთ: 1) გიორგი გიორგის ძე მაისურაძე, 2) გიორგი ლუკას ძე მაისურაძე, 3) ვასილ მალაქიას ძე მაისურაძე, 4) ერასტი თედორეს ძე მაისურაძე, 5) პარმენ რევაზის ძე მაისურაძე, 6) ლევანტი პეტრეს ძე მაისურაძე. ამ შვიდეულმა შესძლეს ხუთი ოჯახის გადმოხორება და შეაყენეს "არტელი" 12 ოჯახის შემადგენლობით. თუ რამე კარგი მიწები არსებობდა წედისში მთავრობამ მათ გადასცა. შრომა ძალიან მძიმე იყო, დღედაღამე არ ეძინათ, ასე შრომობდნენ და შედეგიც კარგი იყო შრომისა. ერთ წელიწადს შრომა დღეზე 12 კილოგრამი პური ნაწილდებოდა. მიტომ იყო,

რომ არტელს პატარა უკრაინას ეძახდნენ. არტელში ორი სამი ოჯახის გარდა ყველა შეძლებული ოჯახები იყო და ერთპიროვნული გლეხები "კულაკების არტელს ეძახდნენ" ბოლოს დაბოლოს ყველას შეგნებამდე დავიდა, რომ საკოლმეურნეო წყობა გარდაუვალი იყო და ამიტომ გაერთიანდნენ წედისის კოლმეურნეობაში. და ისევე საკითხი რა უნდა დარქმეოდა წედისის კოლექტივს. ხალხმა ერთხმად "ქვანითელი დაასახელეს". ეს არჩევანი ჩექმნა ქვანითელის ძირში რკინის მადნის მალაროს არსებობამ. დიდი ხნის განმავლობაში ერქვა ქვანითელის კოლმეურნეობა. შემდეგ რაიკომის წარმომადგენლებმა კოლმეურნეობის საერთო კრებაზე განაცხადა: ამხანაგებო! ქვანითელი ძირის შინაარსი ყველამ ხომ არ იცის და ამიტომ საჭირო იქნება კოლმეურნეობის სახელწოდების შესვლა. იმ დღიდან იწოდებოდ "წედისის კავანოვიჩის სახელობის კოლმეურნეობად"

- მაისურაძე, ალექსანდრე — სამხედრო მოღვაწე, სოციალ-დემოკრატი
- მაისურაძე, გიორგი — საბჭოთა კავშირის გმირი
- მაისურაძე, გიორგი ივანეს ძე — ფერმწერი
- მაისურაძე, ელიზბარ — მწერალი
- მაისურაძე, ზაქარია — ანატომი
- მაისურაძე, ზაქარია პეტრეს ძე — მხატვარ-კერამიკოსი
- მაისურაძე, თენგიზ — მსახიობი
- მაისურაძე, კოსტა — ფალავანი

- ◆ „მხოლოდ დაჩოქილ ლოცვას ისმენენ ღმერთები.“
- ◆ „თავიდან ყველაფერი ძნელია.“
- ◆ „ადამიანი მინის შვილია და დედას რომ მოსწყდება, ყველა და ყველაფერი დედინაცვლად ექცევა.“
- ◆ „არავინ იცის, ადამიანები გულწრფელად როდის ტირიან ან იცინიან, მაგრამ ვინც დარდისგან გასიებული ცრემლებს ჩუმად ყლაპავს, გნამდეთ, მეგობრებო! ის მართლა ტირის“
- ◆ „ბევრი ვაკეთე და ვაშენე, მეყოფა, ანი სხვებმა აშენონ და აკეთონო, რომ იტყვი და ხელებს დაიბან იცოდე, იმ დღიდან ანგრევ, თუ რამე აგიშენებია.“
- ◆ „ოფლისა და სისხლის დაუღვრელად დამოუკიდებლობა არავის დაუმკვიდრებია.“
- ◆ „ჭკუა თავშია და არა ხანში.“
- ◆ „მე შენ გეტყვი, მდიდარი ენა არ გვაქვს, თუ სიტყვები გვაქვს საძებარი?! ეგ გვაქვს და ფასი არ ვიცით ამ საგანძურის. „ვეფხისტყაოსანში“ რაც სიტყვებია, არ გვეყოფნის სანერად და სალაპარაკოდ?! რასაც ის არ ხმარობს, ჩვენ რატომ ვხმარობთ, თუკი იმ გენიოსს არ დაჭირვებია?!“
- ◆ „ვისაც ერთი ძირი ხე არ დოურგავს, ის ჩრდილში არ უნდა შეუშვა, სულ პაპანაქებაში უნდა არონიო.“
- ◆ „მგონია, ადამიანი იმაზე ადრეც კი, სანამ ანბანის სწავლას დაიწყებდეს, რაღაცისთვის უკვე მოწოდებულია და მერე ოჯახი, სკოლა და ინსტიტუტი მასში მხოლოდ იმას ზრდიან, რისთვისაც ის გაჩნდა.“

ოტია
იოსელიანი

მზავა დედა მებ, ჩემი მამა.

ზილდნახტ

ვარდობის თვეა. ბაღში ვარდებს მზის გვირგვინი ადგას და ცისა და მიწის სადიდებელს ღალადებენ, მწვანე ბალახზე მზის სხივი მოკრძალებით ეცემა. ყვავილთა ჯარი ფრინველთა გუნდს შერწყმია და რაღაც კარგი ამბის გასახმოვანებლად ემზადებიან. გოგოა, გოგო. _ იძახის ბებია ქალი. ვარდობის თვის მიწურულს ქალის გაჩენა ერთგვარ ბედნიერებას ნიშნავს, ორ დღეში ცხელი ზაფხული იწყება, მოძლიერდება და ზამთარს უკვე წამოზრდილი შეხვდება. ეუბნებიან ერთმანეთს და თან ახალშობილს აწესრიგებენ. მათა დაარქვეს, საოჯახო სათათბირომ ასე გადაწყვიტა.

ამ ვარდობისთვის ვარდებით ვთვრები, კარგია თნობა...

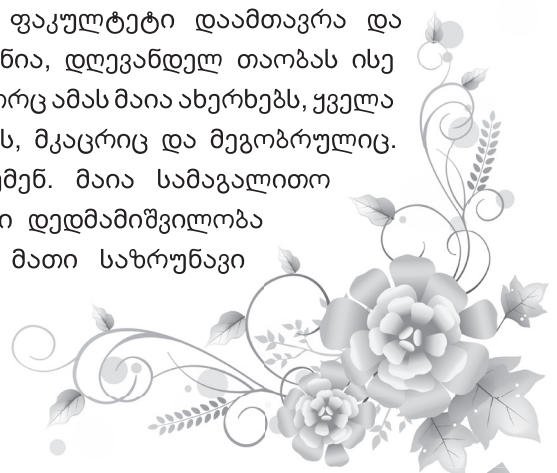
გალაკტიონ ტაბიძე

მას შემდეგ გოგონა გარეგნობითა და ნიჭიერებით ტოლს არვის უდებდა. განსაკუთრებით მათემატიკა მოსწონდა. სკოლაში ყოველთვის აქტიური იყო. პირდაპირობითა და სამართლიანობით გამოირჩეოდა. ამასობაში ჩვიდმეტმა წელმა განვლო. მათამ ივ.

ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტის მათემატიკის ფაკულტეტი დაამთავრა და პედაგოგიური მოღვაწეობა დაიწყო. ძნელად წარმოსადგენია, დღევანდელ თაობას ისე გაუგო და აულო აღლო მათემატიკასა თუ აზროვნებას, როგორც ამას მათა ახერხებს, ყველა მოსწავლეს განსაკუთრებულად უყვარს, მომთხოვნიც არის, მკაცრიც და მეგობრულიც. მოსწავლეებს მისი ერთდებათ, უყვართ და პატივს სცემენ. მათა სამაგალითო მეგობარი, კარგი შვილი და უერთგულესი დაა. შესაშური დედმამიშვილობა აქვთ. მისი ერთადერთი დაიკო მანანა ისტორიკოსია. მათი საზრუნავი მხოლოდ მშობლები და ერთმანეთის კეთილდღეობაა.

გულოცავთ მათას დაბადების დღეს, ვუსურვებთ ჯანმრთელობას, მრავალი ვარდობის თვის მომსწრე ყოფილიყოს თავის ღამაზ ოჯახთან ერთად. მრავალჟამიერ, ჩემო მათა!

დაბრუნებას უნდა სახეობა

1918 წლის 26 მაისს ქართველმა ხალხმა დამოუკიდებლობა იზიარა, საქართველო ახალ ცხოვრებას იწყებდა. თუმცა ხანმოკლე ალორნდა მისი დამოუკიდებლობა.

1921 წელს რუსეთის მიერ ანექსიის შედეგად ექვთიმე თაყაიშვილმა საქართველოს მთავრობასთან ერთად დატოვა სამშობლო და განძს მეთვალყურედ გაჰყვა ემიგრაციაში. გახიზნულმა მთავრობამ თან წაიღო საქართველოს განძი, რომელშიც შედიოდა საქართველოს მუზეუმების დაცული ძვირფასეულობა: ოქრო-ვერცხლის ხატიები და თვალ-მარბალით მოჭრილი სხვა საგანძური, ძვირფასი ხელნაწერები, ზუზდიდის დადიანისაული სასახლის განძეულობა, გელათის, მარტვილისა და სხვა-დასხვა მონასტრებიდან წამოღებული ნივთები. მიუხედავად იმისა, რომ განძის მისაპურად საქართველოს მთავრობა ითვლებოდა, ფაქტობრივად განძს ექვთიმე თაყაიშვილი მიუტოვებდა. განძი სულ 39 ყუთი იყო, ექვთიმეს იგი მარსელის განძში ჰქონდა შენახული. განუზომელია ექვთიმე თაყაიშვილის ღვაწლი ქარველი ერის საგანძურის გადასარჩენის საქმეში. მიუხედავად დიდი გაჭირვებისა, ექვთიმე თაყაიშვილმა საქართველოს დაუბრუნა ეროვნული საუნჯე.

ჟურნალი „რაჭველები“ პერიოდულად გიამგოვთ ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ დაბრუნებული საგანძურის შესახებ.

თამარის ჯვარი

X-XIII საუკუნეები ერთიანი ფეოდალური საქართველოს ოქროს ხანად ითვლებოდა. სწორედ ამ პერიოდში შეიქმნა დღეს უკვე ხელოვნების ნიმუში, თამარ მეფის გულსაკიდი ჯვარი, რომლებსაც აღფრთოვანებაში მოჰყავს მნახველი. თამარ მეფის გულსაკიდი ჯვარი ხობის მონასტერში ინახებოდა. ბაჯალლო ოქროს ჯვარი შედგება ოთხი თლილი ზურმუხტისაგან, რომელთა კიდეებზე და ცენტრში ხუთი მსხვილი ლალია ჩასმული;

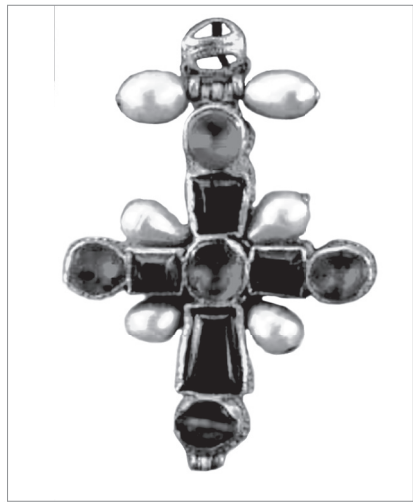
ჯვრის მკლავებს შორის მარგალიტებია დამაგრებული. ჯვრის ზურგზე მოთავსებულია ასომთავრული წარწერა: „ძელო ჭემმარიტო, ძალო ჯუარისაო, შენითა წინწარძლომითა ყოვლა-დე შემნე და მფარველ ექმენ მეფესა და დედოფალსა თამარს“. აგრეთვე შემორჩენილია ჯვრის სასვენებელი ოქროს ორკარედიანი კიდობანი, რომელიც ძვირფასი ქვებითაა შემკული. კიდობანი თამარ მეფის ბრძანებით დაუმზადებიათ.

წამებით გარდაიცვალა, მაგრამ ერთი წუთითაც არ შეუწყვეტია ლოცვა და უფლისადმი ვედრება. საქართველოში, როგორც ჩანს, ადრეული ხანიდანვე წმ. მამა ერთ-ერთი გამოჩენილი წმინდანი იყო. საქართველოს ხელოვნების მუზეუმში ინახება გელათიდან წამოღებული ვერცხლის დისკო, რომელზეც გამოსახულია ლომზე მჯდარი წმ. მამა. წმინდანს მარჯვენა ხელში ჯვარი უჭირავს, როგორც სიმბოლო მონამეობისა, მარცხენა კი ზევით აქვს აწეული. წმინდანის ფიგურა შესრულებულია მაღალ რელიეფში. დისკო X-XI სს.

წმ. მამა

წმ.მამა — კესარიელი წმინდანი, აწამეს 275 წელს. იგი ღვთისმოსიშ, ღარიბ ოჯახში დაიბადა. ჭაბუკი იყო ბუნების წიაღში გაზრდილი, ირმების მიერ გამოკვებილი, მხეცების მეგობარი მწყემსი. ქრისტიანობის აღიარების გამო მხეცებს მიუგდეს საჯიჯგნად, მაგრამ მხეცები მას არ მიეკარნენ, არ მიეკარა ლომიც კი. ამის შემდეგ ჭაბუკს ლახვარით მიაყენეს სასიკვდილო ჭრილობა, იგი

საკანძერი

განეკუთვნება და რელიგიური პლასტიკის საუკეთესო ნიმუშია. ნმ. მამას კიდევ ერთი საუკეთესო გამოსახულება შემორჩენილია XII-XIII სს. ხელნაწერში, რომელიც ნმ. გრიგოლ ღვთისმეტყველის ნაწარმოებთა კრებულს წარმოადგენს. მინიატურა მოთავსებულია ეფრემ მცირის მიერ თარგმნილ გრიგოლ ღვთისმეტყველის „ახალ-კვირიაკისათვის და არისა და ენკენისათვის“ სიტყვის წინ. 406 გვერდზე გამოსახულია ლომზე მჯდარი ნმ. მამა; მინიატურაში ხაზგასმულია გაზაფხულის მოსვლა. გრიგოლ ღვთისმეტყველის სიტყვის ბოლო ნაწილი შეიცავს მითითებას ნმ. მამას ცხოვრებაზე.

ვახტანგ VI, სამართლის ნიგნი, XVIII საუკუნე

ჩვენი საეკლესიო სამართლის გასათვალისწინებლად დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ქართულ საეკლესიო კრებას, რომელზეც გამოჰქონდათ დადგენილებანი. ყველა კრების დადგენილება დღემდე არ შემონახულა, მაგრამ დღესდღეობით არსებობს ორი დოკუმენტი: რუის-ურბნისის კრების ძეგლისწერა და საკათალიკოსო კანონები, XVI საუკუნეში იმერეთის საეკლესიო კრებაზე მიღებული.

საეკლესიო სამართლის იურისდიქციას ექვემდებარებოდნენ ჩვენში არა მარტო სასულიერო-საეკლესიო საქმეები და

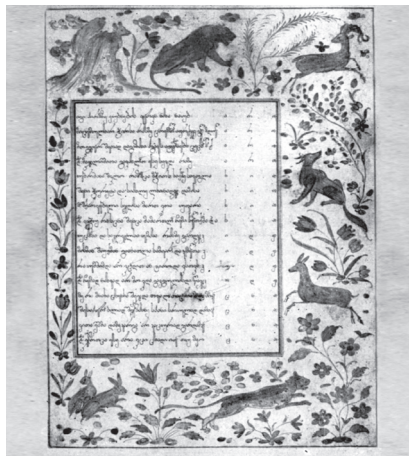

პირები, არამედ სისხლის სამართლის დანაშაულებები. სამოქალაქო კანონმდებლობის ჩამოყალიბების სურათს იძლევა დოკუმენტები, საისტორიო საბუთები, მეფეთა თუ დიდებულთა, სასულიერო თუ კერძო პირთა მიერ გაცემული წყალობის, ნასყიდობის, შეწირულობის, ორი მხარის უფლება-მოვალეობის ამსახველი სიგელ-გუჯრები.

მოგვიანებით XVIII საუკუნეში საეკლესიო-სამოქალაქო კანონმდებლობის აქტები დაამუშავა, კანონმდებლობის სახე მისცა და ერთ კრებულად წარმოადგინა ვახტანგ VI -მ თავის „სამართლის ნიგნი“.

ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერი

„ვეფხისტყაოსნის“ ხელნაწერთა შორის განსაკუთრებუ-

ლი ადგილი უჭირავს ლიტერატორისა და კალიგრაფის, მდივან ბეგთაბეგ თანიაშვილის მიერ შესრულებულ ხელნაწერს. თანიაშვილი მეფე გიორგი XI-ის კარზე მოღვაწეობდა, სწორედ მან დაუკვეთა 1680 წელს „ვეფხისტყაოსნის“ გადანერა. ნიგნს ერთვის ბეგთაბეგის ანდერძი: „წარიგო მრავალი წარსაგებელი, ვითარცა საცნაურ ჰყოფენ თუაღნი მხიარულთანი ელოვანებასა ამის ნიგნისასა და ენება, რათამცა ფრიად კეთილშეგნიერ ყოფილიყო, რომელ არსცა ფრიად კეთილ

და შუენიერი, თუნიერ ხოლო ნანერისაგან კიდევ“. ნიგნი მდიდრულადაა მორთული, ყოველი გვერდი სწორკუთხა ჩარჩოშია ჩასმული, ჩარჩოს გარეთ ორნამენტებით დაფარული არშიებია, სადაც გამოსახულია ფოთლები, ყვავილები, ფრინველები და ცხოველები.

საეკლესიო მინიატურა

საქართველოში არსებობს მრავალი ილუსტრაციით და ორნამენტული მოტივებით შემკული ხელნაწერები. გულანი საეკლესიო საკითხავებისა და ლოცვების კრებულია, ისინი ნუსხური ასოებით დაწერილი უზარმაზარი ფოლიანტებია. ჟამნ-გულანი ორიგინალური კრებულია და მხოლოდ საქართველოს მართლმადიდებლურ ეკლესიას აქვს. ამ ტიპის ხელნაწერებიდან ერთ-ერთი გამორჩეულია ყანჩაეთის ჟამნ-გულანი, იგი გადანერვილია 1674 წელს ონოფრე მთიულის მიერ ურბნისის ეპისკოპოსის ევდემონ რატიშვილის ბრძანებით. ხელნაწერი ჩასმულია ტყავის ყდაში, მასში 60 მინიატურაა, მათგან ბევრი დაკარგულია.

ცალკე გამოსახულია დამკვეთი ევდემონ რატიშვილი. საინტერესოა, იკონოგრაფიული თვალსაზრისით, ილუსტრაციების ციკლი სამყაროსა და ადამიანის შექმნის თემაზე.

დავით კიკოლაშვილი

რა არის წინამდებარე ჯირკვლის ანთება (პროსტაზა) და როგორ ვუპყრნალოთ მას?

ფიტოთერაპიები

თამარ იაშვილი

წინამდებარე ჯირკვლის ანთების ძირითად მიზეზს წარმოადგენს ბაქტერიოლოგიური ინფექცია, რომლის წარმოქმნელიც იჭრება წინამდებარე ჯირკვალში შარდსადინარი გზით, ან სისხლის წარმოქმნის და ლიმფური გზების საშუალებით სხვა ორგანოთა ანთებითი პროცესის დროს.

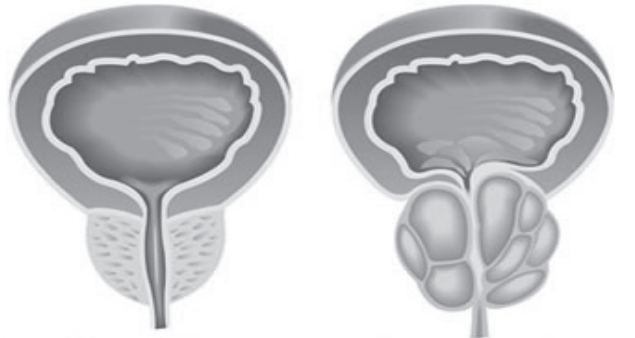
ავადმყოფობის განვითარებას ხელს უწყობს გაცივება, შარდის გამოყოფი გზების დაზიანება კათეტერიზაციის დროს, ენდოსკოპიული გამოკვლევა, სისხლის და ლიმფის მიმოქცევის დარღვევა, ჰორმონალური დარღვევები მცირე წელის არეში.

განასხვავებენ პროსტატის ორ სახეს: მწვავეს და ქრონიკულს.

მწვავე პროსტატის დროს ავადმყოფს აღენიშნება ტკივილი. შარდის გამოყოფის გახშირება ან გაიშვიათება, პერიოდულად შარდში ჩირქის ნარევის არსებობა.

მწვავე პროსტატა შეიძლება გამოიხატოს წინამდებარე ჯირკვლის შესივებით. ამ დროს ავადმყოფის მდგომარეობა მკვეთრად უარესდება, აღინიშნება ტემპერატურის აწევა 38-40 გრადუსამდე.

მკურნალობა საჭიროა ჩატარდეს ექიმ-სპეციალისტის მეთვალყურეობის ქვეშ. ამასთან, რეკომენდირებულია მკურნალობა მიმდინარეობდეს წლითი რეჟიმით, ფართო სპექტრის ანტიბიოტიკების გამოყენებით, როგორცაა სულფანოლამინები და ნიტროფულარონილის პრეპარატები. როგორც წესი, მიკროფლორის მგრძობიარობის მიხედვით ენიშნებათ მჯდომარე თბილი აბაზანები (37-38 გრადუსიანი წყალი) 10-15 წუთის განმავლობაში. ანტიპირინის თბილი ოყენები (0,5-1 გრ 100 ლ. წყალზე). ბელადონას ექსტრაქტის სანთლები, შარდის შეკავების დროს ახდენენ შარდის ბუშტის კათეტერიზაციას მის არეში, ანტიბიოტიკების შეყვანით. დროული მკურნალობის შემთვევაში შედეგი ხშირად დადებითია, წინააღმდეგ შემთვევაში ადგილი აქვს ქრონიკული პროსტატის წარმოშობას.

ქრონიკული პროსტატის დროს ავადმყოფი გრძნობს ყრუ ტკივილებს, ბოქვენის ზედა და შორისის არეში, პერიოდულად გამოიყოფა ჩირქოვანი ლორწო შარდის გამოყოფი არხიდან, ახასიათებს ტკივილები სქესობრივი აქტის შემდეგ. ხანდახან ხშირდება შარდის გამოყოფა და დროზე ადრე სპერმის დაღვრა. დიაგნოზის დადგენა ხდება თითოთ გასინჯვისა და მასაჟის შემდეგ გამოყოფილი სვერეტების შესწავლით.

ქრონიკული პროსტატიტის მკურნალობას საფუძვლად უდევს ანტიბაქტერიალური თერაპია, პრეპარატები შეირჩევა მიკროფლორის მიხედვით. ანტიბაქტერიალური თერაპიის ფონზე საჭიროა გაკეთდეს წინამდებარე ჯირკვლის მასაჟი და თბილი მიკროოყენები (100ლ. წყალზე 40-41 გრადუსზე გაცხელებული გვირილასა და სალბის აბაზანები) ფიზოთერაპია.

წინამდებარე ჯირკვლის მასაჟი ხელს უწყობს სისხლის მიმოქცევას. ავადმყოფობის ხანგრძლივობის შემთხვევაში რეკომენდირებულია ტალახის ტამპონები.

გართულებამ შეიძლება გამოიწვიოს სქესობრივი ფუნქციის დარღვევა.

რა ვუშველოთ წინამდებარე ჯირკვლის ადენომას?

დადებით, სკამთან ახლოს, ხელი მოკიდეთ მის ზურგს ან მაგიდის კიდეს, ფეხები გადგით მხრების სიგანეზე, ოდნავ მოხარეთ მუხლები და აბრუნეთ მენჯი ღერძის გარშემო ჯერ ერთ, შემდეგ მეორე მიმართულებით, ეს ვარჯიში შეასრულეთ რამდენჯერმე დღის განმავლობაში, ისე, რომ ბრუნვათა საერთო რაოდენობამ ასს მიაღწიოს. ეს ვარჯიში აძლიერებს სისხლის მიმოქცევას მცირე მენჯის არეში. მათ შორის წინამდებარე ჯირკვალშიც. ასეთნაირად ხდება გამაჯანსაღებელი მოქმედება ჯირკვალზე.

დამატებითი ვარჯიშები: ჩაჯდომები, ფეხების აწევა სხვადასხვა მიმართულებით, ფეხების გაშლა და მიდგმა მწოლიარე ან მჯდომარე მდგომარეობაში. გარდა ამისა, დაიცავით დაბალკალორიული დიეტა. მიიღეთ შეუზღუდავი რაოდენობით ახალი ხილი და ბოსტნეული. უარი თქვით ხორცზე და მარილზე, მკვეთრად შეზღუდეთ ტკბილეული, ცომეული, ცხიმები. რეკომენდირებულია 30 წუთიანი ყოველდღიური სირბილი, სუნთქვითი ვარჯიში, გრილი წყლის გადავლება. ვარჯიშების ხანგრძლივობა — არანაკლებ 3 თვე.

აღსანიშნავია, რომ დასალევი ნაყენით მკურნალობაც ეფექტურ შედეგს იძლევა.

გილმსახი გიორგობას

ალავერდის წმ. გიორგი

ლომისის წმ. გიორგი

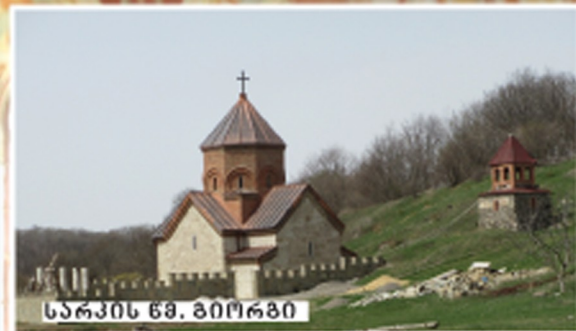
ქაშუათის წმ. გიორგი

ძურგუნის წმ. გიორგი

მრავალკალის წმ. გიორგი

სარკის წმ. გიორგი

ვულცავ დავით კერესელიძეს იუბილეს

